Anexa nr. 77

Programa școlară
pentru disciplina

Istorie. Istorie universală

Clasa a X-a

Trunchi comun (TC)

Filiera teoretică, profilul real, toate specializările
Filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale
Filiera vocațională, toate profilurile, toate specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 77
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istorie universală*, clasa a X-a, trunchi comun (TC)

- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările*
- *Filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale*
- *Filiera vocațională, toate profilurile, toate specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, disciplina Istorie este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, ea studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea Științe sociale, Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv Științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei f.

Ca element de noutate curriculară, evidențiat în OMEC nr.4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării, este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasele a IX-a și a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale le sunt alocate, pe săptămână, câte 1 oră (clasa a IX-a), respectiv 2 ore (clasa a X-a) pentru curriculum de specialitate. În clasele a XI-a și a XII-a, curriculumul de specialitate are alocat un număr diferit de ore, și anume câte 1 oră pe săptămână la specializarea filologie și respectiv 2 ore pe săptămână pentru specializarea Științe sociale.

Rolul studierii Istoriei este acela de a contribui la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea istoriei, formulate în documente precum Recomandarea Rec(2001)15 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI și Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010). Acestea subliniază importanța unei istorii bazate pe multiperspectivitate, pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare* a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării* – ET 2030**,** susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei asigură orientarea în lumea contemporană, înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională**.**

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 2018, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți, competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin

specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a evidențelor rezultatelor datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, Istoria devine spațiu al reînnoirii legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile-cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare diferențiată în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferite pentru specializarea Filologie și respectiv pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element ce trebuie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază Istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază Istoria românilor.

Structura programei școlare pentru clasa a X-a, atât pentru trunchiul comun, cât și a celor pentru curriculum de specialitate, este aceeași, respectiv:

— Nota de prezentare,
— Competențe generale,
— Competențe specifice și activități de învățare,
— Conținuturi,
— Sugestii metodologice.

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului.

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă al elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, și evaluarea bazată pe standarde. Pentru clasa a X-a, competențele specifice vizează utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor, corelarea, clasificarea, compararea informațiilor extrase din surse pe diverse criterii. Astfel, se trece la un nivel superior în ceea ce privește înțelegerea unui text istoric, selectarea informațiilor referitoare la evenimente sau procese pentru că, pe parcursul acestui an școlar, elevii își dezvoltă aptitudinea de a identifica atât elementele comune cât și particularitățile evenimentelor istorice care au loc în epoci sau spații istorice diferite, de a formula opinii susținute de argumente selectate din surse istorice.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică, au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programele școlare pentru specializarea Filologie și respectiv Științe sociale au ca obiectiv aprofundarea acestora prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu. Fiecare dintre aceste propuneri de activități de învățare este necesar a fi analizată și din perspectiva unei situații de învățare reală, în clasă.

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari” din perioada modernă și contemporană din Istoria universală. În stabilirea conținuturilor s-a avut în vedere art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform căruia conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale,

pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice din epoca modernă și contemporană în planul Istoriei universale care implică mai multe evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o perioadă mai mare timp. Pentru a asigura specializarea sunt adăugate și studii de caz dedicate unor personalități, evenimente, aspecte culturale sau politice. Detalierea temelor reprezintă acel minimum obligatoriu, necesar pentru formarea competențelor specifice și pentru realizarea demersului didactic. În funcție de particularitățile elevilor, profesorul este cel care decide, adăugarea și a altor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru pregătirea pentru performanță, pentru o mai bună înțelegere a unora dintre evenimente, procese istorice, pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. De asemenea, în funcție de specificul colectivului de elevi, profesorul poate decide bugetul de timp alocat studiului unei teme.

Sugestiile metodologice cuprind propuneri de activități de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri de evaluare. În cadrul acestei secțiuni a programei școlare sunt prezentate sugestii de formare a competențelor specifice pentru clasa a X-a, prin activitățile de învățare. Profesorul are, de data aceasta, în programa școlară un exemplu de activitate de învățare pentru formarea respectivei competențe specifice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Clasa a X-a
CS 1.1. Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale
- *elaborarea unui glosar digital ilustrat de concepte istorice, prin care elevii selectează, definesc și ilustrează vizual concepte istorice ale epocii moderne (ex.: Iluminism, suveranitate, cetățean), adăugând imagini, hărți și exemple de contexte istorice* - *realizarea de exerciții digitale de asociere concept - eveniment, corelând termeni istorici cu perioade, documente sau procese corespunzătoare* - *organizarea unei activități de tipul ,,Știri din secolului al XIX-lea" în care elevii, în rol de jurnaliști, utilizează concepte istorice pentru prezentarea unor evenimente și procese ale epocii moderne*
CS 1.2. Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii

Clasa a X-a
- *realizarea unei hărți conceptuale comparative, pentru a evidenția asemănările și diferențele dintre procese/ evenimente istorice* - *organizarea unui atelier creativ „Ziarul din două lumi” prin care elevii redactează două pagini de ziar din epoci diferite, și compară titlurile și mesajele* - *crearea unui „Instagram istoric” prin care sunt realizate profile istorice pentru diferite evenimente/ personalități, elevii comparând „postările” (cauze, lideri, efecte)*

CG 2 - Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Clasa a X-a
CS 2.1. Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
- *analizarea informațiilor dintr-un text istoric/hartă tematică pentru a formula o opinie despre legătura dintre diferite procese istorice (de ex. dezvoltarea economică și schimbările sociale).* - *formularea unei poziții comune asupra unui fenomen social în urma unei dezbateri interactive/ online pe echipe (presa, instituții, cetățeni)* - *formularea unei concluzii despre un proces istoric prin rezolvarea sarcinilor specifice unui **escape room** istoric digital*
CS 2.2. Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
- *ordonarea după criterii date a diferitelor surse istorice, referitoare la același eveniment, prin realizarea unui atelier de tipul „Detectivii surselor”* - *selectarea de fragmente din documente provenite din perioade diferite și gruparea informațiilor după intenția autorilor (ex. informativă, propagandistică, memorialistică)* - *realizarea unui colaj în format digital de surse istorice referitoare la două evenimente similare, grupate pe criteriul tipului și al semnificației, de forma „Colajul surselor paralele”*

CG 3 - Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Clasa a X-a
CS 3.1. Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice
- *elaborarea unor proiecte/activități colaborative privind asemănările și deosebirile de organizare politică între diferite state și epoci istorice* - *realizarea unui joc de rol în care elevii identifică perspectivele diverse asupra unor personalități istorice, raportându-se la contextul politic, social și economic al epocii* - *completarea unei Diagrame Venn referitoare la cauzele care au determinat ascensiunea la putere a regimurilor totalitare în secolul al XX-lea, utilizând diverse aplicații digitale*
CS 3.2. Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice
- *identificarea consecințelor politice/economice/culturale/sociale ale încălcării drepturilor fundamentale ale omului în diferite perioade istorice* - *explicarea unor soluții/atitudini civice inspirate din diverse fapte istorice care pot fi aplicate în contextul societății contemporane, în cadrul unor activități colaborative* - *organizarea unor dezbateri/activități individuale/grup pentru a evidenția rolul documentelor fundamentale/instituțiilor/personalităților istorice care au contribuit la promovarea drepturilor omului*

CG 4 - Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Clasa a X-a
CS 4.1. Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
- *realizarea, individual și/sau colaborativ, a unei prezentări de o pagină despre un fapt/proces istoric, după un plan dat, în format tradițional și/sau digital* - *realizarea unui blog, la nivelul clasei, despre consecințele cercetării științifice asupra mediului* - *crearea unui poster în format digital cu subiect istoric despre o personalitate, un eveniment pe baza unor repere date, folosind surse istorice diferite*
CS 4.2. Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date
- *susținerea unui discurs, cu scopul de a convinge opinia publică să adopte un comportament responsabil într-un context istoric dat, valorificând informații referitoare la fapte și evenimente istorice* - *realizarea unui mini - documentar sau a unui podcast despre un loc al memoriei din comunitatea locală* - *organizarea de dezbateri pe teme istorice, valorificând informații provenite din surse diferite, pe baza unor repere date, social/economic/politic/cultural*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi (teme, concepte, evenimente, procese istorice, personalități)
1. Modernitatea – o nouă viziune asupra lumii	**1.1. Iluminismul și noile idei despre om și societate** ● educație și rațiune, gândirea critică ● drepturi naturale, civile, contract social ● opinia publică ● noi principii de guvernare ● apariția enciclopediilor **1.2. De la monarhii absolute la guvernări reformatoare în secolul al XVIII-lea** ● despotismul luminat ● mercantilism ● primul val al revoluției industriale ● impactul social, cultural, economic și administrativ al reformelor ● Maria Terezia **1.3. Revoluțiile atlantice: Anglia, coloniile engleze din America de Nord, Franța** ● separarea puterilor în stat ● monarhie constituțională, republică ● Revoluția engleză ● Războiul de independență al coloniilor engleze din America de Nord ● Revoluția franceză **1.4. De la Napoleon I la Congresul de la Viena** ● codurile napoleoniene ● blocada continentală ● echilibrul puterilor ● Sfânta Alianță ● Concertul european

Domenii de conținut	Conținuturi (teme, concepte, evenimente, procese istorice, personalități)
2. Secolul națiunilor	**2.1. Ideologii politice și curente culturale în secolul al XIX-lea** ● acțiuni revoluționare la începutul secolului al XIX-lea ● liberalism, naționalism, conservatorism, socialism ● romantism, realism **2.2. Revoluțiile de la 1848-1849: libertate, unitate și schimbare** ● drepturi cetățenești, mișcări naționale ● revoluțiile din Franța, statele italiene, Confederația Germană, Imperiul Habsburgic ● Giuseppe Garibaldi **2.3. Formarea statelor moderne din Europa în a doua jumătate a secolului al XIX-lea** ● unificare, stat națiune ● Italia și Germania ● Camillo Cavour ● Otto von Bismarck **2.4. Al doilea val al revoluției științifice și industriale** ● diversificarea mijloacelor de transport ● noi surse de energie și comunicare ● proletariat ● Marie Curie
3. Mondializare, cooperare și conflict la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	**3.1. Expansiunea economică și comercială** ● piețe financiare ● concerne industriale ● expoziții universale **3.2. Diplomație și rivalitate colonială** ● imperialism ● colonizare, pacifism, alianțe politico-militare ● Conferințele de la Berlin (1884–1885) - împărțirea Africii **3.3. Conflictul care a schimbat lumea -„Marele Război”** ● război total, neutralitate ● capitulare, armistițiu ● refugiați **3.4. Conferința de Pace - noile frontiere. Societatea Națiunilor** ● *Cele 14 puncte* ● autodeterminare ● reparații de război ● securitate colectivă ● minorități naționale ● revizionism
4. Democrație și totalitarism. Al Doilea Război Mondial	**4.1. Dinamica statelor democratice** ● votul universal, parlamentarism, pluralism, alegeri libere ● activism civic ● mișcarea feministă. Eleanor Roosevelt ● mass- media ● reforme sociale **4.2. Regimurile totalitare interbelice: comunism, fascism, nazism** ● instaurarea și evoluția regimurilor totalitare ● monopol ideologic ● poliție politică ● cultul personalității ● partid unic, organizații de masă, teroare, represiune

Domenii de conținut	Conținuturi (teme, concepte, evenimente, procese istorice, personalități)
	4.3. Al Doilea Război Mondial- un conflict global ● *sfere de influență* ● *război fulger* ● deportări, Holocaust, mișcare de rezistență ● bomba atomică ● regim de ocupație militară ● Coaliția Națiunilor Unite, capitularea puterilor Axei ● Winston Churchill-arhitectul rezistenței britanice **4.4. Noua ordine mondială și ONU** ● securitate internațională, cooperare ● Conferința de pace de la Paris ● planul Marshall ● divizarea Europei
5. De la „Războiul Rece" la istoria recentă	**5.1. „Războiul Rece". Un nou sistem internațional** ● Cortina de Fier ● *doctrina îndiguirii* ● bipolaritate ideologică ● formarea NATO și a Pactului de la Varșovia ● crize sistemice și destindere ● cursa înarmărilor ● *Declarația Universală a Drepturilor Omului* **5.2. Lumea postbelică între reconstrucția democratică și evoluția regimurilor comuniste** ● integrare europeană ● democrația postbelică ● Cominform, CAER ● criza regimurilor comuniste ● *perestroika*, *glasnost* ● decolonizarea și problemele sudului global **5.3. Statul bunăstării sociale, culturile postbelice** ● contracultură ● globalizare ● *generația revoltată în anii '60* ● societate informațională **5.4. Aspecte ale ordinii mondiale la începutul secolului al XXI-lea.** ● migrații ● impactul rețelelor de socializare ● radicalizare ● Atentatele de la 11 septembrie 2001 ● Război hibrid ● terorism

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare propuse de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor. Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare.

În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal, Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca demersul didactic în secolul al XXI-lea să fie realizat astfel încât:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare, și respectiv pe memorarea concluziilor**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să se evidențieze **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient, de a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață. Astfel, activitatea de învățare, proiectată ca situație de învățare poate fi secvențiată, mai ales în condițiile unei alocări orare, prin planurile-cadru, de 1 oră/săptămână.

Competența Generală 1. Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

C.S. 1.1 Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale

Pentru atingerea acestei competențe specifice se poate realiza activitatea de învățare ***Elaborarea unui glosar digital ilustrat de concepte istorice.***

Activitatea are ca finalitate **elaborarea unui glosar digital ilustrat de concepte istorice**, realizat de elevi în cadrul unui demers colaborativ. Profesorul prezintă elevilor scopul activității, explicând faptul că vor crea un glosar digital care să includă conceptele esențiale ale epocii moderne, precum „iluminism”, „suveranitate”, „cetățenie”, „republică” sau „imperiu”. Elevii sunt informați asupra modului de structurare a glosarului și asupra criteriilor de includere a fiecărui concept: definiție formulată cu propriile cuvinte, imagine ilustrativă, exemplu de utilizare în context istoric și referire la un eveniment sau document relevant. Activitatea este proiectată pe baza **metodei proiectului**, valorificând învățarea prin cooperare, investigația documentară și utilizarea resurselor digitale.

Ulterior, elevii sunt organizați în grupuri mici și încep etapa de documentare, consultând manualul, materiale digitale, platforme educaționale și surse istorice pentru a extrage definițiile corecte și exemple relevante. Fiecare grup selectează între cinci și șase concepte, pe care le analizează comparativ și pentru care construiesc mici fișe conceptuale. După acumularea informațiilor necesare, elevii trec la etapa de creare efectivă a glosarului digital, folosind aplicații precum Canva, Genially sau PowerPoint. Fiecare pagină din glosar conține un titlu conceptual, definiția formulată de elevi, o imagine reprezentativă, un exemplu istoric concret și trimiterea la sursa utilizată.

La finalizarea proiectului, elevii prezintă glosarul în fața clasei sau îl publică pe o platformă comună (Padlet, Google Classroom), unde colegii pot vizualiza și comenta materialul. Activitatea se încheie cu o etapă de reflecție, în cadrul căreia elevii discută despre dificultățile întâmpinate, despre conceptele care au necesitat clarificări suplimentare, dar și despre modul în care crearea glosarului i-a ajutat să înțeleagă mai bine limbajul istoric.

Evaluarea activității se bazează pe calitatea definițiilor, claritatea explicațiilor, acuratețea exemplelor istorice și coerența prezentării digitale. Profesorul oferă feedback formativ, orientat către îmbunătățirea modului în care elevii utilizează conceptele istorice în descrierea și analiza evenimentelor studiate.

CS 1.2. Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii

Pentru atingerea acestei competențe specifice se poate realiza activitatea de învățare *Realizarea unei hărți conceptuale comparative, pentru a evidenția asemănările și diferențele dintre procesul de unificare a Italiei și cel al Germaniei în secolul al XIX-lea (aplicația Canva sau Genially).*

În prima etapă elevii aleg platforma pentru realizarea hărții (Canva, Genially, sau chiar o planșă digitală/fizică). Pe baza materialului studiat (manual, notițe), se identifică 8-10 concepte esențiale pentru fiecare proces de unificare (exemplu Italia: Cavour, Garibaldi, Piemont-Sardinia, Risorgimento, Războiul din 1859, Roma 1870, Statul Papal sau Germania: Bismarck, Prusia, Realpolitik, Zollverein, Războiul Austro-Prusac, Războiul Franco-Prusac, Proclamarea Imperiului (1871). În a doua etapă elevii realizează harta conceptuală, urmând structura comparativă sugerată mai jos, cu un accent deosebit pe conectivitatea dintre concepte.

1. Noduri Distincte: Folosirea a două culori/forme diferite pentru a distinge conceptele din Italia (ex: Albastru) de cele din Germania (ex: Roșu).
2. Legături Logice: Conectarea nodurilor (conceptelor) folosind săgeți și etichete explicative (verbe sau propoziții scurte) care să indice relația (ex: "Bismarck" a aplicat "Realpolitik"; "Piemont-Sardinia" a eliminat "Austria").
3. Axa de Comparație (Centrul Hărții): Inserarea unei secțiuni sau a unor noduri speciale, în care să fie explicitate asemănările și deosebirile fundamentale.
    - Asemănare cheie: Ambele au folosit forța militară.
    - Diferență cheie: Italia a avut o componentă populară/revoluționară puternică (Giuseppe Garibaldi), pe când Germania a fost predominant o creație statală (Prusia).

Ulterior fiecare echipă/elev prezintă hartă realizată (10-15 minute), concentrându-se pe analiza comparativă. La finalizarea proiectului elevii trebuie să răspundă la următoarele întrebări, utilizând ca suport vizual harta conceptuală:

1. Explică rolul statului hegemon (Piemont/Prusia) în cele două procese. Cum diferă strategia lui Cavour de cea a lui Bismarck? (Folosind concepte precum „diplomație” vs. „fier și sânge”).
2. Identifică două criterii clare (ex: rolul factorului popular și gradul de fragmentare inițială) pe baza cărora cele două unificări se deosebesc cel mai mult.
3. Argumentează de ce unificarea Germaniei din 1871 a avut un impact geopolitic mai mare asupra echilibrului european decât cea a Italiei. (Folosind concepte legate de puterea militară și economică a noilor state).

Evaluarea activității se bazează pe acuratețea istorică: corectitudinea plasării și definirii conceptelor, structura hărții: claritatea nodurilor, săgeților și etichetelor explicative, analiza comparativă : calitatea argumentelor oferite, capacitatea de a compara folosind criterii distincte. Profesorul oferă feedback formativ, orientat către îmbunătățirea modului în care elevii utilizează conceptele istorice în descrierea și analiza evenimentelor studiate.

Competența Generală 2. Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

C.S. 2.1 Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii

Pentru atingerea acestei competențe specifice se poate realiza activitatea de învățare **Escape room istoric digital,** activitate care poate fi aplicată mai multor conținuturi**.**

Activitatea propusă constă în parcurgerea unui **escape room istoric digital**, realizat în Genially sau Google Forms, unde elevii, organizați în echipe, trebuie să rezolve o serie de indicii istorice pentru a avansa dintr-o cameră în alta și pentru a formula la final o concluzie asupra unui proces istoric major. Profesorul prezintă tema jocului, obiectivul final — „evadarea" sau formularea unei concluzii istorice — și explică modul în care funcționează platforma digitală, regulile de lucru în echipă, criteriile de colaborare și reperele de timp. Activitatea utilizează **metoda învățării prin joc**, combinată cu investigația istorică, analiza surselor și rezolvarea de probleme.

În etapa de explorare, elevii parcurg camerele digitale ale escape room-ului, fiecare dintre acestea conținând un set de indicii variate: texte scurte, imagini, hărți, fragmente de document, statistici sau puzzle-uri tematice. Fiecare nivel include o sarcină contextualizată, precum identificarea cauzelor unui eveniment, ordonarea cronologică a unor situații, descoperirea unui concept-cheie sau interpretarea unei imagini istorice. Pentru a trece la nivelul următor, elevii trebuie să răspundă corect la întrebarea sau parola finală a camerei. Pe parcursul activității, elevii analizează surse istorice, formulează ipoteze, își argumentează răspunsurile și cooperează pentru a rezolva sarcinile propuse.

Ultima cameră, denumită „Camera concluziei", solicită elevilor să analizeze toate informațiile adunate anterior și să formuleze o concluzie finală clară și argumentată. Sarcina poate viza răspunsuri la întrebări-cheie, precum „Care sunt cauzele și consecințele procesului analizat?" sau „Cum se reflectă acest proces istoric în schimbările sociale ale epocii?". Echipa care finalizează corect și coerent activitatea oferă o sinteză fundamentată pe sursele întâlnite de-a lungul escape room-ului.

Evaluarea activității se realizează în funcție de corectitudinea indiciilor rezolvate, calitatea argumentării istorice, colaborarea în echipă și coerența concluziei finale. Profesorul oferă feedback atât asupra strategiilor de investigare utilizate, cât și asupra modului în care elevii au reușit să integreze informațiile din surse multiple pentru a formula o opinie istorică pertinentă.

CS 2.2: Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații.

Pentru atingerea acestei competențe specifice se poate realiza activitatea de învățare *Selectarea de fragmente din documente provenite din perioade diferite și gruparea informațiilor după intenția autorilor (informativă, propagandistică, memorialistică).*

În cadrul acestei activități, profesorul își propune să îi familiarizeze pe elevi cu analiza critică a surselor istorice provenite din perioade diferite ale conflictelor mondiale. Elevii vor primi fragmente autentice sau adaptate, aparținând unor tipuri distincte de discurs: un text memorialistic (jurnal de front), un text propagandistic (articol de ziar) și eventual un text informativ. Scopul principal este ca elevii să învețe să distingă intenția autorilor, modul de prezentare a realității și tipul de mesaj transmis în contexte istorice tensionate. Profesorul explică elevilor că vor lucra cu două fragmente, fiecare reflectând o perspectivă diferită asupra războiului: una subiectivă bazată pe experiență directă (jurnal), și una filtrată prin discurs public și propagandistic (ziar). Elevii primesc fragmentele și o fișă de lucru, pe care o vor completa individual/echipe. Elevii sunt organizați în echipe de 3–4 membri și compară cele două fragmente, discutând răspunsurile individuale și elaborând o analiză comună. Activitatea urmărește trei direcții principale:

1. Diferența de realitate

Echipele analizează modul în care este prezentată viața de pe front în cele două fragmente. Jurnalul (Fragmentul A) transmite o perspectivă intimă, subiectivă, construită din trăirile directe ale autorului—frică, oboseală, incertitudine. În schimb, în articolul de ziar (Fragmentul B), frontul este prezentat într-o manieră obiectivată sau idealizată, uneori triumfalistă, menită să mobilizeze populația și să susțină moralul. Diferența evidențiază contrastul dintre experiența individuală și mesajul public „fardat".

2. Scriitorul și cititorul

Elevii discută pentru cine a fost scris fiecare fragment. Jurnalul este destinat în primul rând

autorului însuși; nu urmărește convingerea unui public, ci exprimarea unor trăiri personale. În schimb, articolul de ziar se adresează unei comunități largi, populația civilă, familiile soldaților, cititorii fideli, și are scopul de a transmite o stare de spirit controlată, de a susține efortul de război și valorile promovate de autorități.

3. Judecată de valoare

Elevii evaluează care dintre cele două fragmente oferă o imagine mai completă sau mai onestă asupra războiului, folosind termeni precum *subiectivitate, obiectivitate, manipulare, experiență directă*. Concluzia așteptată este că jurnalul este mai onest în ceea ce privește trăirea concretă a frontului, fiind o sursă subiectivă, dar nemediată; în timp ce ziarul poate fi obiectiv în aparență, însă orientat ideologic, selectând informații pentru a menține o anumită percepție publică.

La final, fiecare echipă prezintă în maximum două minute concluziile sale. Prezentările permit observarea diferențelor de interpretare și a capacității elevilor de a argumenta folosind concepte istorice. Profesorul lansează apoi întrebarea pentru dezbatere:

„Poate fi considerat un document propagandistic o sursă istorică validă? Dacă da, ce ne poate spune el despre perioada respectivă?”

Elevii sunt ghidați către ideea că un document propagandistic este valoros nu pentru acuratețea informației despre faptele propriu-zise, ci pentru ceea ce dezvăluie despre: starea de spirit dorită de autorități, mecanismele de manipulare, temerile, aspirațiile și valorile societății, modul în care o guvernare încearcă să controleze opinia publică. Astfel, chiar dacă denaturează realitatea, propaganda rămâne o sursă esențială pentru înțelegerea mentalităților epocii și a contextului politic.

Fragmentul A: Extras dintr-un Jurnal de Front (Intenție Memorialistică)

„14 Octombrie 1916. Ploaia nu s-a mai oprit de trei zile. Tranșeea e un șanț de noroi rece. Nu ne-am spălat de o săptămână. Ofițerul a venit să ne spună că mâine vom avansa. Nu a zis „vom ataca”, a zis „vom avansa”, dar știm cu toții ce înseamnă. Am văzut mulți băieți plecând veseli în primele luni de război, gata să-și apere onoarea. Acum nu mai e vorba de onoare. E vorba de o supraviețuire murdară, clipă de clipă, sub un cer care pare să fi uitat de noi. Când mă gândesc la casa mea, îmi vine să fug. Dar unde? Loialitatea și teama se luptă în mine, și teama câștigă mereu în fața loialității. Aș vrea doar să se termine."

Fragmentul B: publicație cu intenție (Intenție Propagandistică)

„Eroii Neamului în Acțiune! Viteazul nostru Armată, inspirată de dragostea de Patrie și de Neam, a înregistrat o victorie zdrobitoare pe sectorul vestic, spulberând rândurile inamicului. Fiecare soldat este un pilon de neclintit al națiunii, un exemplu de sacrificiu suprem! Inamicul, demoralizat și lipsit de resurse, este în retragere haotică. Curajul lor palid nu poate egala focul sfânt ce arde în pieptul luptătorilor noștri. Victoria finală este iminentă! Fiecare efort acasă susține pe cei care apără onoarea și viitorul nostru! *Glorie Eternă Eroilor!”*

Elevii completează următorul tabel pentru fiecare fragment:

Criteriu de Analiză	Fragmentul A (Jurnal)	Fragmentul B (Publicație)
Intenția Principală	(Memorialistică/Propagandistică/Informativă)	(Memorialistică/Propagandistică/Informativă)
Tonul/Limbajul	(Obiectiv/Emoțional/Mobilizator)	(Obiectiv/Emoțional/Mobilizator)
Focusul Principal	(Experiența personală/Evenimente oficiale/Mobilizare publică)	(Experiența personală/Evenimente oficiale/Mobilizare publică)
Un Argument	(Un detaliu din text care susține intenția ta)	(Un detaliu din text care susține intenția ta)

Evaluarea activității se realizează în funcție de corectitudinea clasificarii intenției autorilor (A=Memorialistică, B=Propagandistică), claritatea argumentelor formulate, care să justifice de ce realitatea diferă în cele două surse.

Competența Generală 3: Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

CS 3.1. Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice

Pentru a dezvolta această competență specifică se poate realiza ca activitate de învățare metoda „**Step Inside**!” („*Păşeşte înăuntru*!”). Profesorul explică metoda „**Step Inside**!”, în care elevul trebuie „să intre în rolul unui personaj istoric”, să-i înțeleagă perspectiva și să răspundă la întrebări cheie din punctul lui de vedere. Activitatea de învățare are o **perspectivă multidisciplinară** deoarece elevul poate folosi cunoștințele dobândite în cadrul mai multor discipline (literatură universală, psihologie, economie, sociologie, religie etc.) și cuprinde următoarele etape:

1. **Prezentarea temei și a rolurilor**: profesorul împarte elevii în 4-6 grupuri. Fiecare grup primește o temă și un rol, exemple:

Tema 1: *Ideologii ale secolului al XIX-lea*, rol: liberal *vs*. conservator sau socialist;

Tema 2: *Democrație și totalitarism* (perioada interbelică), rol: cetățean într-un regim totalitar *vs*. cetățean într-un regim democratic;

Tema 3: *Războiul Rece*, rol: adolescent din blocul vestic vs. adolescent din blocul comunist etc.

2. **Pregătirea temei și a rolului**: elevii sunt lăsați să se gândească, să se documenteze pentru a-și construi rolul. Elevii vor răspunde la cele trei întrebări cheie ale metodei: „Ce văd eu în lumea mea!” (se referă la structura politică, socială, economică a epocii); „Ce simt și ce gândesc despre această organizare a societății?” (percepții despre libertăți politice, statut social, condiții de viață, economie); „Ce îmi doresc să se schimbe?” (preferințe, cerințe, critici, aspirații specifice epocii).

3. „**Step Inside**!” („*Păşeşte înăuntru*!”): fiecare grupă răspunde, în rol, la cele trei întrebări cheie. Elevii trebuie să folosească în argumentația lor cel puțin două fapte istorice reale din tema dată.

4. **Compararea perspectivelor**: fiecare grup (din temele definite) își compară răspunsurile și extrage asemănările și deosebirile (exemple: liberal *vs*. conservator, cetățean într-un regim totalitar *vs*. cetățean într-un regim democratic, adolescent din blocul vestic *vs*. adolescent din blocul comunist).

5. **Prezentarea** „din scaunul personajului”: câte un reprezentant al fiecărui grup răspunde la următoarele întrebări: „Cum ar descrie lumea lui politică, economică și socială?”; „Ce diferențe ai observat față de alte epoci discutate?” etc.

6. **Generalizare și fixare**: profesorul conduce o discuție de sinteză din temele prezentate: „Cum a evoluat organizarea politică?”; „Ce schimbări majore observăm?”; „Cum au evoluat sistemele economice?” etc.

Evaluarea se va realiza prin observarea implicării în grupul de lucru, capacitatea de a formula comparații între epoci, corectitudinea faptelor istorice utilizate, demonstrarea înțelegerii contextului politic, social și economic al epocii, calitatea argumentării în raport cu competența vizată, respectă ideile colegilor și colaborează constructiv pentru răspunsul final.

CS 3.2. Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice

Pentru a dezvolta această competență specifică se poate realiza ca activitate de învățare metoda „**Brainwriting**”. Metoda presupune mai multe faze derivate și combinate din brainstorming, cu o concentrare pe lucrul individual scris. Participanții scriu idei pe formularele date de către profesor (eventual folosind fiecare câte o culoare), pentru ca mai apoi să preia formularele de la ceilalți membri ai grupului și să le completeze. Metoda are următoarele secvențe:

1. **Etapa organizatorică**: profesorul formează grupurile de elevi (4-6 persoane). Se prezintă tema centrală: „Drepturile omului în istorie: lecții pentru prezent”. Fiecare grup primește un context istoric ca exemplu de inspirație: „Revoluția engleză și Habeas Corpus Act (1679)”, „Revoluția franceză și Declarația drepturilor omului și cetățeanului (1789)”; „ONU și Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)”, „Războiul Rece și Acordurile de la Helsinki (1975)” etc.

2. **Brainwriting** – generarea ideilor: fiecare elev scrie trei idei despre situația-problemă prezentată într-un interval de cinci minute. În etapa următoare, formularele astfel completate vor circula în sensul acelor de ceasornic, astfel încât toți participanții vor lua cunoștință de ceea ce au propus colegii și vor putea adăuga alte trei idei, diferite sau doar dezvoltări ale celor deja enunțate. Orice discuție sau conversație pe parcursul redactării formularelor este interzisă. Procesul de generare de idei este finalizat când fiecare participant primește înapoi propriul formular, îmbogățit cu sugestiile colegilor.

3. **Organizarea și selecția ideilor**: grupul discută ideile colectate pe formulare. Se vor alege 5-6 argumente formulate pe care le conectează cu exemple istorice concrete;

4. **Prezentarea și reflecția**: fiecare grup prezintă pe scurt concluziile în fața celorlalți colegi. Profesorul conduce o discuție de sinteză formulând întrebări precum: „Ce exemple de fapte istorice ilustrează

consecințele nerespectării drepturilor fundamentale ale omului?"; „Cum pot fi aplicate lecțiile trecutului în societatea contemporană?" etc.

Evaluarea se poate face pe baza criteriilor: ideile/soluțiile propuse pentru situația-problemă enunțată, corectitudinea faptelor istorice (utilizarea unor exemple relevante), coerența prezentării (claritate, logică și legătura dintre exemplul istoric și concluzie), colaborarea în grup (implicare în selectarea și organizarea ideilor), creativitate și reflecție personală.

Competența Generală 4 - Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

CS 4.1. Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA

Activitate de învățare: *realizarea unui blog, la nivelul clasei, despre consecințele cercetării științifice asupra mediului*

În realizarea acestei activități de învățare se vor folosi metode interactive și forme de activitate colaborativă cum ar fi: brainstorming, metoda mozaic, elaborarea de hărți conceptuale, cercetarea surselor, activitate pe grupe, dezbaterea, generarea de produse cu ajutorul IA. Este o activitate interdisciplinară, valorificând competențe ale elevilor formate la disciplina limba și literatura română, informatică, geografie, fizică, matematică, chimie..

Etapele desfășurării activității:

1. **Conectarea cu tema, declanșarea interesului**

Profesorul propune elevilor ca prin metoda Brainstorming să listeze cât mai multe descoperiri științifice realizate în secolul al XIX-lea și al XX-lea. Ele pot fi notate de elevi într-o aplicație digitală (exemplu, Miro). Conversația euristică va evidenția relația cauză-efect între aceste descoperiri și impactul lor asupra societății, asupra mediului, asupra economiei.

2. Etapa de documentare- realizată cu ajutorul surselor în format digital

Elevii sunt împărțiți pe echipe, conform tematicilor următoare: *Revoluția industrială și mediul, Știința în secolul XX: energie, industrie, poluare, Tehnologia nucleară – risc și beneficiu, Biotehnologiile și mediul, Cercetarea spațială și impactul ecologic, Etica cercetării științifice.*

O altă echipă va avea rolul de a crea produse multimedia.

3. Scrierea articolelor – atelierul de jurnalism istoric

Prin metoda scrierii colaborative, elevii vor scrie un articol la nivel de echipă (300 - 500 de cuvinte, în Google Docs). Articolul are o structură academică: introducere;context;argument + dovezi;analiză critică; concluzii;bibliografie. Articolele sunt transmise reciproc echipelor, prin transmiterea unui link. Fiecare echipă accesează linkul cu articolul, citește articolul și formulează întrebări pentru altă echipă. În funcție de întrebările primite, fiecare echipă își revizuiește articolul.

4. Realizarea produselor multimedia ce vor fi incluse în blog

Echipele trimit echipei multimedia forma finală a articolelor.

Echipa multimedia creează un un mini clip video explicativ, folosind imagini generate de IA sau selectate din surse on-line pentru ilustrarea temelor.

5. Realizarea și publicarea blogului- construcție colaborativă

Echipa multimedia configurează blogul pe WordPress / Blogger, inserând articolele și materialele multimedia. Echipele verifică accesibilitatea blogului și transmit sugestii de asamblare a articolelor și

imaginilor pe blog. Accesul la blog este asigurat și pentru elevii altor clasei, prin accesarea link-ului, oferind posibilitatea autorilor de a primi feed-back și sugestii despre blogul elaborat.

6. Evaluare și reflecție – *Jurnalul istoric digital*

Elevii completează un jurnal reflexiv digital, care include și o rubrică de autoevaluare privind modul de colaborare în echipă. De asemenea, elevii reflectează și completează în jurnal o scurtă analiză a modului în care IA a influențat învățarea și realizarea blogului.

Produse finale ale activității:

- blogul de clasă cu articole istorice;
- imagini și hărți conceptuale; reflecții și portofolii individuale;

Pentru extindere, se pot realiza următoarele activități suplimentare:

- traducerea blogului în engleză pentru un proiect Erasmus+;
- conectare cu un blog al unei alte clase / școli;
- podcasturi istorice derivate din articole;
- concurs de articole istorice publicate pe blog.

CS 4.2. Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date

Activitatea de învățare sugerată este realizarea unui mini - documentar sau a unui podcast despre un loc al memoriei din comunitatea locală.

Metode/strategii didactice: Brainstorming, analiza surselor istorice, rezolvare de probleme, joc de rol, cercetare în teren, simulare media, metoda proiectelor, peer-to-peer education.

Etapele activității:

1. Împreună cu profesorul, elevii selectează un loc al memoriei din comunitatea locală, despre care pot stabili o conexiune cu evenimente și fapte istorice încadrate cronologic în epoca modernă sau contemporană. Împreună cu profesorul, elevii stabilesc elementele de conținut obligatorii care trebuie să se regăsească în fiecare podcast/documentar:
   - Titlul documentarului / podcastului.
   - Prezentarea locului și a semnificației sale.
   - Povestea personalității istorice asociate.
   - Contextul intern.
   - Contextul internațional.
   - Mărturii, fotografii sau citate relevante.
   - Concluzie: De ce trebuie păstrată memoria acestui loc?
2. Împărțirea sarcinilor: elevii vor lucra în perechi și vor realiza câte un podcast/documentar, fie sub forma unui interviu: unul dintre ei va formula întrebările, celălalt va răspunde, fie sub forma unui documentar în care fiecare va susține secvențe de text vorbit (narațiune istorică).
3. Documentarea - perechile procedează la documentare în funcție de tematica podcastului/ documentarului, accesând surse istorice furnizate sau indicate de profesor, atât în format letric, cât și digital.
4. Redactarea conținutului - lucrând în pereche, cei doi elevi elaborează răspunsurile și întrebările sau secvențele de text pe care le vor include în podcast/ documentar.
5. Înregistrarea podcastului/ documentarului, montaj și producție - elevii vor înregistra podcastul/documentarul, integrând informații istorice, imagini, cadre filmate.
6. Prezentarea și evaluare - fiecare echipă își prezintă podcastul/documentarul (2-3 minute). Restul clasei completează o fișă de feedback cu 3 criterii:
   - Claritatea explicațiilor istorice
   - Relevanța personalității prezentate
   - Integrarea contextului intern și internațional

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt

propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie. Exemple de astfel de proiecte pot fi *Drepturi, libertăți și inițiativă civică în regimuri democratice și totalitare, Industrializare, consum și impact asupra mediului în secolul XX, Reconstrucția economică și societatea după al Doilea Război Mondial?*

Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie în situațiile în care elevii nu au încă, în clasa a IX-a, competențele digitale formate. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRĂCIUN ANCA ȘTEFANIA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național „Gheorghe Vrănceanu” Bacău, jud. Bacău
IORDAN PAULA CARMEN	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu” Constanța, jud. Constanța
ROMANDAȘ BOGDAN-FLORIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Dimitrie Cantemir” Onești, jud. Bacău
SAMOILĂ DANIELA MIHAELA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab” Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea
SOARE AUREL CONSTANTIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național Militar Dimitrie Cantemir Breaza, jud.Prahova
BUDICI ANIȘOARA	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, București
SIMA MARIANA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nichita Stănescu” Ploiești, județul Prahova
PAVEL CORINA-ROBERTA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nicolae Bălcescu” Brăila, jud. Brăila
CURELEA DRAGOȘ	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Tehnic Energetic Sibiu Județul Sibiu
MANEA MIHAI	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Spiru Haret” București
CĂPLESCU IULIANA MARIA	GRAD DIDACTIC I	Ministerul Educației și Cercetării
MARIAN ELENA CRISTINA	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Oradea, Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
POP IOAN AUREL	ACADEMICIAN COORDONATOR ȘTIINȚIFIC	Academia Română
POPESCU MIRELA	COORDONATOR /GRAD DIDACTIC I/DR	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
GHEBOIANU MATEI	CONF. UNIV. DR.	Universitatea București
ȚÂRĂU VIRGILIU LEON	PROF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
COSTEA IONUȚ VIRGIL	CONF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
NARAI EUSEBIU	LECTOR UNIV.DR	Universitatea de Vest, Timișoara
DOICESCU ROZALIA	CONSILIER	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
VIȚALARU ADRIAN	CONF. UNIV.DR.	Universitatea „Al. I.Cuza”, Iași

Anexa nr. 78

Programa școlară
pentru disciplina

Istorie. Istorie universală

Clasa a X-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 78
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istorie universală*, clasa a X-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, Istorie este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea științe sociale Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei f.

Un aspect curricular, evidențiat în OMEC nr. 4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării, este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasa a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale curriculumului de specialitate îi sunt alocate 2 ore pe săptămână.

Rolul Istoriei, ca disciplină școlară, este acela de a dezvolta acele competențe și de a promova acele valori și atitudini care contribuie la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea istoriei, formulate în documente precum *Recomandarea Rec(2001)15* a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI și *Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului* (2010). **De aceea, studiul Istoriei în școală trebuie să pună accent pe multiperspectivitate,** pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării – ET 2030***,** susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară, ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei în școală oferă elevilor repere pentru orientarea în lumea contemporană, pentru înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională**.**

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 2018*, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a noilor perspective istoriografice datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi

științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, istoria devine spațiu al reînnoirii legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile-cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare diferențiată în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect de evidențiere a specializării se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferite pentru specializarea Filologie și pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element ce trebuie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază Istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază Istoria românilor.

Structura programei școlare pentru clasa a X-a, pentru specializarea Științe sociale este :

— Nota de prezentare,
— Competențe generale,
— Competențe specifice și activități de învățare,
— Conținuturi
— Sugestii metodologice.

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului realizat pe baza competențelor-cheie europene.

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă al elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, și evaluarea bazată pe standarde. Pentru clasa a X-a, competențele specifice vizează utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor, corelarea, clasificarea, compararea informațiilor extrase din surse pe diverse criterii. Astfel, se trece la un nivel superior în ceea ce privește înțelegerea unui text istoric, selectarea informațiilor referitoare la evenimente sau procese pentru că, pe parcursul acestui an școlar, elevii își dezvoltă aptitudinea de a identifica atât elementele comune cât și particularitățile evenimentelor istorice care au loc în epoci sau spații istorice diferite, de a formula opinii susținute de argumente selectate din surse istorice.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programa școlară pentru specializarea Științe sociale au ca obiectiv aprofundarea acestora prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu. Fiecare dintre aceste propuneri de activități de învățare este necesar a fi analizată și din perspectiva unei situații de învățare reală, în clasă

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari” din perioada modernă și contemporană din Istoria universală. În stabilirea conținuturilor s-a avut în vedere art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform căruia conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale, pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice din epoca modernă și contemporană în planul Istoriei universale care implică mai multe evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o

perioadă mai mare timp. Pentru a asigura specializarea sunt adăugate și studii de caz dedicate unor personalități, evenimente, aspecte culturale sau politice. Detalierea temelor reprezintă acel minimum obligatoriu, necesar pentru formarea competențelor specifice și pentru realizarea demersului didactic. În funcție de particularitățile elevilor, profesorul este cel care decide, adăugarea și a altor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru pregătirea pentru performanță, pentru o mai bună înțelegere a unora dintre evenimente, procese istorice, pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. De asemenea, în funcție de specificul colectivului de elevi, profesorul poate decide bugetul de timp alocat studiului unei teme.

Sugestiile metodologice cuprind propuneri de activități de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri de evaluare. În cadrul acestei secțiuni a programei școlare sunt prezentate sugestii de formare a competențelor specifice pentru clasa a X-a, prin activitățile de învățare. Profesorul are, de data aceasta, în programa școlară un exemplu de activitate de învățare pentru formarea respectivei competențe specifice. Diferențierea programelor școlare pentru curriculum de specialitate este realizată și prin exemple de activități de învățare iar detalierea acestor activități de învățare asigură nu doar aprofundarea acelor aspecte care pot contribui la o înțelegere a lumii contemporane, a provocărilor lumii actuale – crize identitare, inegalități sociale, conflicte geopolitice, nevoia de sustenabilitate și solidaritate globală, gândirea critică, consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Clasa a X-a
CS 1.1. Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale
- *redactarea unui text din perspectiva unui participant la un eveniment istoric, în cadrul unui atelier creativ- Dileme istorice cu tema „Ce ai fi ales?”, utilizând concepte istorice specifice epocii* - *elaborarea unui proiect cu tema „Genealogia conceptelor istorice”, prezentând evoluția acestora în diferite epoci istorice* - *identificarea semnificației anumitor concepte istorice date prezente în discursuri istorice/fragmente din declarații/texte programatice*
CS 1.2. Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii
- *elaborarea unei pagini de jurnal din perspectiva unui participant la evenimente istorice similare, desfășurate în perioade diferite* - *realizarea unui eseu sau prezentare digitală interactivă, referitoare la asemănările și deosebirile dintre documentele programatice ale revoluțiilor moderne* - *organizarea unei expoziții „Istoria se repetă?” care prezintă comparativ două procese istorice similare*

CG 2 - Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Clasa a X-a
CS 2.1. Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
- *realizarea unui studiu de caz pornind de la o situație - problemă în care sunt utilizate surse variate, pentru a susține o opinie* - *organizarea unei discuții de tip „live chat" (masă rotundă), în care elevii utilizează surse multiple pentru a susține opinii diferite* - *desfășurarea unei campanii educaționale digitale (postări, afișe, clipuri) prin care se promovează o idee inspirată din analiza unor surse istorice despre drepturile omului sau toleranță*
CS 2.2. Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
- *realizarea unui proiect în format digital „Surse care spun povești diferite" prin care elevii creează un portofoliu digital interactiv cu mai multe surse despre un eveniment ordonându-le după criterii date* - *elaborarea unui eseu care evidențiază asemănările și deosebirile dintre perioade istorice, pe baza informațiilor din surse organizate pe criteriul politic/social/economic/cultural* - *organizarea într-o diagramă Venn a informațiilor din surse documentare referitoare la impactul social și economic al evenimentelor/proceselor istorice*

CG 3 - Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Clasa a X-a
CS 3.1. Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice
– *aplicarea Strategiei Creative Disney pentru elaborarea unui scenariu alternativ despre evoluția statelor democratice din Europa, integrând instrumente digitale și AI pentru reprezentarea vizuală a ideilor* - *realizarea unei analize comparative privind impactul a două evenimente asupra economiei, societății și instituțiilor politice din lumea contemporană, utilizând metoda Controversa creativă* - *organizarea unei expoziții digitale/muzeu interactiv interdisciplinar, care să evidențieze transformările economice, sociale și politice în reprezentarea artistică din diverse perioade istorice*
CS 3.2. Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice
- *realizarea unui proiect în care elevii analizează modul în care sunt respectate drepturile cetățenești în comunitatea locală utilizând metoda Învățarea în serviciul comunității (ISC)* - *crearea unui videoclip sau podcast în care elevii explică necesitatea respectării drepturilor fundamentale societatea actuală pornind de la diferite fapte istorice, utilizând aplicații digitale* - *redactarea unui „Jurnal al libertății" digital sau ilustrat, în care se reconstituie experiențele unor personalități care au trăit în contexte istorice diferite*

CG 4 - Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Clasa a X-a
CS 4.1. Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
- *susținerea unei secvențe de lecție/ lecție în fața colegilor, cu integrarea unei prezentări interactive, elaborată de elev, în format digital* - *elaborarea în echipă a unui proiect pe teme din istoria modernă/contemporană care să reflecte evenimente din domeniul economic, artistic, politic, medical* - *crearea unor prezentări pe teme referitoare la consecințele acțiunilor unor personalități, utilizând aplicațiile digitale*
CS 4.2. Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date
- *realizarea unei pagini din agenda zilnică a unei personalități istorice, utilizând aplicațiile digitale* - *susținerea unui text-discurs care să ilustreze mai multe perspective asupra unui fapt/personalitate/proces istoric*

Clasa a X-a
- *simularea unor congrese/conferințe internaționale din epoca modernă/epoca contemporană, cu asumarea rolului unor personalități istorice participante*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Modernitatea – o nouă viziune asupra lumii	**1.1. Iluminismul și noile idei despre om și societate** ● educație și rațiune, gândirea critică ● drepturi naturale, civile, contract social ● opinia publică ● noi principii de guvernare ● apariția enciclopediilor ● John Locke, Jonathan Swift, Montesquieu, Voltaire, Jean-Jacques Rousseau, Denis Diderot *Studiu de caz*: Adam Smith **1.2. De la monarhii absolute la guvernări reformatoare în secolul al XVIII-lea** ● despotismul luminat ● mercantilism ● primul val al revoluției industriale ● impactul social, cultural, economic și administrativ al reformelor ● Maria Terezia, Frederic cel Mare, Ecaterina cea Mare, Iosif al II-lea **1.3. *Revoluțiile atlantice*: Anglia, coloniile engleze din America de Nord, Franța** ● separarea puterilor în stat ● monarhie constituțională, republică ● directorat, consulat ● Revoluția engleză ● Războiul de independență al coloniilor engleze din America de Nord ● Revoluția franceză *Studiu de caz*: De la drepturi naturale la drepturi politice **1.4. De la Napoleon I la Congresul de la Viena** ● codurile napoleoniene ● blocada continentală ● echilibrul puterilor ● Concertul european ● Sfânta Alianță *Studiu de caz*: Practica congreselor și rolul lui Klemens von Metternich
2. Secolul națiunilor	**2.1. Ideologii politice și curente culturale în secolul al XIX-lea** ● acțiuni revoluționare la începutul secolului al XIX-lea ● liberalism, naționalism conservatorism, socialism ● romantism, realism, simbolism, impresionism **2.2. Revoluțiile de la 1848-1849: libertate, unitate și schimbare** ● drepturi cetățenești, mișcări naționale ● revoluțiile din Franța, statele italiene, Confederația Germană, Imperiul Habsburgic ● Giuseppe Garibaldi ● Napoleon al III-lea **2.3. Formarea statelor moderne din Europa în a doua jumătate a secolului al XIX-lea**

Domenii de conținut	Conținuturi
	● unificare, stat națiune, Zollverein ● Italia și Germania ● Camillo Cavour ● Otto von Bismarck *Studiu de caz*: Difuzarea modelului european în Japonia **2.4. Al doilea val al revoluției științifice și industriale** ● diversificarea mijloacelor de transport ● noi surse de energie și comunicare ● proletariat ● James Watt, Robert Stephenson, Charles Darwin, Alexander Graham Bell, Marie Curie *Studiu de caz*: Evoluția medicinei de la Edward Jenner la Louis Pasteur
3. Mondializare, cooperare și conflict la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	**3.1. Expansiunea economică și comercială** ● piețe financiare ● concerne industriale ● expoziții universale *Studiu de caz:* Londra, centru financiar **3.2. Diplomație și rivalitate colonială** ● imperialism ● colonizare, pacifism, alianțe politico-militare ● Conferințele de la Berlin (1884–1885) - împărțirea Africii *Studiu de caz*: Europa între echilibrul puterilor și noul curs al diplomației **3.3. Conflictul care a schimbat lumea - „Marele Război”** ● război total, neutralitate ● capitulare, armistițiu ● refugiați *Studiu de caz*: Propaganda în slujba războiului **3.4. Conferința de Pace - noile frontiere. Societatea Națiunilor** ● Cele 14 puncte ● autodeterminare ● reparații de război ● securitate colectivă ● minorități naționale ● revizionism ● Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, David Lloyd George, Vittorio Emanuele Orlando *Studiu de caz*: Sistemul de mandate

Domenii de conținut	Conținuturi
4. Democrație și totalitarism. Al Doilea Război Mondial	**4.1. Dinamica statelor democratice** ● votul universal, parlamentarism, pluralism, alegeri libere ● activism civic ● mișcarea feministă. Eleanor Roosevelt ● mass - media ● reforme sociale *Studiu de caz*: John Maynard Keynes **4.2. Regimurile totalitare interbelice: comunism, fascism, nazism** ● instaurarea și evoluția regimurilor totalitare ● monopol ideologic ● poliție politică: CEKA/NKVD/OVRA/Gestapo ● cultul personalității ● partid unic, organizații de masă, teroare, represiune *Studiu de caz*: „Arhipelagul Gulag” **4.3. Al Doilea Război Mondial- un conflict global** ● *sfere de influență* ● *război fulger* ● deportări, Holocaust, mișcare de rezistență, ● bomba atomică ● regim de ocupație militară ● Coaliția Națiunilor Unite, capitularea puterilor Axei ● Winston Churchill, arhitectul rezistenței britanice, Richard Sorge *Studiu de caz*: Viața cotidiană în vreme de război **4.4. Noua ordine mondială și ONU** ● securitate internațională, cooperare ● Conferința de pace de la Paris ● planul Marshall ● divizarea Europei ● Harry Truman
5. De la „Războiul Rece” la istoria recentă	**5.1. „Războiul Rece”. Un nou sistem internațional** ● Cortina de Fier ● *doctrina îndiguirii* ● bipolaritate ideologică ● formarea NATO și a Pactului de la Varșovia ● crize sistemice și destindere ● cursa înarmărilor ● *Declarația Universală a Drepturilor Omului* ● Nikita S. Hrușciov, John F. Kennedy, Ronald Reagan *Studiu de caz*: Competiția pentru cucerirea spațiului cosmic **5.2. Lumea postbelică între reconstrucția democratică și evoluția regimurilor comuniste** ● integrare europeană ● democrația postbelică ● Cominform, CAER ● criza regimurilor comuniste ● *perestroika*, *glasnost* ● zidul Berlinului ● crizele energetice ● decolonizarea și problemele sudului global ● Mao Zedong ● Papa Ioan Paul al II-lea ● Margaret Thatcher ● Helmuth Kohl

Domenii de conținut	Conținuturi
	Studiu de caz: 1989- Anul revoluțiilor democratice **5.3. Statul bunăstării sociale, culturile postbelice** ● contracultură ● globalizare ● *generația revoltată în anii '60* ● societate informațională *Studiu de caz*: A treia revoluție industrială **5.4. Aspecte ale ordinii mondiale la începutul secolului al XXI-lea.** ● migrații ● impactul rețelelor de socializare ● radicalizare ● Atentatele de la 11 septembrie 2001 ● Război hibrid ● terorism *Studiu de caz*: Internetul și societatea digitală

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare propuse de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor. Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare ș.a. În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023 de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca în învățământul contemporan:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să fie evidențiată **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- accentul să cadă pe învățarea proceselor de raționament și de validare, nu doar pe memorarea concluziilor;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient,de

a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață.

Competența Generală 1.Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

C.S. 1.1 Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale

Pentru atingerea acestei competențe specific se poate realiza un **proiect de investigație: „Genealogia conceptelor moderne”**

Activitatea presupune realizarea unui proiect de cercetare în care elevii urmăresc originea, transformările și relevanța contemporană a unor concepte moderne precum drepturile omului, națiunea, republica, libertatea sau suveranitatea. Profesorul explică elevilor obiectivul activității și modul în care vor lucra pe echipe, utilizând metode precum **cercetarea documentară, metoda proiectului, cronologia și realizarea unui poster sau a unei prezentări digitale**.

În prima etapă, fiecare echipă selectează un concept modern. Profesorul prezintă criteriile de lucru și resursele disponibile, orientând elevii asupra modului în care trebuie urmărite originea conceptului, evoluția acestuia și impactul său în prezent. Ulterior, elevii încep documentarea privind apariția conceptului în Antichitate sau Evul Mediu, analizând surse precum texte filosofice, fragmente de legislație, documente religioase și scrieri politice timpurii. Ei identifică prima formulare clară a conceptului, împrejurările istorice în care a apărut și sensul inițial, pe baza analizei sursei istorice.

În etapa următoare, elevii investighează transformările conceptului în epoca modernă. Studiul include influența iluminismului, rolul revoluțiilor, schimbările produse prin democratizare și dezvoltarea instituțiilor politice moderne. Aceste transformări sunt introduse într-o cronologie conceptuală care permite urmărirea evoluției în timp a sensurilor conceptului.

Apoi, elevii analizează influența conceptului asupra istoriei contemporane, investigând constituțiile moderne, declarațiile internaționale, dezbaterile civice și modul în care conceptul funcționează în societatea democratică actuală. Prin metoda investigației interdisciplinare, elevii conectează domenii diferite: istorie, civică, filosofie, drept și cultură politică.

După finalizarea documentării, elevii realizează produsul final al activității, care poate fi un poster, sau o prezentare digitală. Acesta trebuie să includă etapele evoluției conceptului, exemple istorice relevante, transformările majore și relevanța actuală. Produsele sunt prezentate în fața clasei, într-o sesiune de discuții în care elevii își explică descoperirile, răspund la întrebări și compară evoluția diferitelor concepte analizate. Activitatea se încheie cu realizarea unei hărți conceptuale colective, care arată legăturile, diferențele și „înrudirea” conceptelor moderne.

Evaluarea proiectului se bazează pe corectitudinea cercetării, capacitatea de sintetizare, claritatea prezentării vizuale și calitatea argumentelor privind relevanța contemporană a conceptului. Activitatea îi ajută pe elevi să înțeleagă modul în care conceptele politice și sociale s-au format, s-au transformat și continuă să modeleze lumea modernă.

CS 1.2. Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii

Pentru dezvoltarea acestei competențe profesorul propune realizarea unui eseu sau prezentare digitală interactivă, prin care elevii formulează ipoteze, selectează informații din documente și formulează concluzii (ex. influența Iluminismului asupra revolutiilor moderne, comparând ideile lui Locke, Rousseau și Montesquieu cu principiile adoptate în documente revoluționare din SUA și Franța).
Profesorul propune tema proiectului: Influența Iluminismului asupra Revolutiilor Moderne
Elevii vor identifica legătura dintre ideile cheie ale filosofilor iluministi (John Locke, Jean Jacques Rousseau, Montesquieu) și principiile consacrate în documente fundamentale ale Revolutiilor Americane și Franceze.

I. Etapa de pregătire și formularea ipotezei

1. Identificarea surselor cheie
Elevii trebuie să identifice și să înțeleagă sursele primare:

- Filosofi Iluministi (Idei Cheie):
  - John Locke: Drepturile naturale (viață, libertate, proprietate), Guvernarea bazată pe consimțământul celor guvernați.
  - Jean-Jacques Rousseau: Contractul social, Voința generală, Suveranitatea poporului.
  - Montesquieu: Separația puterilor în stat (legislativă, executivă, judecătorească).
- Documente Revoluționare (Principii Cheie):
  - SUA: Declarația de Independență (1776), Constituția SUA (1787), Bill of Rights (1689).
  - Franța: Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului (1789).

2. Formularea ipotezei
Elevii trebuie să formuleze o afirmație clară.

- Exemplu de ipoteză: *Ideile fundamentale ale lui Locke, Rousseau și Montesquieu (precum drepturile naturale, suveranitatea poporului și separarea puterilor) au servit drept matrice teoretică directă pentru principiile de bază adoptate în Declarația de Independență a SUA și Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului din Franța, fiind transpuse în concepte precum libertatea, egalitatea și organizarea statală.*

II. Etapa de documentare și analiză

3. Selectarea informațiilor din documente.
Elevii vor elabora o matrice de comparație menită să evidențieze corespondențele dintre gândirea iluministă și documentele fundamentale ale revoluțiilor moderne. Un asemenea demers permite identificarea explicită a transferului de idei politice din sfera teoretică în cea normativă, contribuind la înțelegerea modului în care principiile filosofice au fost reinterpretate și instituționalizate în contexte revoluționare distincte.
În ceea ce îl privește pe *John Locke*, doctrina drepturilor naturale — dreptul la viață, libertate și proprietate — exercită o influență structurată asupra Declarației de Independență a Statelor Unite. Formula consacrată, „Viața, Libertatea și căutarea fericirii" („Life, Liberty and the pursuit of Happiness"), demonstrează adaptarea conceptuală a gândirii lockeene. Deși termenul „proprietate" este substituit cu „căutarea fericirii", persistența ideii de drepturi inalienabile confirmă filiația intelectuală dintre discursul filosofic și textul politic.
În cazul lui *Jean-Jacques Rousseau*, principiul suveranității poporului și conceptul corelativ al „voinței generale" se regăsesc cu o claritate deosebită în Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului redactată în timpul Revoluției Franceze. Articolul 3, care afirmă că „principiul oricărei suveranități rezidă în mod esențial în Națiune", reprezintă o transpunere aproape literală a ideilor lui Rousseau, demonstrând modul în care acestea au fost integrate în fundamentul teoretic al noii ordini politice.

În mod similar, contribuția lui *Montesquieu* se reflectă în mod direct în arhitectura constituțională a Statelor Unite. Teoria separației puterilor, articulată în „Spiritul legilor" (*De l'esprit des lois)*, își găsește aplicarea normativă în articolele I, II și III ale Constituției americane, care instituie cele trei ramuri ale puterii: legislativă, executivă și judecătorească. Astfel formulată, analiza permite elevilor să observe continuitatea conceptuală dintre iluminism și proiectele politice revoluționare, oferind un cadru riguros pentru evaluarea circulației ideilor în epoca modernității timpurii.

III. Etapa de sinteză și concluzie

4. Elaborarea Eseului critic sau a Prezentării digitale

Indiferent de format (eseu sau prezentare), structura logică trebuie menținută:

a) Introducere

Prezentarea contextului istoric al secolului al XVIII-lea, cu accent pe transformările intelectuale generate de Iluminism. Evidențierea principalilor filosofi și a documentelor fundamentale ale epocii, precum și formularea explicită și riguroasă a ipotezei de lucru.

b) Cuprins (Argumentare)

Argumentul 1 – John Locke și drepturile naturale

Analiza comparativă a concepțiilor lockeene privind drepturile naturale și influența acestora asupra elaborării documentelor politice moderne.

Argumentul 2 – Jean-Jacques Rousseau și suveranitatea populară

Examinarea conceptului de națiune și a ideii de „voință generală" ca sursă a puterii politice, cu evidențierea modului în care aceste principii au fost integrate în constituțiile revoluționare.

Argumentul 3 – Montesquieu și arhitectura puterii în stat

Studierea doctrinei separării puterilor și a impactului său asupra organizării instituționale a statelor moderne.

c) Concluzie

Reluarea și confirmarea sau infirmarea ipotezei formulate inițial, prin valorificarea celor mai importante argumente prezentate. Sinteza contribuțiilor decisive ale filosofilor iluministi și evaluarea impactului durabil al Iluminismului asupra dezvoltării politice și juridice a lumii contemporane.

5. Formularea concluziilor

Concluzia trebuie să evalueze gradul de confirmare sau infirmare a ipotezei inițiale, pe baza dovezilor găsite în matricea de comparație.

Exemplu de concluzie finală: *În baza analizei comparative a textelor, ipoteza se confirmă: Iluminismul nu a fost doar o mișcare culturală, ci și un program politic care a fost preluat și tradus în legislație. De la drepturile inalienabile ale lui Locke la echilibrul puterilor propus de Montesquieu, Revoluțiile Americane și Franceze au folosit opera iluministilor drept schiță de bază pentru construirea primelor state democratice moderne.*

Activitatea se poate desfășura folosind instrumente ca Prezi, Google Slides sau Genially pentru a crea o experiență mai dinamică:

- Interactivitate: Folosirea linkurilor încorporate. De exemplu, un click pe portretul lui Montesquieu deschide o casetă cu Articolul I din Constituția SUA.
- Elemente vizuale: Includerea de hărți, diagrame de flux pentru separarea puterilor, sau *word clouds* cu conceptele cheie.
- Cronologie: O linie a timpului care să coreleze publicarea lucrărilor iluminiștilor cu adoptarea documentelor revoluționare.

Evaluarea profesorului se bazează pe înțelegerea surselor istorice, calitatea și relevanța introducerii, (context istoric bine formulat, prezentarea corectă a filosofilor/documentelor, ipoteza este explicită, coerentă și ancorată în temă), coerența argumentării (explicare corectă a conceptelor-drepturi naturale, libertate, proprietate), calitatea analizelor și utilizarea dovezilor (corectitudinea datelor istorice), concluzie (scurtă reflecție asupra impactului Iluminismului, stil, limbaj și structură.

Competența Generală. 2. Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

C.S. 2.1 Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii

Pentru atingerea acestei competențe specifice se poate realiza **o campanie educațională digitală cu tema „Drepturile omului și toleranța: lecții din istorie pentru prezent".**

Descrierea activității- Activitatea urmărește realizarea unei campanii educaționale digitale prin care elevii explorează teme precum drepturile omului, discriminarea, intoleranță sau rolul mișcărilor sociale, pornind de la analiza surselor istorice. Profesorul prezintă tema generală – „Drepturile omului și toleranța: lecții din istorie pentru prezent" – și explică metoda de lucru, care îmbină **campania educațională, metoda**

proiectului, analiza surselor istorice, designul digital și învățarea prin creație. Elevii sunt încurajați să folosească aplicații precum Canva, Instagram Edu, eTwinning.

Etapa 1- elevii analizează surse istorice relevante, identificând situații în care drepturile omului au fost încălcate sau susținute, exemple de discriminare, forme de intoleranță și momente importante ale unor mișcări sociale. Pornind de la aceste analize, elevii formulează un mesaj central care va reprezenta ideea principală a campaniei.

Etapa 2 presupune planificarea campaniei. Elevii stabilesc publicul-țintă – fie elevii școlii, fie comunitatea școlară mai largă, tipurile de materiale pe care le vor crea și cadrul vizual general al campaniei. Se discută despre identitatea vizuală și despre modul în care mesajul trebuie adaptat grupului vizat.

Etapa 3- echipele creează materialele digitale, care pot include afișe realizate în Canva, postări text-imagine, infografice sau mini-clipuri video. Fiecare material trebuie să facă trimitere explicită la sursele istorice analizate, astfel încât campania să aibă un fundament argumentativ și educativ solid.

Prezentarea temei- elevii prezintă materialele în clasă sau într-un panou digital. Colegii analizează mesajele, discută intenția campaniei și modul în care informațiile istorice au fost integrate în produsele finale. Activitatea se încheie cu o discuție în care elevii evaluează eficiența campaniei, încercând să răspundă la întrebări precum: „Sunt mesajele clare?”, „Transmitem ce ne-am propus?”, „Sunt materialele conforme cu sursele istorice?”, „Ar putea aceste mesaje influența o schimbare de atitudine?”. Elevii reflectează asupra modului în care trecutul poate inspira acțiuni civice și educative în prezent.

Evaluarea profesorului se bazează pe înțelegerea surselor istorice, integrarea lor corectă în mesajul campaniei, creativitatea vizuală și de design, coerența argumentării și impactul general al campaniei. Activitatea dezvoltă competențe de comunicare digitală, analiză istorică, gândire civică și colaborare.

CS 2.2. Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații

Pentru atingerea acestei competențe specifice se poate elabora un eseu care evidențiază asemănările și diferențele dintre perioade, prin care elevii analizează comparativ surse complexe și clasifică informațiile dintr-un set de documente (texte politice, mărturii, statistici) după criterii tematice (social, economic, cultural).
Profesorul prezintă pe scurt perioadele selectate și importanța lor în istorie și menționează că elevii vor analiza surse complexe (texte politice, mărturii, statistici) și le vor clasifica pe teme: social, economic, cultural.
Profesorul stabilește metodele de lucru:

- **Selectarea surselor:** Include texte politice (legi, declarații oficiale), mărturii (jurnale, corespondență, relatări contemporane) și statistici (date economice și demografice).
- **Clasificarea informațiilor:** Creează un tabel sau o matrice în care fiecare sursă este încadrată în categoria potrivită: social, economic, cultural.
- **Analiză comparativă:**
  - Identificarea asemănărilor între perioade (ex. creșterea urbanizării, schimbări în structura socială).
  - Identificarea diferențelor (ex. metodele de guvernare, nivelul de industrializare, impactul cultural).

Eseul este structurat pe criterii tematice, cu exemple din sursele analizate:

a) Aspecte sociale

- Comparați structura socială, condițiile de viață, rolul claselor sociale.
- Evidențiază asemănările și diferențele prin exemple concrete.

b) Aspecte economice

- Analizează dezvoltarea economică, tipurile de industrie, comerț, agricultură.
- Folosește statistici pentru a susține comparațiile.

c) Aspecte culturale

- Comparați educația, arta, religia, tradițiile sau inovațiile culturale.
- Mărturii și documente pot scoate în evidență perspectivele personale ale oamenilor din fiecare perioadă.

La sfârșitul activității se vor desprinde următoarele concluzii:

- Recapitularea principalelor asemănări și diferențe identificate.
- Reflecție asupra modului în care analiza surselor complexe ajută la înțelegerea evoluției istorice.

5. Instrumente suplimentare pentru elevi

- **Tabel comparativ** exemplu:

Întrebări ghid:

Categorie	Perioada A	Perioada B	Asemănări	Diferențe
Social	...	...	...	...
Economic	...	...	...	...
Cultural	...	...	...	...

1. Ce sursă oferă cele mai relevante informații pentru fiecare categorie?
2. Cum se reflectă schimbările politice asupra vieții cotidiene?
3. Ce perspective sunt subiective și cum le putem interpreta critic?

Evaluarea activității de învățare se poate realiza pe baza anumitor criterii stabilite: calitatea cercetării și a concluziilor prezentate; identifică tipul de sursă (politică, mărturie, statistică), extrage informații corecte și relevante, observă diferența dintre informații factuale și opinii, încadrează corect datele în categoriile social, economic, cultural, completează tabelul în mod coerent, argumentează logica clasificării.

Competența Generală *3: Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice*

CS 3.1. Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice

Pentru realizarea acestei competențe specifice se poate realiza ca activitate de învățare *Controversa creativă* (numită și *controversa structurată* sau *controversa academică*). În dezbaterea propriu-zisă participanții își păstrează punctele de vedere până la capăt, în *Controversa creativă* participanții operează cu argumente pro și cu argumente contra celor inițiale. În prima parte a *Controversei creative* se caută, în experiența individuală și în cea socială, adevăruri, practici care și-au dovedit validitatea pentru a se fundamenta ideile, teoriile, opiniile citite sau exprimate. Elevii pot recurge în argumentația lor la ***multiperspectivitate*** și ***transdisciplinaritate*** (istorie, sociologie, religie, limba și literatura română, literatura universală, arte, educație civică etc.) În partea a doua, participanții caută argumente contra, cu alte cuvinte, argumente pentru fundamentarea unor idei (concluzii) opuse. În felul acesta, conversația lărgește sursa cunoașterii, cultivă abilitățile de argumentare și gândire critică, contribuie la formarea/consolidarea unor atitudini cetățenești responsabile. Utilizarea *Controversei creative* presupune realizarea mai multor etape:

Prezentarea temei: „*Care dintre cele războaiele mondiale au avut un impact mai profund asupra evoluției politice, sociale și economice a lumii contemporane*?” și a criteriilor de evaluare privind realizarea raportului final al grupei;

Gruparea participanților pentru a studia problematica temei în literatura de specialitate, urmărind atât perspectiva „pro”, cât și perspectiva „contra”; elevii se pot organiza în două grupe sau în grupe mai mici (patru sau șase persoane);

Profesorului cere grupului „pro” să-și prezinte argumentele și să le fundamenteze validitatea, iar grupului „contra” să comenteze argumentele aduse de grupul „pro”;

Procedura se inversează: grupul „contra” își prezintă argumentele și își fundamentează opiniile, iar grupul „pro” le analizează; procesul va fi repetat, grupurile „pro” și „contra” alternându-se argumentele;

Echipele vor elabora în scris un raport care „împacă” argumentele „pro” și argumentele „contra”, ajungând la un compromis.

Prezentarea orală de către fiecare echipă a raportului final (având la dispoziție 10 minute).

Evaluarea se poate face prin administrarea unui test bazat pe materialului discutat și oferirea de puncte bonus dacă toți membrii din echipă au scoruri apropiate de criteriile oferite de către profesor sau printr-o evaluare alternativă care poate să cuprindă realizarea unui **proiect transdisciplinar** (economie, migrații, regimuri politice, arhitectură etc.) cu tema „Impactul războaielor mondiale asupra societății contemporane” (realizarea unei expoziții, a unei prezentări digitale/online, a unui poster etc.).

CS 3.2. ***Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice***

Pentru realizarea acestei competențe specifice profesorul poate realiza activitatea didactică „***Învățarea în serviciul comunității***" (**ISC**). Această metodă de învățare pledează pentru o experiență de educare holistică, care să cuprindă învățarea academică, responsabilitatea civică și dezvoltarea personală. **ISC** poate fi definită ca o metodă experiențială de predare prin care competențele sau conținuturile abordate în sala de clasă sunt folosite pentru a rezolva o situație reală a comunității printr-un proces ce permite elevilor să aibă inițiativă, să reflecteze asupra impactului pe care îl au în comunitate și să își demonstreze noile abilități și cunoștințe dobândite. Ca atare, **ISC** este inerent legată de un scop civic și consolidează abilitățile de gândire critică, discurs/comunicare public/ă, activitate colectivă și consolidarea comunității. Din punct de vedere structural, proiectele **ICS** presupun abordarea coerentă a următorilor pași: *identificarea temei, planificare, acțiune, reflecție și valorificare/demonstrație*.

Etapa 1 (*identificarea temei*) presupune procesul de colectare și prelucrare a informațiilor despre comunitate, problemele și nevoile acesteia. Astfel, elevii pot fi împărțiți pe grupe și pot să abordeze o temă specifică („Drepturile și libertățile cetățenești în comunitatea mea") urmărind modul în care sunt respectate: drepturile minorităților etnice și religioase; integrarea minorităților în cadrul comunității; dreptul de a participa la viața politică și libertatea de exprimare etc.

Etapa 2 (*planificarea proiectului*): se stabilesc detaliile privitoare la: ce/când/cum trebuie făcut/ce resurse sunt necesare și când/cine și ce responsabilități va avea/cum se va face promovarea proiectului/a rezultatelor obținute/cine sunt partenerii.

Etapa 3 (*acțiunea*): în această etapă, elevii realizează acțiunile planificate. Elevii pot folosi surse precum: site-uri ale autorităților locale (Primărie, Consiliu Local, Consiliu Județean etc.), articole de presă locale; interviuri cu persoane din comunitate (locuitori, activiști, reprezentanți ai autorităților locale); rapoarte sau studii despre drepturile omului etc.

Etapa 4 (*reflecția*): elevii pun aspectele cognitive, sociale și emoționale ale experienței în contextul mai larg al sinelui, al comunității, al lumii, gândindu-se ce ar putea să schimbe sau să îmbunătățească în viața social-politică.

Etapa 5 (valorificare/*demonstrația)*: în această etapă, elevii fac public ceea ce au învățat și ceea ce au realizat în proiectul **ISC**. Se pot folosi expoziții de fotografii, articole de presă, podcasturi, scrisori către autorități, campanii de conștientizare etc. Fiecare grup prezintă concluziile sale, evidențiind cum sunt respectate drepturile cetățenești în comunitatea lor și care sunt posibilele domenii de îmbunătățire. Prezentarea procesului și a rezultatelor îi ajută să învețe unii de la ceilalți în timp ce înțeleg mai bine propriile lecții, sintetizând și integrând fiecare experiență trăită.

Evaluarea activității de învățare se poate realiza pe baza anumitor criterii stabilite în colaborare cu elevii: calitatea cercetării și a concluziilor prezentate; abilitatea de a identifica și analiza aspecte importante legate de respectarea drepturilor și libertăților cetățenești; a reflectării asupra modului în care ei pot contribui la protejarea acestor drepturi și libertăți cetățenești. În final, fiecare elev va completa o foaie de lucru în care va răspunde la întrebări de reflecție, precum: „Ce drepturi consideri că sunt cel mai mult respectate în comunitatea ta?", „Ce măsuri crezi că ar trebui luate pentru a îmbunătăți respectarea drepturilor cetățenești?", „Ce rol ai tu ca cetățean în protejarea drepturilor și libertăților altora?" etc.

Competența Generală 4 Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie;

CS 4.1. Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA

Elaborarea în echipă a unui proiect pe teme din istoria modernă/contemporană care să reflecte evenimente din domeniul economic, artistic, politic, medical

Etape ale activității:

Organizarea echipelor și stabilirea rolurilor

Elevii sunt împărțiți în 6 echipe. Fiecare echipă va realiza o prezentare despre Primul Război Mondial din perspectiva mai multor domenii, realizându-se astfel o împărțire a domeniilor în cadrul echipei:

a) Perspectiva literară - opere literare inspirate de Primul Război Mondial;

b) Perspectiva artistică - pictură, afișe, fotografie, film, propagandă vizuală, monumente, sculptură având ca temă Primul Război Mondial;
c) Perspectiva economică- costuri, impact economic, economia de război;
d) Perspectiva medicală - traume fizice/psihologice, progresele medicinei, igiena și starea de sănătate pe timpul războiului, boli specifice;

Profesorul oferă repere documentare (fragmente surse istorice, articole, grafice economice, opere literare, imagini) și sugestii bibliografice.

1. **Documentarea în vederea realizării produsului, din surse academice accesibile** - fiecare echipă, folosind surse bibliografice, se documentează și selectează informațiile relevante referitoare la Primul Război Mondial din perspectiva domeniilor.
2. **Realizarea prezentărilor** - echipele elaborează prezentările, în baza unui scenariu stabilit de comun acord. Construiesc un produs digital (Google Slides, Canva, Prezi sau Power Point). Profesorul monitorizează procesul, oferind feedback punctual și orientând elevii spre validarea informațiilor.
3. **Prezentarea produselor realizate** - fiecare echipă prezintă produsul digital realizat. Elevii au la dispoziție un document Google colaborativ pe care notează întrebări, comentarii, referitoare la prezentarea respectivă.
4. **Dezbatere frontală- sesiune de întrebări și răspunsuri,** plecând de la perspectivele multiple asupra Primului Război Mondial. Echipele răspund la întrebările notate de colegi în documentul Google. Profesorul moderează discuția, subliniind modul în care interpretările diferite pot contura înțelegerea profundă a aceluiași proces/fapt istoric.
5. **Reflecție** - pornind de la întrebări:
   - Ce am aflat nou despre Primul Război Mondial din această activitate?
   - Cum am lucrat în echipă?
   - Pe ce perspectivă mi-aș dori să aprofundez cercetarea?
   - Pe ce alte procese/fapte istorice s-ar putea aplica o cercetare multidisciplinară?
   - Dacă ar fi să analizăm multidisciplinar războaiele secolului al XXI-lea, ce altă dimensiune/perspectivă ați adăuga?

CS 4.2. Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date;

Susținerea unui text-discurs care să ilustreze mai multe perspective asupra unui fapt/personalitate/proces istoric

Următoarea activitate de învățare propusă permite formarea și exersarea acestei competențe specifice, deoarece oferă elevilor ocazia de a construi relatări istorice sub forma unor discursuri, utilizând interpretarea informației istorice prin apelul la gândire critică, comparare, evaluare, analiză și sinteză. Formatul poate fi aplicat mai multor tematici din istoria modernă și cea contemporană universală.

Titlul activității: ***Napoleon prin ochii contemporanilor***

Desfășurarea activității:

1. Etapă preliminară - profesorul solicită elevilor să se documenteze și să afle ce personalități istorice s-au aflat în preajma lui Napoleon, de-a lungul carierei sale, fiind conectate cu acesta dintr-o perspectivă personală, politică, militară.
2. Elaborarea scenariului activității - împreună cu elevii, profesorul stabilește lista personalităților istorice selectate care vor „participa” la „judecata” lui Napoleon și vor susține un discurs istoric, reperele avute în vedere pentru construirea discursului, rolul fiecăruia, durata discursului, ordinea relatărilor.
3. Desfășurarea propriu-zisă a dezbaterii, conform scenariului și ordinii prestabilite a discursurilor.

Napoleon prin ochii contemporanilor

A. Discursurile (relatările istorice)- elemente de conținut, modalitate de construcție și de relatare

Durata fiecărui discurs se stabilește în prealabil (parte din scenariu). Activitatea poate fi extinsă pe mai multe ore, mărind durata discursurilor și numărul martorilor.

Ordinea discursurilor:

- **Istoricul** - relatare la persoana a III-a, într-un mod obiectiv- o scurtă istorie a lui Napoleon și a activității sale. Menționează cel puțin trei exemple de opere istoriografice dedicate lui Napoleon.
- **Napoleon** - discurs la persoana I – îşi prezintă activitatea din propria sa perspectivă, scoţând în evidenţă realizările, motivaţia faptelor sale. Discursul trebuie susţinut cu citate celebre de-ale lui Napoleon, inserate în argumentare. De asemenea, este importantă şi comunicarea non-verbală.
- **Acuzatorul lui Napoleon** - Scoate în evidenţă aspectele negative ale activităţii şi politicii lui Napoleon, pe un ton acuzator. Se vor folosi şi puncte de vedere ale unor istorici cu referire la Napoleon. După audierea martorilor, îşi va resusţine cauza printr-o pledoarie finală. De asemenea, este importantă şi comunicarea non-verbală.
- **Apărătorul lui Napoleon** - Scoate în evidenţă aspectele pozitive ale activităţii şi politicii lui Napoleon, pe un ton convingător. Se vor folosi şi puncte de vedere şi argumente ale unor istorici. După audierea martorilor, îşi va resusţine cauza printr-o pledoarie finală.
- **Martorii** - fiecare martor susține un discurs la persoana I. După ce prezintă pe scurt conexiunile pe care le-a avut cu Napoleon, fiecare martor îşi prezintă propria perspectivă asupra lui Napoleon, evidenţiind aspectele negative sau pe cele pozitive, în funcţie de relaţia pe care a avut-o cu Napoleon. Se pot folosi citate, fragmente ale memoriilor acestor martori, păreri ale unor istorici.
- **Lista martorilor**: Josephine de Beauharnais; Ludovic al XVIII-lea; Alexandru I, țarul rus; Arthur Wellesley (ducele de Wellington); Talleyrand; Papa Pius al VII-lea; Maria Letizia Bonaparte (mama); pictorul Jacques Louis David; Caroline Bonaparte (sora);
- Lista martorilor poate fi extinsă și cu alți participanți.
- **Jurații, în număr de trei:** audiază discursurile, le analizează și decid verdictul. Fiecare jurat va avea o intervenție în care va argumenta decizia juriului, invocând un motiv specific.
- **Acuzatorul lui Napoleon, apărătorul lui Napoleon** - pledoariile finale, susținerea argumentelor inițiale, completate cu elemente preluate din discursurile martorilor.

B. Perspectiva actuală

Discursul final- pe baza următoarelor repere de conținut:

- ➔ În ce contexte mai vorbim azi despre Napoleon? Oferiți exemple.
- ➔ Cum îl privește azi posteritatea pe Napoleon?
- ➔ Ce a rămas în urma lui?
- ➔ Cum îl privește tânăra generație?
- ➔ Ce întrebări i-am putea adresa, dacă am avea ocazia să îl întâlnim?
- ➔ În ce mod s-ar putea integra în societatea de azi? Ar fi util? Argumentați.

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie democratică. Exemple de astfel de proiecte pot fi *Progres sau iluzie? Societatea de consum în secolul XX, Libertate, control și vocea individului, Omul și natura în secolul XX: conflict sau echilibru.*

Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie în situațiile în care elevii nu au încă, în clasa a IX-a, competențele digitale formate. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRĂCIUN ANCA ȘTEFANIA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național „Gheorghe Vrănceanu” Bacău, jud. Bacău
IORDAN PAULA CARMEN	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu” Constanța, jud. Constanța
ROMANDAȘ BOGDAN-FLORIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Dimitrie Cantemir” Onești, jud. Bacău
SAMOILĂ DANIELA MIHAELA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab” Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea
SOARE AUREL CONSTANTIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național Militar Dimitrie Cantemir Breaza, jud.Prahova
BUDICI ANIȘOARA	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, București
SIMA MARIANA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nichita Stănescu” Ploiești, județul Prahova
MARIAN ELENA-CRISTINA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Oradea, jud. Bihor
PAVEL CORINA-ROBERTA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nicolae Bălcescu” Brăila, jud. Brăila
CURELEA DRAGOȘ	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Tehnic Energetic Sibiu Județul Sibiu
MANEA MIHAI	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național Spiru Haret București
CĂPLESCU IULIANA MARIA	GRAD DIDACTIC I	Ministerul Educației și Cercetării
MARIAN ELENA-CRISTINA	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Oradea, jud. Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
POP IOAN AUREL	ACADEMICIAN COORDONATOR ȘTIINȚIFIC	**Academia Română**
POPESCU MIRELA	COORDONATOR GRAD DIDACTIC I/DR	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
GHEBOIANU MATEI	CONF. UNIV. DR.	Universitatea București
ȚÂRĂU VIRGILIU LEON	PROF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
COSTEA IONUȚ VIRGIL	CONF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
NARAI EUSEBIU	LECTOR UNIV.DR	Universitatea de Vest, Timișoara
DOICESCU ROZALIA	CONSILIER	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
VIȚALARU ADRIAN	CONF. UNIV.DR	Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași

Anexa nr. 79

Programa școlară
pentru disciplina

Istorie. Istorie universală

Clasa a X-a
Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 79
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istorie universală*, clasa a X-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, disciplina Istorie este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, ea studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea Științe sociale, Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv Științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei F.

Un aspect curricular, evidențiat în OMEC nr.4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasa a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale, curriculumului de specialitate îi sunt alocate 2 ore pe săptămână.

Rolul Istoriei, ca disciplină școlară, este acela de a dezvolta acele competențe și de a promova acele valori și atitudini care contribuie la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea istoriei, formulate în documente precum *Recomandarea Rec(2001)15* a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI și *Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului* (2010). **De aceea, studiul Istoriei în școală trebuie să pună accent pe multiperspectivitate,** pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare a Consiliului privind competențele – cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării* – ET 2030**,** susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei în școală oferă elevilor repere pentru orientarea în lumea contemporană, pentru înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională**.**

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene* din 2018, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți, competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a noilor perspective istoriografice datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, istoria devine spațiu al

reînnoirii legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile-cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare diferențiată în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect de evidențiere a specializării se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferite pentru specializarea Filologie și respectiv pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element ce trebuie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază Istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază Istoria românilor.

Structura programei școlare pentru clasa a X-a, specializarea filologie este:

- Nota de prezentare,
- Competențe generale,
- Competențe specifice și activități de învățare,
- Conținuturi,
- Sugestii metodologice.

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului realizat pe baza competențelor-cheie europene .

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă al elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, și evaluarea bazată pe standarde. Pentru clasa a X-a, competențele specifice vizează utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor, corelarea, clasificarea, compararea informațiilor extrase din surse pe diverse criterii. Astfel, se trece la un nivel superior în ceea ce privește înțelegerea unui text istoric, selectarea informațiilor referitoare la evenimente sau procese pentru că, pe parcursul acestui an școlar, elevii își dezvoltă aptitudinea de a identifica atât elementele comune cât și particularitățile evenimentelor istorice care au loc în epoci sau spații istorice diferite, de a formula opinii susținute de argumente selectate din surse istorice.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică, au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programa școlară pentru specializarea Filologie au ca obiectiv aprofundarea acestora prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu. Fiecare dintre aceste propuneri de activități de învățare este necesar a fi analizată și din perspectiva unei situații de învățare reală, în clasă.

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari” din perioada modernă și contemporană din Istoria universală. În stabilirea conținuturilor s-a avut în vedere art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform căruia conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale, pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice din epoca modernă și contemporană în planul Istoriei universale care implică mai multe evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o perioadă mai mare timp. Pentru a asigura specializarea sunt adăugate și studii de caz dedicate unor personalități, evenimente, aspecte culturale sau politice. Detalierea temelor reprezintă acel minimum

obligatoriu, necesar pentru formarea competențelor specifice și pentru realizarea demersului didactic. În funcție de particularitățile elevilor, profesorul este cel care decide, adăugarea și a altor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru pregătirea pentru performanță, pentru o mai bună înțelegere a unora dintre evenimente, procese istorice, pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. De asemenea, în funcție de specificul colectivului de elevi, profesorul poate decide bugetul de timp alocat studiului unei teme.

Sugestiile metodologice cuprind propuneri de activități de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri de evaluare. În cadrul acestei secțiuni a programei școlare sunt prezentate sugestii de formare a competențelor specifice pentru clasa a X-a, prin activitățile de învățare. Profesorul are, de data aceasta, în programa școlară un exemplu de activitate de învățare pentru formarea respectivei competențe specifice. Diferențierea programelor școlare pentru curriculum de specialitate este realizată și prin exemple de activități de învățare iar detalierea acestor activități de învățare asigură nu doar aprofundarea acelor aspecte care pot contribui la o înțelegere a lumii contemporane, a provocărilor lumii actuale – crize identitare, inegalități sociale, conflicte geopolitice, nevoia de sustenabilitate și solidaritate globală, gândirea critică, consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Clasa a X-a
CS 1.1. Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale
- *realizarea unui joc de rol de forma dialogului între personaje care întruchipează concepte istorice din epoci diferite* - *organizarea unei conferințe internaționale în care elevii reprezintă delegați din diferite state europene și prezintă modalitatea de respectare a conceptelor liberale/conservatoare/democratice* - *redactarea unui eseu despre modul în care regimurile totalitare au transformat societatea și mentalitățile colective*
CS 1.2. Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din aceeași perioadă/spațiu sau din perioade/spații diferite (naționale și internaționale) folosind criterii diverse
- *identificarea asemănărilor și deosebirilor în prezentarea aceluiași eveniment/proces istoric în diverse expoziții muzeale virtuale* - *organizarea evenimentelor/proceselor istorice sub forma unei reprezentări grafice de tip „Bula dublă” pentru a evidenția aspectele comune* - *elaborarea unui proiect interdisciplinar în care elevii compară impactul diverselor evenimente/procese istorice în plan economic, social și cultural*

CG 2 - Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Clasa a X-a
CS 2.1. Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
- *exprimarea unei opinii folosind informațiile din surse istorice care prezintă perspective diferite asupra unui eveniment istoric* - *crearea unui proiect interdisciplinar în echipă pe o temă dată, prezentată din perspectiva unor domenii diferite (ex. istorie, economie, artă)* - *organizarea unui podcast în care elevii își exprimă opinia critică pe baza informațiilor din texte istorice, mărturii orale și surse contemporane*
CS 2.2. Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
- *crearea unei colecții de discursuri ale unor personalități, pe criterii date, pentru a identifica asemănări și deosebiri între acestea* - *construirea imaginii unei epoci pornind de la informațiile din diverse surse istorice, ținând cont de temă (politică/economică/socială), perioadă, proveniență, tip de sursă pentru a construi o perspectivă comparativă a acesteia* - *gruparea informațiilor selectate din trei tipuri de surse referitoare la un proces istoric (text, imagine, hartă) după criteriul tematic (politic, social, cultural), pentru a formula o comparație între relevanța surselor*

CG 3 - Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Clasa a X-a
CS 3.1. Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice
- *elaborarea unui proiect digital colaborativ în care elevii identifică asemănări/deosebiri între evoluția instituțiilor în diverse perioade istorice* - *realizarea unei activități interactive de tipul pălăriile gânditoare referitoare la soluțiile politice/sociale/economice propuse de diferite personalități din secolele al XVIII lea- al XIX lea* - *analiza comparativă a evoluției spațiilor istorice pe parcursul secolelor al XVIII lea- al XX lea din perspectivă politică, socială și economică*
CS 3.2. Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice
- *crearea unui dosar digital, prin metoda SINELG, în care elevii prezintă sintetic evoluția conceptelor de libertate, egalitate și justiție socială de la Iluminism la regimurile politice moderne* - *elaborarea unui proiect asistat de inteligența artificială, bazat pe strategia „Știu- Vreau să știu- Am învățat", pentru a explica modul în care ideile iluministe s-au reflectat în transformările politice și sociale din secolele al XIX lea- al XX lea* - *realizarea unei activități de tipul soluțiilor creative, Rolestorming, pentru a evidenția importanța respectării drepturilor și libertăților cetățenești în diverse epoci istorice*

CG 4 - Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Clasa a X-a
CS 4.1. Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
- *exerciții de elaborare a unei prezentări care să includă compararea a două- trei fapte istorice din istoria modernă/istoria contemporană.* - *redactarea de articole pentru o revistă cu tematică iluministă/ o revistă referitoare la revoluțiile moderne/ războaiele secolului XX/ fake news și impactul lor în societate.* - *redactarea unui articol din perspectiva unui martor - jurnalist la diverse evenimente istorice pentru un ziar în format online*
CS 4.2. Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date

Clasa a X-a
- *redactarea unui eseu sau articol despre evenimente și fapte istorice, valorificând surse istorice variate, pe baza unor repere date* - *elaborarea unei reviste de benzi desenate, pe grupe, referitoare la evenimente și fapte istorice utilizând aplicații digitale* - *realizarea unei expuneri referitoare la un eveniment pe baza informațiilor din surse istorice scrise, memorii, jurnale*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Modernitatea – o nouă viziune asupra lumii	**1.1. Iluminismul și noile idei despre om și societate** ● educație și rațiune, gândirea critică ● drepturi naturale, civile, contract social ● opinia publică ● noi principii de guvernare ● apariția enciclopediilor ● Montesquieu, Voltaire, Jean-Jacques Rousseau, Denis Diderot *Studiu de caz*: Jonathan Swift **1.2. De la monarhii absolute la guvernări reformatoare în secolul al XVIII-lea** ● despotismul luminat ● mercantilism ● primul val al revoluției industriale ● impactul social, cultural, economic și administrativ al reformelor ● Maria Terezia,Frederic cel Mare, Ecaterina cea Mare, Iosif al II-lea **1.3. Revoluțiile atlantice: Anglia, coloniile engleze din America de Nord, Franța** ● separarea puterilor în stat ● monarhie constituțională, republică ● directorat, consulat ● Revoluția engleză ● Războiul de independență al coloniilor engleze din America de Nord ● Revoluția franceză *Studiu de caz*: Documente programatice care au schimbat regimuri politice **1.4. De la Napoleon I la Congresul de la Viena** ● codurile napoleoniene ● blocada continentală ● echilibrul puterilor ● Sfânta Alianță ● Concertul European *Studiu de caz*: Codificarea diplomației moderne
2. Secolul națiunilor	**2.1. Ideologii politice și curente culturale în secolul al XIX-lea** ● acțiuni revoluționare la începutul secolului al XIX-lea ● liberalism, naționalism, conservatorism, socialism ● romantism, realism, simbolism, impresionism **2.2. Revoluțiile de la 1848-1849: libertate, unitate și schimbare** ● drepturi cetățenești, mișcări naționale ● revoluțiile din Franța, statele italiene, Confederația Germană, Imperiul Habsburgic ● Giuseppe Garibaldi

Domenii de conținut	Conținuturi
	● Napoleon al III-lea **2.3. Formarea statelor moderne din Europa în a doua jumătate a secolului al XIX-lea** ● unificare, stat națiune ● Italia și Germania ● Camillo Cavour ● Otto von Bismarck *Studiu de caz*: Difuzarea modelului european în America Latină **2.4. Al doilea val al revoluției științifice și industriale** ● diversificarea mijloacelor de transport ● noi surse de energie și comunicare ● proletariat ● James Watt, Robert Stephenson, Louis Pasteur, Alexander Graham Bell, Auguste și Louis Lumière, Marie Curie *Studiu de caz*: Epoca victoriană
3. Mondializare, cooperare și conflict la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	**3.1. Expansiunea economică și comercială** ● piețe financiare ● concerne industriale ● expoziții universale *Studiu de caz*: Expoziția universală din 1900 **3.2. Diplomație și rivalitate colonială** ● imperialism ● colonizare, pacifism, alianțe politico-militare ● Conferințele de la Berlin (1884–1885) - împărțirea Africii *Studiu de caz*: „Fashoda (1898) - duelul tăcut al imperiilor" **3.3. Conflictul care a schimbat lumea - „Marele Război"** ● război total, neutralitate ● capitulare, armistițiu ● refugiați *Studiu de caz*: Reflectarea războiului în artă și literatură **3.4. Conferința de Pace - noile frontiere. Societatea Națiunilor** ● *Cele 14 puncte* ● autodeterminare ● reparații de război ● securitate colectivă ● minorități naționale ● revizionism ● Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, David Lloyd George, Vittorio Emanuele Orlando *Studiu de caz*: Diplomația deschisă
4. Democrație și totalitarism. Al Doilea Război Mondial	**4.1. Dinamica statelor democratice** ● votul universal, parlamentarism, pluralism, alegeri libere activism civic ● mișcarea feministă. Eleanor Roosevelt ● mass- media ● reforme sociale *Studiu de caz*: Franklin D. Roosevelt **4.2. Regimurile totalitare interbelice: comunism, fascism, nazism** ● instaurarea și evoluția regimurilor totalitare ● monopol ideologic ● poliție politică ● cultul personalității ● partid unic, organizații de masă, teroare, represiune

Domenii de conținut	Conținuturi
	Studiu de caz: „Guernica (1937) - strigătul unui oraș în flăcări” **4.3. Al Doilea Război Mondial - un conflict global** ● *sfere de influență* ● *război fulger* ● deportări, Holocaust, mișcare de rezistență ● bomba atomică ● regim de ocupație militară ● Coaliția Națiunilor Unite, capitularea puterilor Axei ● Winston Churchill-arhitectul rezistenței britanice *Studiu de caz:* De la Coventry și Dresda la Hiroshima și Nagasaki **4.4. Noua ordine mondială și ONU** ● securitate internațională, cooperare ● Conferința de pace de la Paris ● planul Marshall ● divizarea Europei ● Harry Truman
5. De la „Războiul Rece” la istoria recentă	**5.1. „Războiul Rece”. Un nou sistem internațional** ● Cortina de Fier ● *doctrina îndiguirii* ● bipolaritate ideologică ● formarea NATO și a Pactului de la Varșovia ● crize sistemice și destindere ● cursa înarmărilor ● *Declarația Universală a Drepturilor Omului* ● Nikita S. Hrușciov, John F. Kennedy, Ronald Reagan *Studiu de caz:* Cinematografia, Jocurile Olimpice și Războiul Rece **5.2. Lumea postbelică între reconstrucția democratică și evoluția regimurilor comuniste** ● integrare europeană ● democrația postbelică ● Cominform, CAER ● criza regimurilor comuniste ● *perestroika*, *glasnost* ● zidul Berlinului ● crizele energetice ● decolonizarea și problemele sudului global ● Mao Zedong ● Papa Ioan Paul al II-lea ● Margaret Thatcher ● Helmuth Kohl *Studiu de caz*: 1968- Primăvara de la Praga **5.3. Statul bunăstării sociale, culturile postbelice** ● contracultură ● globalizare ● *generația revoltată în anii ‘60* ● societate informațională *Studiu de caz*: Statele nealiniate și problemele lor **5.4. Aspecte ale ordinii mondiale la începutul secolului al XXI-lea.** ● migrații ● impactul rețelelor de socializare ● radicalizare ● Atentatele de la 11 septembrie 2001 ● Război hibrid

Domenii de conținut	Conținuturi
	● terorism *Studiu ce caz*: Dezinformarea în era digitală

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare propuse de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor. Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare ș.a. În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023,cu modificările și completările ulterioare, de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca în învățământul contemporan:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să fie evidențiată **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- accentul să cadă pe învățarea proceselor de raționament și de validare, nu doar pe memorarea concluziilor;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient,de a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață.

Competența Generală 1.Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Competența Specifică *1.1 Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale*

Pentru atingerea acestei competențe specifice se poate realiza un joc de rol cu tema „Dialog între concepte istorice".

Activitatea constă în realizarea unui joc de rol în care elevii înțeleg și compară concepte istorice prin intermediul personificării. Profesorul introduce scopul activității, explicând că obiectivul este aprofundarea unor concepte precum absolutismul, revoluția, democrația, liberalismul sau constituționalismul, prin transformarea lor în personaje cu identități proprii. Această abordare utilizează **metoda jocului de rol**, combinată cu analiza conceptuală, gândirea critică și comunicarea argumentativă.

După prezentarea cadrului, elevii aleg individual sau în echipe câte un concept, primind și o fișă de orientare care cuprinde definiția, un exemplu istoric, principalele trăsături și informații relevante. În etapa următoare, elevii transformă conceptul selectat într-un personaj fictiv, elaborând o identitate simbolică ce include un nume reprezentativ, o „vârstă" care corespunde perioadei istorice, valori și idei promovate, precum și o poziție față de alte concepte. Pentru a fixa aceste elemente, elevii redactează un mini-monolog în care conceptul „se prezintă" și își justifică rolul în istorie.

Ulterior, elevii sunt organizați în perechi sau grupuri, astfel încât două concepte „se întâlnesc" și intră în dialog. În această etapă, elevii construiesc un scurt dialog în care personajele își expun ideile, își confruntă argumentele și își compară valorile, rolul istoric și impactul asupra societății. Dialogurile sunt apoi prezentate în fața clasei, iar restul colegilor notează una-două diferențe esențiale între concepte, care vor fi utilizate la comparația finală. În etapa de încheiere, profesorul conduce o discuție de sinteză pentru a identifica relațiile dintre concepte- care se opun, care se completează, cum evoluează în timp și ce relevanță au în epocile istorice.

Evaluarea se realizează pe baza mai multor criterii: înțelegerea corectă a conceptului, coerența personificării, calitatea argumentelor istorice din dialog și originalitatea prezentării. Activitatea oferă elevilor posibilitatea de a integra creativ conținuturi istorice, dezvoltându-și totodată abilitățile de comunicare, reflecție critică și analiză comparativă.

Competența Specifică *1.2. Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din aceeași perioadă/spațiu sau din perioade/spații diferite (naționale și internaționale) folosind criterii diverse*

Elaborarea unui proiect interdisciplinar în care elevii compară impactul revoluției industriale din Marea Britanie cu al revoluției digitale contemporane, analizând transformările economice, sociale și spațiale și prezentând concluziile sub forma unui portofoliu multimedia.

Profesorul prezină elevilor Proiectul interdisciplinar *„De la Abur la Bit – O Analiză Comparativă a Revoluțiilor"* prin care urmărește să îi ajute pe elevi să înțeleagă transformările majore din istoria modernă, comparând impactul Revoluției Industriale din Marea Britanie cu cel al Revoluției Digitale contemporane. Activitatea se desfășoară pe parcursul a patru săptămâni și îmbină disciplina istorie cu educația socială, geografia, tehnologia și competențele digitale.

Profesorul are rol de coordonator, facilitator și evaluator al procesului de învățare, prezintă obiectivul proiectului și explică legătura dintre cele două revoluții, organizează elevii în echipe de 3–4 membri, stabilește criteriile de comparație și oferă exemple de resurse (texte, hărți, grafice, materiale multimedia), ghidează documentarea, oferind elevilor repere despre ce informații sunt relevante, cum se verifică sursele și cum se notează bibliografia, Sprijină analiza critică, punând întrebări orientative despre cauze, efecte, consecințe economice, sociale și spațiale, oferă feedback pe parcurs, atât pe conținut, cât și pe modul de redactare sau organizare a portofoliului.

Etapa I: Documentarea și structura (Săptămâna 1-2)

1. Criterii de comparație

Elevii trebuie să definească clar criteriile pe care le vor folosi pentru a compara cele două revoluții:

Criteriu de Comparație	Revoluția Industrială (RI)	Revoluția Digitală (RD)

Tehnologie cheie	Motorul cu abur, mașina de tors, căile ferate.	Microprocesorul, Internetul, Inteligența Artificială (AI).
Sursa de Energie	Cărbunele	Electricitatea, datele
Modul de Producție	Industrializare, producție de masă (fabrica).	Automatizare, producție *on-demand*, servicii (platforma)
Transformări Spațiale	Urbanizare masivă, ghetouri, centre industriale.	Muncă la distanță (remote), globalizarea lanțurilor de aprovizionare, smart cities.

2. Culegerea informațiilor-fiecare echipă se va concentra pe trei domenii cheie:

- A. Economic:
  - RI: Creșterea PIB, apariția capitalismului industrial, dezvoltarea clasei muncitoare, specializarea muncii.
  - RD: Economia bazată pe cunoaștere (knowledge economy), *gig economy*, dispariția/apariția unor meserii (ex: AI/robotica vs. date scientist).
- B. Social:
  - RI: Migrația rural-urbană, condițiile de muncă (copii/femei), standardul de viață, sindicatele.
  - RD: Polarizarea socială (*digital divide*), rețelele sociale, schimbarea relațiilor de muncă și sociale (izolare vs. conectivitate).
- C. Spațial/Geografic:
  - RI: Dezvoltarea rețelei de transport (canale, căi ferate), poluarea locală, aglomerarea urbană.
  - RD: Viteza de comunicare, impactul asupra mediului (e-waste, server farms), redefinirea frontierelor (comerț online global).

Etapa II: Analiza și interpretarea (Săptămâna 3)
3. Analiza de tip cauză-efect
Elevii vor identifica:
- Cauzele care au declanșat fiecare revoluție.
- Efectele pozitive (ex: creșterea productivității, acces la informație).
- Efectele negative (ex: poluare, șomaj tehnologic, exploatare, alienare).

4. Elaborarea explicațiilor argumentate
Echipele vor scrie mini-eseuri sau texte explicative (max. 300 de cuvinte per domeniu) care să susțină comparațiile.
- Exemplu de argument: *„Ambele revoluții au generat o creștere economică fără precedent, însă au creat și noi forme de inegalitate. În RI, inegalitatea era între proprietarii de fabrici și muncitori; în RD, este între cei care dețin tehnologia/datele și cei care nu au acces la ea (digital divide)."*

Etapa III: Produsul final al proiectului este un produs multimedia (Săptămâna 4)
Produsul multimedia îmbină textul argumentat cu elemente vizuale și audio, având următoarea structură:
1. Pagina de titlu și introducere: (Text)
   - Prezentarea obiectivului și a criteriilor de comparație.
2. Infografic (sau două planșe separate): (Vizual)
   - O comparație vizuală a celor două revoluții, bazată pe Criteriile de Comparație (de ex., o linie a timpului paralelă sau o diagramă Venn).
3. Analiza pe domenii (Economic, Social, Spațial): (Text și Imagini)
   - Includerea mini-eseurilor și a dovezilor vizuale (grafice, hărți, fotografii de epocă vs. imagini contemporane).
4. Concluzii: (Text și Opțional: Scurt Video/Podcast)
   - Sinteza celor mai importante similarități și diferențe.
   - Răspuns la întrebarea: *„În ce măsură Revoluția Digitală repetă sau ameliorează greșelile Revoluției Industriale?"*
5. Bibliografie.

Evaluarea se realizează pe baza criteriilor respectării elementelor componente la care se adaugă: corectitudinea informațiilor, calitatea argumentelor, acuratețea comparației și calitatea prezentării multimedia.

Competența Generală 2. Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Competența Specifică *2.1 Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii*

Pentru atingerea acestei competențe specifice se poate **organiza un podcast – Episod audio cu informații istorice și opinii critice,** activitate care poate fi aplicată mai multor conținuturi**.**

Activitatea urmărește dezvoltarea capacității elevilor de a corela informații provenite din surse diverse și de a formula o opinie pe baza lor, prin realizarea unui episod de podcast în perechi. Profesorul prezintă scopul activității și explică formatul podcastului, precizând că durata episodului va fi de 3–5 minute și că acesta trebuie să îmbine informații istorice, interpretări personale și comparații între surse diferite. Metoda centrală utilizată este **analiza multiplă de surse**, completată de producția media și învățarea prin colaborare.

Elevii aleg tema episodului, având posibilitatea să opteze pentru subiecte precum experiențe ale martorilor, comparații între relatări istorice diferite sau impactul unui eveniment asupra oamenilor. După stabilirea subiectului, perechile formulează întrebările centrale pe care le vor aborda în conținutul audio.

Pentru documentare, elevii analizează surse istorice și contemporane, utilizând fragmente de texte, imagini, înregistrări audio sau mărturii orale. După organizarea informațiilor, elevii elaborează scenariului podcastului. Structura recomandată include o introducere, prezentarea surselor, compararea lor, formularea unei opinii critice și o concluzie. Scenariul trebuie să integreze atât explicații clare, cât și momente de analiză, astfel încât episodul final să fie coerent.

În etapa de înregistrare, elevii folosesc laptopuri, telefoane sau microfoane simple pentru realizarea episodului, îmbinând corect partea informativă cu cea tehnologică. Odată finalizat, podcastul este prezentat în clasă. Elevii ascultă episoadele colegilor și discută principalele asemănări, diferențe și concluzii privind compararea surselor și modul în care acestea influențează interpretarea evenimentelor istorice.

Evaluarea realizată de profesor urmărește claritatea explicațiilor, modul corect de clasificare și selecție a informațiilor, calitatea comparațiilor între surse, exprimarea unei opinii critice argumentate și acuratețea tehnică a materialului audio. Activitatea dezvoltă competențe de analiză critică, sinteză, comunicare media și interpretare a istoriei din perspective multiple.

Competența Specifică 2.2. Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații

Activitatea de învățare poate fi *selectarea a trei tipuri de surse despre un proces istoric (text, imagine, hartă) și clasificarea informațiilor după criteriul tematic (politic, social, cultural), formulând o scurtă comparație între rezultate.*

Se vor selecta trei discursuri esențiale pe tema **Drepturilor Cetățenești și Egalității**, care provin din contexte istorice diferite, pentru a facilita analiza retorică și compararea evoluției limbajului politic.

Colecția comparativă: Drepturile Cetățenești

Nr.	Discurs / Lider	Anul	Context Istoric	Sursa
1	Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului (text)	1789	Revoluția Franceză, fundamentarea principiilor liberale și egalitare.	Adunarea Națională a Franței
2	„I Have a Dream"	1963	Mișcarea pentru Drepturile Civile din SUA, lupta împotriva segregării rasiale.	Martin Luther King Jr.

3	Discursul de acceptare al Premiului Nobel pentru Pace	2014	Lupta pentru dreptul la educație al fetelor, contextul extremismului și al inegalității globale.	Malala Yousafzai

Se realizează clasificare a acestor trei surse după criteriile retorice (Pathos, Logos, Ethos)*:*

1. Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului (1789)

- Argument Logic (Logos): Extrem de puternic. Textul este structurat sub formă de articole de lege și principii filosofice. Utilizează un limbaj rațional, abstract ("libertate, proprietate, siguranță, rezistență la opresiune") pentru a stabili fundamentele guvernării.
- Apel Emoțional (Pathos): Mai subtil. Emoția este dată de solemnitatea și universalitatea principiilor. Apelul este la simțul dreptății și al onoarei, nu la emoția personală.
- Imagine Publică (Ethos): Colectiv. Credibilitatea provine din autoritatea Adunării Naționale și din apelul la "Ființa Supremă" (sursă superioară de dreptate), nu din carisma unui singur lider.

2. „I Have a Dream" - Martin Luther King Jr. (1963)

- Apel Emoțional (Pathos): Dominant. Utilizează metafore puternice (cecul neacoperit, valea disperării), repetiția retorică ("I have a dream") și referințe religioase pentru a stârni speranță, solidaritate și indignare morală.
- Argument Logic (Logos): Prezent, dar îmbinat cu Pathos. Bazat pe promisiunile neîmplinite din Declarația de Independență și Constituția SUA, argumentând logic că statul nu și-a respectat propriile acte fondatoare.
- Imagine Publică (Ethos): Foarte puternic. King își construiește credibilitatea ca lider moral și religios (pastor) al mișcării, acționând ca o punte între idealurile naționale și realitatea opresiunii.

3. Discursul Nobel - Malala Yousafzai (2014)

- Apel Emoțional (Pathos): Bazat pe experiența personală traumatizantă (împușcarea) și pe poveștile altor copii, stârnind empatie și urgență schimbării. Tonul este grav, dar plin de speranță.
- Argument Logic (Logos): Axat pe date globale (câți copii nu merg la școală) și pe responsabilitatea guvernelor de a aloca fonduri pentru educație.
- Imagine Publică (Ethos): Excepțional. Credibilitatea provine din statutul de supraviețuitor și din vârsta fragedă, poziționând-o nu doar ca victimă, ci ca vo*ce necompromisă a unei generații.*

Evaluarea realizată de profesor urmărește acuratețea selecției surselor (elevii identifică informații corecte și relevante pentru tema drepturilor cetățenești), clasificarea tematică a informațiilor (informațiile sunt distribuite corect în categoriile politic, social, cultural), calitatea analizei retorice(identificarea adecvată a elementelor de Ethos, Pathos, Logos), comparația între rezultate (elevii formulează o comparație coerentă între cele trei discursuri :diferențe, asemănări, evoluția limbajului politic), claritatea prezentării orale (prezentare structurată, utilizarea unui limbaj adecvat, respectarea timpului și coerență în expunere), colaborarea în grup(implicarea echitabilă a membrilor; comunicare și susținerea argumentelor).

Competența Generală 3: ***Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice***

Competența Specifică ***3.1. Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice***

Pentru a dezvolta această competență specifică la elevi se poate realiza ca activitate de învățare metoda Cercurile concentrice (*Share-Pair Circles*). Denumirea provine de la modul de lucru în perechi, în două cercuri concentrice (egale ca număr de participanți), elevii poziționându-se față în față pentru soluționarea unei sarcini date. Etapele metodei:

1. **Etapa organizării** colectivului în două grupe egale ca număr de participanți. Fiecare participant ocupă un loc în picioare sau pe un scaun, așezat pe cercul din interior sau pe cercul exterior.

2. **Etapa prezentării sarcinii de lucru:** Coordonatorul (profesorul) stabilește o sarcină de lucru în perechi: „*Compararea organizării politice, sociale și economice din timpul Revoluțiilor*". Elevii vor lucra în perechi și vor analiza două revoluții la alegere (engleză, americană, franceză sau 1848-1849). Cei care stau pe *cercul*

din interior notează **asemănările** dintre cele două revoluții, iar cei de pe *cercul exterior* notează **deosebirile** dintre cele două revoluții.

3. **Etapa de lucru în perechi**: elevii lucrează doi câte doi pentru câteva minute. La un semnal (clopoțel, melodie de pe telefon etc.) elevii din *cercul exterior* se deplasează în sensul acelor de ceasornic, către următorul partener de lucru. Activitatea continuă până când se ajunge la partenerii inițiali.

4. **Etapa analizei și a elaborării concluziilor**: participanții de pe cele două cercuri formează două grupe independente care analizează ideile deja emise, le completează și emit concluzii. În final, se prezintă concluziile și se realizează o schemă a acestora (se poate utiliza Diagrama Venn), cu participarea tuturor, sub conducerea profesorului.

Evaluarea se poate realiza de către profesor utilizând *observarea sistematică a elevilor*. În timpul activității, profesorul poate utiliza o grilă de evaluare care să cuprindă următoarele criterii: participarea la discuții, inițiativa (propunerea de idei), colaborarea (lucrează în echipă) sau corectitudinea informațiilor oferite. De asemenea, analiza și concluziile se pot realiza și de fiecare echipă inițială, care vor întocmi o fișă comună (produs al echipei) care să cuprindă *asemănările* și *deosebirile* identificate. Profesorul poate utiliza o grilă de analiză a fișei care să cuprindă criterii precum: cunoașterea conținutului, corectitudinea și rigoarea științifică, implicarea în sarcina de lucru, colaborarea în echipă etc.

Competența Specifică *3.2. Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice*

Pentru a dezvolta această competență specifică la elevi se poate realiza ca activitate de învățare prin metoda *Rolestorming* sau tehnica soluțiilor creative prin joc de rol. Etapele acestei metode sunt:

1. **Prezentarea problemei**: profesorul explică pe scurt tema activității. Elevii nu se exprimă în nume propriu, ci intră în rolul unei personalități sau grup istoric, iar din perspectiva acelui rol propun idei, argumente și puncte de vedere.

2. **Distribuirea rolurilor**: clasa se împarte în grupuri de 3-4 elevi. Fiecare grup primește un rol istoric legat din momente în care drepturile omului au fost încălcate. Roluri posibile: un parlamentar englez în timpul Revoluției glorioase (1688-1689), un colonist american care susține Declarația de Independență (1776), un revoluționar francez din 1789; o femeie militantă pentru drepturile civile în secolul al XX-lea, care cere libertate și egalitate; un supraviețuitor al Holocaustului etc.

3. **Studierea personajului**: în grupuri, elevii discută din perspectiva personajului, următoarele întrebări: „*Ce drepturi fundamentale au fost încălcate în perioada mea*?” (ex. libertatea de exprimare, dreptul la proprietate, egalitatea în fața legii, dreptul la vot etc.); „*Cum au afectat aceste încălcări viața oamenilor*?”; „*De ce este necesar din punctul meu de vedere istoric, ca drepturile omului să fie respectate în prezent?*”.

4. **Prezentarea publică a rolurilor**: fiecare grup prezintă ca și cum ar fi personajul istoric, exemplu: „*Eu, revoluționar francez, am trăit sub o monarhie absolutistă .... libertățile noastre au fost suprimate...de aceea azi este esențial ca drepturile omului să fie garantate tuturor*!”.

5. **Reflecție și generalizare**: profesorul conduce discuția cu clasa: „*Ce drepturi apar cel mai des în poveștile voastre*?”; „*Ce ne arată istoria despre pericolul încălcării drepturilor omului*?”. Elevii completează o frază de reflecție: „*Istoria ne arată că drepturile omului trebuie respectate deoarece* ...”.

6. **Produsul final al activității**: fiecare elev redactează un eseu de 6-8 randuri în care explică, folosind cel puțin două exemple istorice „*De ce este necesară respectarea drepturilor fundamentale ale omului*?”.

Evaluarea va avea în vedere activitatea elevilor în cadrul grupului, prin observarea contribuției fiecăruia, corectitudinea exemplelor istorice utilizate, aprecierea capacității de argumentare, în produsul final,

capacitatea elevilor de a utiliza competențele dobândite în justificarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului.

Competența Generală 4 - Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie;

Competența Specifică *4.1. Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA*

Elaborarea unui articol din perspectiva unui martor-jurnalist la diverse evenimente istorice (martor la bătălia de la Verdun);
Durata activității: o oră

1. Captarea atenției - Sunetele frontului

Profesorul redă câteva secunde de sunete de artilerie (istorice/ simulate). Afișează apoi o fotografie reală de la Verdun. Folosind metoda Brainstorming, elevii sunt provocați să răspundă la întrebări: *Ce impresie îți creează această imagine? Ce titlu de articol ai da acestei fotografii? Dacă te-ai putea transpune în spațiul fizic sugerat de fotografie, spune ce vezi/ce auzi/ce simți/ce miroși?* Elevii notează răspunsurile pe Padlet.

2. Formarea echipelor și distribuirea materialelor

Se formează echipele din toți elevii clasei. Trei echipe (3 membri fiecare) sunt formate din experți care vor primi materiale pe anumite tematici:

- Experți în analiza surselor scrise- fragmente din jurnale ale soldaților sau corespondență de pe front, adrese și ordine oficiale emise de autorități;
- Experți în analiza surselor vizuale: fotografii cu tranșee, hărți ale frontului, afișe de propagandă;
- Experți în analiza surselor statistice/factuale: număr de victime, durată, mutarea liniilor de front;

Restul elevilor, organizați tot pe echipe, primesc planul de elaborare a articolului:

1. **Titlul** (puternic, evocator)
2. **Lead-ul** (paragraf scurt care atrage atenția)
3. **Descrierea locului** (folosind elemente vizuale din surse)
4. **Relatarea faptelor** (după cronologia bătăliei de la Verdun)
5. **Mărturia personală** (emoții, senzații – construite pe baza surselor, dar credibile)
6. **O informație factuală din sursa statistică**
7. **O concluzie/ întrebare deschisă**

Elevii primesc și sugestii de enunțuri de început:
„N-am să uit niciodată zgomotul obuzelor din dimineața de 21 februarie…”.
„La Verdun, dimineața de 21 februarie mirosea a noroi și frică…nimic neobișnuit…”.

3. Analiza materialelor

Elevii experți analizează sursele primite și extrag informații din fiecare sursă. În timp ce experții lucrează, ceilalți elevi, în echipele lor, analizează planul articolului și discută pe marginea lui. Evidențiază informații utile din lecția învățată anterior în clasă despre bătălia de la Verdun.

4. Elaborarea articolului

Elevii din echipele obișnuite circulă pe la masa experților și colectează informațiile pe care aceștia le-au extras din sursele primite. De asemenea, au posibilitatea de a solicita clarificări experților. Se adună apoi în echipele lor și, în baza planului analizat, procedează la redactarea articolului.

5. Prezentarea articolelor

Fiecare echipă prezintă articolul sub forma unui reportaj radiofonic. Elevii folosesc:fundal sonor discret; intonație jurnalistică; o imagine proiectată în spatele prezentatorului. Colegii urmăresc prezentările și notează:un element care a adus autenticitate;un element care poate fi îmbunătățit.

6. Reflecția

Elevii reflectează asupra conținutului învățării și asupra procesului de învățare, formulând idei referitoare la experiența soldaților de la Verdun, la rolul jurnalistului de război, la modalitatea de a lucra în echipă, valorificând produse ale activității celorlalți colegi (de exemplu, informațiile pe care experții le-au extras din surse și le-au distribuit apoi colegilor).

Competența Specifică 4.2. Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date;

Activitate de învățare: *redactarea unui eseu sau articol despre evenimente și fapte istorice, valorificând surse istorice variate, pe baza unor repere date*

Tema: ***Revoluția industrială și efectele sale socio-economice și de mediu***

În realizarea acestei activități de învățare se vor folosi metode interactive cum ar fi: Brainstorming, metoda mozaic, elaborarea de hărți conceptuale, cercetarea surselor în format digital, activitate pe grupe, dezbaterea, generarea de produse cu ajutorul IA. Activitatea propusă este pentru o oră, cu posibilitatea extinderii.
Etape:
1**. Captarea atenției –** ***Imaginea care vorbește***
Profesorul proiectează o imagine reprezentativă pentru revoluția industrială (o fotografie cu smogul industrial din Manchester, 1870). Elevii răspund la întrebări: *Ce exprimă imaginea? Ce informații privind viața oamenilor din orașele secolului al XIX-lea dezvăluie imaginea? Identificați în imagine aspecte de ordin social, economic, ecologic.*
Împărțirea elevilor în echipe.

2**. „Plicul cu repere"- metoda *Card Sorting***
Fiecare echipă primește un plic cu **repere obligatorii**, de trei tipuri: **PLAN de redactare** (ex.: context – cauză – fapt – consecință/efect – relevanță); **NOȚIUNI obligatorii** (ex.: *industrializare, poluare, urbanizare, mecanizare, smog, migrație internă*); **SURSA de folosit** (ex.: fragment dintr-o mărturie, o hartă, un afiș, un grafic statistic).
Fiecare echipă primește următoarele tipuri de surse:
- Fragment din surse scrise despre revoluția industrială;
- Hartă industrială a Angliei (1850);
- Grafic cu creșterea producției de cărbune;
- Picturi și fotografii ale cartierelor muncitorești;

3. **Documentarea**
Echipele analizează sursele primite și extrag două informații cheie pentru fiecare sursă, insistând pe aspectele legate de efectele în plan socio-economic și de mediu.
4. **Construirea relatării istorice- scriere colaborativă**
Fiecare echipă redactează o relatare istorică sub forma unui eseu, în Google Docs, îndeplinind următoarele condiții:
- respectarea planului
- folosirea noțiunilor istorice obligatorii primite în plic
- includerea a cel puțin unei informații din fiecare sursă primită
- folosirea conectorilor, pentru a evidenția relația cauză-efect, cu accent pe consecințe demografice, sociale, ecologice, economice ale revoluției industriale

5. **Analiza reciprocă a produselor realizate**
Fiecare echipă își postează textul istoric pe Padlet. Echipele citesc toate relatările istorice ale colegilor despre revoluția industrială și oferă feed-back prin post-it-uri digitale.
6. **Formularea concluziilor în plen. Reflecție**
Elevii formulează concluzii privind impactul socio-economic și de mediu al revoluției industriale.
Reflecția asupra procesului învățării este ghidată de următoarele întrebări de reflecție:
- Ce sursă mi-a fost cel mai utilă și de ce?
- Ce aș dori să investighez în continuare despre revoluția industrială?

Elevii notează răspunsurile într-un document Google Forms.

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie. Exemple de astfel de proiecte pot fi *După război: reconstrucția ca poveste umană, Societatea de consum și criza ecologică ca temă culturală; Voci, texte și experiențe în democrații și dictaturi.*

Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie în situațiile în care elevii nu au încă, în clasa a IX-a, competențele digitale formate. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	**Grad didactic/ Titlu științific**	**Instituție de apartenență, localitate, județ**
CRĂCIUN ANCA ȘTEFANIA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național „Gheorghe Vrănceanu” Bacău, jud. Bacău
IORDAN PAULA CARMEN	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu” Constanța, jud. Constanța
ROMANDAȘ BOGDAN-FLORIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Dimitrie Cantemir” Onești, jud. Bacău
SAMOILĂ DANIELA MIHAELA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab” Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea
SOARE AUREL CONSTANTIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național Militar Dimitrie Cantemir Breaza, jud.Prahova
BUDICI ANIȘOARA	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, București
SIMA MARIANA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nichita Stănescu” Ploiești, județul Prahova
PAVEL CORINA-ROBERTA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nicolae Bălcescu” Brăila, jud. Brăila
CURELEA DRAGOȘ	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Tehnic Energetic Sibiu Județul Sibiu
MARIAN ELENA-CRISTINA	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Oradea, jud. Bihor
MANEA MIHAI	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național Spiru Haret București
CĂPLESCU IULIANA MARIA	GRAD DIDACTIC I	Ministerul Educației și Cercetării

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcţie/Titlu ştiinţific	Instituţie de apartenenţă
POP IOAN AUREL	ACADEMICIAN COORDONATOR ȘTIINȚIFIC	**Academia Română**
POPESCU MIRELA	COORDONATOR GRAD DIDACTIC I/DR	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
GHEBOIANU MATEI	CONF. UNIV. DR.	Universitatea București
ȚÂRĂU VIRGILIU LEON	PROF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
COSTEA IONUȚ VIRGIL	PROF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
NARAI EUSEBIU	LECTOR UNIV.DR	Universitatea de Vest, Timișoara
DOICESCU ROZALIA	CONSILIER	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
VIȚALARU ADRIAN	CONF. UNIV.DR	Universitatea „Al.I.Cuza”, Iași

Anexa nr. 80

Programa școlară
pentru disciplina

Istorie. Istoria românilor

Clasa a XI-a
Trunchi comun (TC)

Filiera teoretică, profilul real, toate specializările
Filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale
Filiera vocațională, toate profilurile, toate specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 80
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istoria românilor*, clasa a XI-a, trunchi comun (TC)

- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările*
- *Filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale*
- *Filiera vocațională, toate profilurile, toate specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, Istoria este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea Științe sociale Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv Științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei F.

Un aspect curricular, evidențiat în OMEC nr. 4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării, este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasele a IX-a și a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale le sunt alocate, pentru curriculum de specialitate (CS) câte 1 oră (clasa a IX-a), respectiv 2 ore (clasa a X-a) pe săptămână. În clasele a XI-a și a XII-a, curriculumul de specialitate are alocat un număr diferit de ore, și anume câte 1 oră pe săptămână la specializarea Filologie și respectiv 2 ore pe săptămână pentru specializarea Științe sociale.

Rolul studierii Istoriei este acela de a contribui la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea Istoriei, formulate în documente precum *Recomandarea* Rec (2001)15 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul al XXI-lea și *Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului* (2010). Acestea subliniază importanța unei istorii bazate pe multiperspectivitate, pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării* – ET 2030**,** susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei asigură orientarea în lumea contemporană, înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională**.**

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în *Recomandarea* Consiliului Uniunii Europene din 2018, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a evidențelor rezultatelor datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și

prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, Istoria românilor devine spațiu al reînnoirii legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare diferențiată în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferite pentru specializarea Filologie și respectiv pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element care trebuie să fie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe Istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază Istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază Istoria românilor.

Structura programei școlare de Istorie. Istoria românilor pentru clasa a XI-a, trunchi comun (TC) este:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului.

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă al elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. La nivelul clasei a XI-a, competențele specifice vizează analiza critică, explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice, argumentarea importanței evenimentelor/proceselor istorice, realizarea unui demers investigativ. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, posibilitatea unei evaluări bazate pe standarde.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programa școlară pentru au ca obiectiv formarea și dezvoltarea competențelor specifice prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu.

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari” pentru Istoria românilor, din preistorie până la începutul secolului al XVIII-lea. În stabilirea conținuturilor s-au avut în vedere prevederile art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform cărora conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale, pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice care implică mai multe evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o perioadă mai mare timp din perioada antică și medievală a istoriei românilor. Astfel, este necesară o detaliere a acestora la nivelul trunchiului comun. De asemenea, detalierea conținuturilor reprezintă acel minim obligatoriu, care este necesar pentru formarea competențelor specifice, permițând totuși profesorului să decidă, în funcție de particularitățile și interesele elevilor, includerea și a acelor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. Cunoașterea istoriei românilor contribuie la formarea cetățenilor activi și promotori ai valorilor democratice în măsura în care explică evoluția instituțiilor, dezvoltă gândirea critică și de analiză a surselor, corelează trecutul național cu dinamici europene.

Sugestiile metodologice au prin această abordare curriculară au o importanță mai mare decât în programele școlare anterioare deoarece cuprind sugestii de proiectare a activităților de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri pentru evaluarea acestora.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care pr perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă fol exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Clasa a XI-a
CS 1.1. Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale
- crearea unor organizatori grafici în vederea ilustrării elementelor de continuitate, asemănărilor și a deosebirilor referitoare la contexte economice, sociale, politice, culturale; *- recunoașterea caracteristicilor unor procese și fapte istorice pe baza informațiilor din sursele istorice date;* *- realizarea de puzzle-uri istorice digitale cu conținut structurat pe criterii politice și culturale.*
CS 1.2. Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii
- formularea de puncte de vedere privind importanța unor evenimente din antichitate și evul mediu utilizând aplicații digitale (ca de exemplu Padlet, Canva) *- redactarea unui text argumentativ privind relevanța unui fapt istoric prin raportarea la alte evenimente din aceeași perioadă, pe baza informațiilor din surse;* *- organizarea unor dezbateri pe o temă dată formulând argumente din surse istorice primare.*

CG 2 - Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Clasa a XI-a
CS 2.1. Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice
- realizarea unei fișe de analiză a surselor istorice după criterii date (de exemplu: context social-politic, motivația autorului) pentru a ilustra evenimente și procese istorice; *- completarea diagramei Venn cu informații selectate din surse în vederea stabilirii aspectelor de continuitate și/sau schimbare intervenite în evoluția unui proces istoric;* *- alcătuirea unui tabel care să grupeze informații din mai multe surse referitoare la același eveniment pe diferite criterii pentru a descrie un fapt/proces istoric.*
CS 2.2. Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
- redactarea unor scrisori din perspectiva unui martor la evenimente cu referire la fapte/procese/ personalități istorice, utilizând critic opiniile identificate în surse; *- organizarea unui joc de rol construit pe baza perspectivelor multiple oferite de surse asupra evenimentelor/proceselor istorice/ personalităților istorice din perioada Evului Mediu;* *- alcătuirea unui arbore al concluziilor pentru a ilustra perspectivele multiple oferite de sursele istorice, folosind aplicații digitale.*

CG 3 - Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Clasa a XI-a
CS 3.1. Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice
- organizarea unei expoziții cu imagini/colaje în vederea ilustrării elementelor de continuitate și a schimbărilor survenite în societatea antică/medievală; *- realizarea unor organizatori grafici pentru a ilustra evoluția politică de-a lungul Evului Mediu, în spațiul intra și extra-carpatic;* *- elaborarea unei prezentări în format digital referitoare la caracteristicile categoriilor sociale și rolului acestora în evoluția societății/comunității, pe baza surselor istorice.*
CS 3.2. Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății
- elaborarea unui eseu argumentativ pentru evidențierea influențelor culturale reciproce dintre diferitele populații din spațiul românesc, în perioada antică sau medievală, utilizând informații provenite din artefacte arheologice, inscripții, imagini, texte și hărți; *- realizarea unei diagrame Venn pentru a compara consecințele diversității culturale în Evul Mediu și în prezent, formulând concluzii argumentate privind asemănările și diferențele identificate;* *- elaborarea unui album digital sau grafic despre elemente ale patrimoniului antic și medieval din spațiul românesc/dintr-un areal local, în care să justificați modul în care acestea reflectă diversitatea culturală,*

CG 4 - Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Clasa a XI-a
CS 4.1. Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
- ordonarea argumentelor din surse istorice, pe criteriul validității, în vederea utilizării lor în diverse contexte de comunicare; *- realizarea unei hărți conceptuale cu informațiile/opiniile din diverse surse istorice pentru a fi utilizate în cadrul unei prezentări scrise;* *- utilizarea unor surse edite și inedite pentru redactarea unui articol pe o temă de istorie locală*
CS 4.2. Realizarea unui demers investigativ referitor la un proces istoric din Antichitate și Evul Mediu pentru a explica fapte din perioada contemporană
- întocmirea unui raport de cercetare despre un personaj/fapt sau proces istoric *- proiectarea unui ghid de prezentare a unei hărți interactive a unei așezări urbane sau rurale, evidențiind transformările de-a lungul timpului;* *- redactarea unui plan de cercetare pentru valorificarea de către comunitate a activității unei personalități, ridicarea/ conservarea unui monument, menționând sursele de informare.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
1. Moștenirea timpurilor îndepărtate	**1.1. Ocupații și mod de viață în paleolitic și neolitic** ● nomadism paleolitic ● revoluție neolitică ● sedentarizare ● stratificare socială **1.2. Civilizațiile epocii metalelor. Contacte și interferențe** ● metalurgia bronzului ● influențele grecilor, celților și sciților asupra geților și dacilor ● campania lui Lisymach împotriva lui Domihete **1.3. Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană** ● formarea și evoluția statului dac ● tarabostes, comati ● războaiele daco-romane ● Adamclisi, Columna lui Traian
2. De la cucerirea romană la etnogeneză	**2.1. Constituirea Daciei romane. Civilizația materială și spirituală** ● organizarea provinciei ● procesul de romanizare ● structuri sociale ● cultură și spiritualitate **2.2. Dacia post-aureliană între continuarea romanizării și migrațiile din secolele al III-lea - al IX-lea** ● retragerea aureliană ● continuitate și romanizare ● invaziile barbare ● răspândirea creștinismului ● Dobrogea **2.3. Etnogeneza românească** ● sinteza daco-romană ● aportul slavilor ● formarea limbii române ● teoria continuității ● teoria imigrațională
3. Statele medievale românești	**3.1. Contextul central și est-european al constituirii statelor medievale românești** ● prezența bizantină la Dunăre între secolele al X-lea - al XIV-lea ● influențele lumii catolice: Ungaria și Polonia ● invazia mongolă **3.2. Transilvania medievală. Locul românilor în Regatul Ungariei** ● românii în *Cronica Notarului Anonim* ● voievodate, țări ● sași, secui, cavaleri teutoni ● statutul Transilvaniei în cadrul Regatului Ungariei ● Congregația Generală a Stărilor. **3.3. Începuturile statalității medievale românești: Țara Românească și Moldova** ● *Diploma Cavalerilor Ioaniți* ● descălecat, întemeiere ● criza dinastică din Regatul Ungariei ● raporturile cu regii angevini și Polonia **3.4. Instituții și viață de stat între Bizanț și lumea Occidentală** ● constituirea și atribuțiile instituțiilor politice

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
	● întemeierea Mitropoliei **3.5. Omul medieval - viața cotidiană** ● sate, târguri, orașe ● habitat, alimentație, vestimentație ● obiceiuri și credințe ● răspândirea bolilor și impactul lor
4. Țările Române între Europa creștină și Imperiul Otoman în secolele al XIV-lea - al XVI-lea	**4.1. Diplomație, conflict și echilibrul puterii în relațiile internaționale** ● expansiunea otomană în Balcani ● cruciada târzie ● strategii și tactici militare ● Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare **4.2. Politica internă a domnilor români între legitimitate și contestare** ● relațiile domn-boieri ● ctitorii și relația cu Biserica ● susținerea orașelor ● fiscalitate ● Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Radu cel Mare, Neagoe Basarab, Petru Rareș **4.3. Societatea medievală. Elite și supuși** ● caracteristicile ordinii sociale ● familii boierești/nobiliare ● clerul ● orășenii ● moșneni/răzeși ● iobagi/șerbi, rumâni/vecini ● robi **4.4. Geneza principatului Transilvaniei: evoluție social-economică și politică** ● bătălia de la Mohàcs ● dominație otomană ● *națiuni privilegiate* ● Reforma religioasă, toleranță, confesiuni recepte ● Dietă ● statutul românilor **4.5. Regimul politico-juridic și economic al dominației otomane** ● autonomie ● tribut ● obligații economice și militare ● integrarea statelor românești în sistemul otoman ● Radu de la Afumați, Petru Rareș ● Mihai Viteazul - Unirea Țărilor Române
5. Zorii Modernității 1601-1711/1716	**5.1. Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea** ● consolidarea puterii domnești ● conflicte regionale ● reforme economice, administrative, juridice și culturale. **5.2. Transilvania de la dominația otomană la provincie habsburgică** ● asediul Vienei (1683) - implicarea domnilor români ● Diploma leopoldină din 1691 ● organizarea Transilvaniei sub habsburgi **5.3. Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor al XVII-lea - al XVIII-lea** ● relațiile diplomatice și militare cu puterile vecine ● schimbarea statutului domniei

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
	● *partide boierești* **5.4. Cultura în spațiul românesc** ● slavonism cultural ● începuturile culturii în limba română ● dezvoltarea învățământului ● stiluri artistice ● tiparul

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare precizate de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor.

Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare ș.a. În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023 de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal prevăzute în Profilul absolventului, Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca activitățile de învățare să fie proiectate astfel încât:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare, și respectiv pe memorarea concluziilor**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să se evidențieze **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient, de a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

Sugestiile metodologice acordă o un spațiu amplu exemplificării câte unei activități de învățare pentru fiecare competență specifică. Necesitatea acestor exemplificări este dată de competențele specifice formulate pentru acest nivel de școlaritate și a conținuturilor care vizează temele din perioada antică și a evului mediu din istoria românilor. De asemenea, sugestiile de activități de învățare chiar dacă pot părea ample, scopul lor este de a ghida activitatea atât a profesorului cât și a elevilor. Chiar dacă unele dintre activitățile de învățare nu au un element de noutate semnificativ, scopul lor este de a-i ajuta în primul rând pe profesorii aflați la începutul carierei didactice în a-și proiecta demersul didactic iar pentru cei cu experiență didactică să reflecteze asupra utilității, pentru elevii cărora li se adresează, a acestor propuneri de formare a competențelor.

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului

libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață. Astfel, activitatea de învățare, proiectată ca situație de învățare poate fi secvențiată, mai ales în condițiile unei alocări orare, prin planurile-cadru, de 1 oră/săptămână.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

Competența Generală 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentat

Competența Specifică 1.1. Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale

Activitatea de învățare *Crearea unor organizatori grafici în vederea ilustrării elementelor de continuitate, a asemănărilor și deosebirilor referitoare la diferite contexte politice, economice, sociale, culturală*

Activitatea debutează cu stabilirea contextului și a temei, iar elevii vor selecta informația relevantă în raport cu tema dată. Ulterior, vor grupa și ordona datele pe categorii, conform cerinței. Construirea organizatorului grafic poate avea la bază un tabel, diagramă Venn, o hartă conceptuală, axa timpului etc. Reprezentarea informației pe baza organizatorului grafic este urmată de identificarea asemănărilor și deosebirilor, formularea concluziilor etc. Opțional, elevii pot prezenta rezultatele la nivelul clasei/grupei și argumentarea modului în care au structurat informația

Metoda și instrumentul de evaluare: Observația sistematică și fișa de evaluare criterială (se aplică individual sau pe grupe). Fișa criterială poate fi elaborată pe baza următoarelor criterii orientative: 1 selectarea informației relevante, 2 alcătuirea organizatorului grafic și structurarea informației, 3. Identificarea asemănărilor, 4. Identificarea deosebirilor, 5. Formularea unei concluzii.

Competența Specifică 1.2. Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii

Activitate de învățare *Formularea unui punct de vedere privind evenimente, fapte istorice din antichitate și evul mediu în spațiul românesc, utilizând inclusiv aplicații digitale ca de ex Padlet, Canva etc.*

Conținut: Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană

Citește cu atenție sursele de mai jos:

”Ajuns să fie temut și de romani” (Strabon), Burebista a intervenit în războiul civil din statul roman, trimițându-i pe Acornion ca sol la Cneus Pompeius, rivalul lui Cezar. După victoria acestuia din urmă la Pharsalos, o ciocnire între romani și geto-daci devenea inevitabilă. Ea nu a mai avut loc, întrucât ambii protagoniști au fost asasinați (44 î Hr; după alte opinii, Burebista a murit mai târziu, poate în anul 35 î. Hr).”

Sfârșitul violent al lui Burebista și destrămarea statului său au fost expresia unei reacții tribale împotriva politicii de unificare întreprinsă de regele geto-dac. Aristocrația tribală (tarabostes) va fi suportat cu greu ”ascultarea de porunci” impusă de Burebista. Atât timp cât cuceririle i-au adus beneficii, ea s-a resemnat cu îndeplinirea funcției sale militare, când însă Burebista, în perspectiva confruntării cu romanii, a trecut la o politică defensivă, aristocrația tribală, frustrată de prăzile cu care se obișnuise, nu a mai fost dispusă să-l accepte pe regele autoritar. Un complot i-a curmat domnia și viața.”

(Florin Constantiniu, *O Istorie sinceră a poporului român)*

Cerințe:

Formulați un punct de vedere despre sfârșitul domniei lui Burebista și susțineți-l cu două informații din sursa dată.

Competența Generală 2. Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Competența Specifică 2. 1. Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice

Activitatea de învățare *Realizarea unei fișe de analiză a surselor istorice după criterii (spațio-temporale, context social), în scopul explicării evenimentelor și proceselor istorice***.**

Analiza critică a surselor în scopul explicării evenimentelor și proceselor istorice are ca punct de pornire înțelegerea și ordonarea informației din surse după anumite criterii. Acestea pot fi **temporale**, când analiza se raportează la **contextul epocii** și din perspective **sociale** când indivizii sau grupurile de indivizi **(actorii istorici**) pot avea puncte de vedere diferite despre aceeași problemă. Este necesară verificarea credibilității surselor prin critica externă ce vizează autenticitatea lor, prin stabilirea datei, locului, autorului care a oferit informațiile. Critica internă urmărește verificarea credibilității informațiilor transmise de autor, prin raportarea la contextul social (de ce mijloace dispunea autorul pentru cunoașterea realității din epocă, în ce măsură acesta dorea să spună sau nu adevărul). Pentru o mai bună verificarea a informațiilor adevărate/ false este necesară compararea cu alte surse.

O tehnică de lucru care poate fi utilizată în analiza surselor istorice este **diagrama CHATT**. Aceasta presupune parcurgerea mai multor etape:

1. **C- Contextualization** (plasarea sursei în contextul istoric, social, politic, cultural);
2. **H- Historicization** (legarea sursei de epoca și evenimentele istorice relevante);
3. **A- Analysis** (examinarea conținutului, intenției autorului, subiectivității acestuia);
4. **T- Triangulation** (compararea cu alte surse pentru a ilustra puncte de vedere diferite);
5. **T- Transposition** (formularea concluziilor și adaptarea lor pentru expunere).

Pentru exemplificare, am aplicat diagrama CHATT în analiza critică a surselor care descriu politica lui Ștefan cel Mare.

Elevii primesc ca sarcină de lucru trei surse istorice (Grigore Ureche – *Letopisețul Țării Moldovei*; *Cronica lui Tursun Bei despre Ștefan cel Mare. O nouă tălmăcire*; *Cronicarul Szamosközy şi însemnările lui privitoare la români: 1566-1608).* Sub îndrumarea profesorului, elevii analizează punctele de vedere ale polonilor, turcilor și moldovenilor față de politica adoptată de Ștefan cel Mare. Pentru ordonarea și înțelegerea informației, elevii urmează pașii cuprinși de diagrama CHATT, răspunzând la întrebările din fișă sau la cele suplimentare formulate de profesor:

Contextualization (Contextualizare - plasarea sursei în contextul istoric, social, politic, cultural)	Se cunoaște autorul sursei? Când a fost redactată sursa? În ce context politic a fost scrisă? Pentru cine a fost scrisă? Care era scopul?
Historicization (Istoricizare- legarea sursei de epoca și evenimentele istorice relevante)	Ce eveniment descrie sursa? Cum se raportează la epoca respectivă? Ce termeni medievali au fost folosiți? Cunoști semnificația lor?
Analysis (Analiza - examinarea conținutului, intenției autorului, subiectivității lui)	Ce informații oferă autorul despre politica lui Ștefan cel Mare? Ce elemente de subiectivitate apar? Ce omisiuni sau exagerări observi?
Triangulation (Comparația - compararea cu alte surse pentru multiperspectivitate)	Compară puncte de vedere găsite în cele trei surse. Ce asemănări și diferențe apar?
Transposition (Concluzii - formularea concluziilor și adaptarea pentru o prezentare)	Poți să formulezi o concluzie bazată pe idei diferite despre același fapt istoric? Cum ai prezenta evenimentul într-o dezbatere? Care ar fi ideile-ancoră pe care le-ai expune?

Evaluarea se realizează pe baza răspunsurilor completate de elevi în diagrama CHATT. În alcătuirea punctajului se va ține seama de următoarele criterii:

- interpretările sunt raportate la contextul epocii (timp și spațiu istoric);
- analiza s-a făcut prin raportarea la experiențele și interesele actorilor politici diferiți care fac relatările;
  - se demonstrează o bună înțelegere a termenilor istorici;
  - concluziile sunt formulate argumentat.

Folosirea diagramei CHATT are numeroase avantaje: facilitează înțelegerea unui text istoric; activează elevii prin implicarea în rezolvarea treptată a sarcinilor de învățare; dezvoltă capacitatea de a face conexiuni între idei, de a deduce și sintetiza informații; formează gândirea critică. Prin aplicarea tehnicilor de analiză a surselor istorice se urmărește formarea unor deprinderi de verificare a faptelor din spatele informațiilor, de a distinge adevărul de fals și de a deveni mai puțini vulnerabili la dezinformări.

Competența Specifică 2.2. Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice

Activitatea de învățare *Organizarea unui joc de rol construit pe baza perspectivelor multiple oferite de surse asupra evenimentelor/proceselor istorice/ personalităților istorice din perioada Evului Mediu.*

Pentru realizarea acestei activități propunem folosirea metodei „Balonul cu aer cald", care implică jocul de rol și dezbaterea. Metoda presupune confruntarea de idei pe o anumită temă și formularea unor argumente pe baza analizei surselor ce oferă puncte de vedere diferite. În utilizarea tehnicii, elevii își imaginează că sunt într-un balon cu aer cald, iar dintr-o dată acesta începe să piardă altitudine. Pentru a evita prăbușirea pasagerii trebuie să-și expună argumentele care le vor justifica salvarea.

Profesorul propune tema jocului de rol – „Sunt cel mai bun conducător al românilor pentru că ....", oferindu-le elevilor posibilitatea de a alege câte un conducător al statelor medievale românești. În funcție de numărul personalităților istorice, vor fi organizate grupele, la care se adaugă și o grupă a judecătorilor care vor decide cine rămâne sau nu în balon.

Într-o primă etapă, elevii lucrează în cadrul grupurilor analizând sursele, verificând veridicitatea acestora, adunând dovezile necesare realizării argumentelor care pot susține cauza pledată. Fiecare grup își va alege câte un reprezentant care va urca în balon și va pleda în numele lor. Ceilalți membri ai grupului își vor ajuta reprezentanții în formularea argumentelor și în identificarea celor mai bune modalități de prezentare a acestora, în scopul de a asigura supraviețuirea personajului interpretat.

Cea de a doua etapă a metodei este dezbaterea propriu-zisă – „Urcați în balon". Câte un reprezentant al fiecărui grup va susține argumentul, având la bază două informații/ dovezi selectate din sursele istorice. Modul de prezentare a argumentului și corectitudinea științifică a informațiilor oferite ar trebui să le permită supraviețuirea. „Judecătorii" fac evaluarea celor expuse și aleg supraviețuitorul pe baza următoarelor criterii: ideile expuse sunt raportate la contextul istoric; argumentul este bine construit; informația transmisă respectă corectitudinea științifică; argumentul este susținut de două citate selectate din sursele istorice; limbajul istoric folosit este relevant. Se pot organiza mai multe runde până la epuizarea argumentelor, prin antrenarea tuturor elevilor de a juca rolul supraviețuitorului.

Evaluarea activității se poate realiza prin completarea unei fișe reflexive după următorul model:

Fișă reflexivă – Jocul de rol „Balonul de aer Cald - Personalități istorice românești din Evul Mediu

Personaj interpretat: _____

1. Cum te-ai simțit interpretând acest personaj?
2. Ce ai învățat despre personalitatea istorică pe care ai jucat-o?
3. Care au fost cele mai importante decizii sau acțiuni ale personajului tău în istorie?
4. Ce elemente din joc reflectă realitatea istorică și ce elemente au fost adaptate pentru joc?
5. Cum crezi că deciziile personajului tău au influențat evoluția istoriei românești?
6. Ce ai fi făcut diferit dacă ai fi fost în locul lui? De ce?
7. Ce ai învățat despre perioada istorică în ansamblu?

Prin aplicarea acestei metode se dezvoltă gândirea critică, evaluarea dar și autoevaluarea propriei învățări.

Pe baza cunoașterii propriilor nevoi de dezvoltare, elevii pot lua decizii vizate privind educația și cariera.

Competența Generală 3.Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Competența Specifică 3.1. Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice

Activitatea de învățare: Analizarea imaginilor și surselor istorice în vederea caracterizării principalelor categorii sociale, relațiilor de putere dintre acestea, dinamicii sociale și a rolului lor în evoluția unei comunități

Conținut asociat: Structura societății medievale. Elite și supuși

Descrierea activității:

1. Profesorul selectează sursele și le distribuie elevilor: imagini și miniaturi medievale (scenă de curte domnească, fresce, gravuri), texte scrise (cronici, hrisoave, coduri juridice), hărți istorice și diagrame sociale, reproduceri de artefacte arheologice sau obiecte materiale.
2. Elevii completează o *fișă de analiză a imaginii/sursei*: identifică cel puțin trei categorii sociale, simbolurile puterii, activitățile desfășurate și explică relațiile de putere dintre acestea. Elevii compară rolurile sociale, relațiile de subordonare sau colaborare între elite și supuși și formulează

concluzii despre modul în care structura socială și relațiile de putere influențează evoluția comunității.

3. Activitatea se organizează la nivel individual pentru analiza detaliată a sursei, urmată de lucru în perechi sau grupuri pentru discutarea relațiilor de putere și a ierarhiei sociale, respectiv dezbatere frontală pentru formularea concluziilor despre modul în care structura socială și relațiile de putere influențează evoluția comunității.
4. Evaluarea**:** observația sistematică are în vedere corectitudinea identificării categoriilor sociale și a relațiilor de putere, claritatea argumentării și coerența interpretării, calitatea prezentării, completitudinea fișei de analiză și a reflecției.

Competența Specifică 3.2. Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății

Activitatea de învățare: Elaborarea unui **portofoliu ilustrativ** (digital sau grafic) a patrimoniului antic/medieval de pe teritoriul românesc/dintr-un areal local, care să reflecte diversitatea culturală prin documentare individuală asupra unor situri arheologice/monumente de arhitectură

Demersul urmărește argumentarea contribuției diversității culturale și a continuității istorice la dezvoltarea unei societăți prin selectarea, analizarea și prezentarea unor surse istorice vizuale și textuale de către elevi.

Conținuturi asociate: 1.3 Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană 2.1. Dacia romană - întemeiere, structuri administrative. Civilizația materială și spirituală; 5.4. Dimensiuni ale culturii, artei și învățământului în spațiul românesc în zorii modernității

Descrierea activității:

1. Introducerea temei și stabilirea obiectivelor: Profesorul prezintă tema generală *Patrimoniul antic și medieval de pe teritoriul românesc – diversitate culturală și identitate istorică* dă exemple de situri/monumente arhitecturale. Se discută criteriile de selecție: relevanță istorică, acces la surse, reprezentativitate culturală. Se oferă exemple de teme pe care elevii le por alege: *Cetățile dacice din Munții Orăștiei și influențele romane în zonă; Patrimoniul antic și medieval din Dobrogea, Bisericile fortificate din Transilvania: identitate germană și interacțiuni culturale, Patrimoniu antic și medieval din orașul meu/zona mea; Cetăți medievale moldovenești / valahe/transilvănene.*
2. Documentarea individuală: elevul caută și selectează informații din: lucrări de specialitate; site-uri oficiale (Muzee, UNESCO); tururi virtuale / hărți istorice. Sunt strângerea resurselor vizuale: planuri, fotografii, schițe, hărți, reconstituiri 3D
3. Realizarea portofoliului ilustrativ; Conținutul acestuia cuprinde următoarele elemente: pagina de titlu, cuprins, prezentarea siturilor/monumentelor arhitecturale selectate (minim 3), hartă de localizare, încadrare cronologică și culturală a fiecărui obiectiv, descrierea arhitecturii / descoperirilor arheologice, imagini explicate (fotografii, schițe, planuri, reconstituiri), stare de conservare, reflecție personală asupra modului în care diversitatea culturală a contribuit la dezvoltarea societății, bibliografie și lista surselor vizuale.
4. Prezentare, cerințe tehnice și valorificare: formatul proiectului poate fi digital (Padlet, Canva, PDF, PowerPoint min. 5 slide-uri, imagini lizibile, bibliografie) sau portofoliu grafic (Dosar printat cu planșe, hărți, schițe, text explicativ, bibliografie, min. 4 pagini A4). Portofoliul trebuie să includă **minimum 3 situri** din epoci diferite *sau* din aceeași zonă, dar aparținând unor culturi distincte.
5. Activitatea are o dimensiune interdisciplinară evidentă, dezvoltând competențe comune mai multor discipline: analiza critică a surselor, atitudini civice și culturale (Istorie, Limba română), orientare spațială și interpretare cartografică (Geografie); creativitate vizuală (Arte); competențe digitale (TIC); Introducerea unor **sarcini concrete** care să vizeze competențe din aceste domenii oferă posibilitatea unei evaluări multidisciplinare.
6. Evaluare: Evaluarea este sumativă, formativă (feedback pe parcurs). Criteriile pentru evaluarea portofoliului sunt: corectitudinea și relevanța informației istorice (date corecte, bine contextualizate-20p); diversitatea și interpretarea surselor (surse variate, explicate și integrate-15p); Componenta geografică (localizare corectă și explicații relevante -10 p); structura și calitatea prezentării (organizare logică, lizibilitate-15 p); Calitatea limbajului scris (coerență, vocabular adecvat -10 p); caracterul argumentativ și reflexiv (reflecție personală argumentată-15p) , creativitatea materialului vizual (design, imagini explicate-10 p); utilizarea TIC, unde este cazul, (Instrumente digitale adecvate-5 p).

Competența Generală 4. Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă

Competența Specifică 4.1. Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative

Activitatea de învățare *Utilizarea unor surse edite și inedite pentru redactarea unui articol pe o temă de istorie locală*

Elevii realizează o analiză critică a unui fragment dintr-o monografie locală și trebuie să : identifice informațiile principale, să evidențieze autorul și perspectiva, să o compare cu o altă lucrare despre localitate. Elevii pot studia un articol din presa locală din arhiva locală sau personală a unui colecționar. Se urmărește: Ce eveniment este prezentat? Cum afectează comunitatea?

Elevii scriu un articol propriu cu o interpretare personală. Se analizează o hărtă istorică publicată. Elevii vor compara o hartă veche cu una actuală, trebuind să identifice schimbările urbanistice, să găsească denumiri dispărute sau modificate și să explice posibile cauze ale transformărilor. Se poate realiza un interviu cu un localnic în vârstă, care a trăit în altă perioadă istorică, iar elevii pregătesc întrebări despre viața de altădată. Elevii se preocupă de transcrierea interviului, de extragerea informațiilor utile și realizarea unui "portret istoric oral". Se pot analiza fotografiile vechi din familie sau ale comunității. Elevii aduc fotografii din arhivele de familie. Se vor ocupa cu datarea aproximativă a fotografiilor, cu observarea elementelor vestimentare, arhitecturale și vor realiza o expoziție tematică.

Se poate realiza o *hartă vie* a orașului folosind hărți publicate (surse edite), fotografii proprii sau amintiri ale localnicilor (surse inedite). Se pot marca locurile importante pe hartă, prezentarea modificărilor de-a lungul timpului și descrierea unui traseu istoric. Elevii pot studia o clădire veche, folosind articole istorice despre aceasta (edite) și mărturii sau documente de arhivă (inedite). Se pot adresa următoarele întrebări: Cine a construit clădirea? Ce rol a avut? Care a fost evoluția utilizării ei în timp?

Elevii realizează un *Portofoliu de istorie locală* care include: o sursă editată (articol, fragment de carte); o sursă inedită (interviu, fotografie, document) ce poate fi interpretată personal și reflecția finală: „Ce am descoperit despre istoria locului meu?".

Competența Specifică 4.2. Realizarea unui demers investigativ referitor la un proces istoric din Antichitate și Evul Mediu pentru a explica fapte din perioada contemporană

Activitatea de învățare „*Alcătuirea unui colaj/poster/podcast în baza unei investigații referitoare la un personaj/fapt sau proces istoric*"

Acest tip de activitate este creativă și educativă care presupune lucru în echipă și abordare transdisciplinară a unei teme bine stabilite în raport cu cerințele programelor școlare, cu capacitățile intelectuale implicate, dar și cu interesele și abilitățile practice ale elevilor, fiind o formă de evaluare motivantă pentru ei. Prin intermediul proiectului tematic se asigură o învățare activă și colaborativă, reflectând interesele și experiența elevilor. Pentru a ușura munca elevilor, atât în ceea ce privește resursele materiale utilizate pentru realizarea colajului, cât și pentru a folosi mijloace IT, forma finală va fi prezentată interactiv (Power-point, Canva, Prezi etc.).

Strategia didactică. Profesorul recomandă anumite teme, dar și elevii pot propune teme care-i interesează, iar prin negociere se stabilesc titlurile pentru fiecare grupă în parte (ex.: Personalități antice care au influențat evoluția spațiul românesc: Dromihete, Burebista, Decebal, Traian, Aurelian etc; Cetăți și monumente antice din spațiul românesc: Histria, Tomis, Sarmisegetuza, Tropaeum Traiani, Sanctuarul dacic, Capidava etc.; „Viața cotidiană în Regatul dac vs Dacia romană: organizare politică, organizare socială, locuire, ocupații, viața religioasă etc.). După stabilirea temelor și a grupelor, profesorul recomandă elevilor structura colajului/posterul/podcastul: punctul central (personajul, monumentul) în jurul căruia plasează celelalte repere (axă cronologică, text istoric, desen, hartă, acțiuni diplomatice/militare, opinie/importanță etc.). Pasul următor constă în oferirea unor repere pentru documentare (cărți de specialitate, documente, filme/secvențe din filme istorice, imagini, vizitarea unor monumente/muzee/arhive fizic sau virtual, site-uri educaționale). Pentru documentarea în vederea realizării colajului elevii folosesc cunoștințe și de la alte discipline: literatură, geografie, matematică, artă, cinematografie, TIC etc. Ultimul pas îl reprezintă stabilirea perioadei în care colajul/posterul/podcastul trebuie realizat și prezentat. În cadrul fiecărui grup, elevii stabilesc sarcinile, iar în funcție de numărul membrilor decid și câte elemente va conține produsul final, astfel încât să prezinte fiecare elev. Având în vedere că activitatea este pentru o oră pe săptămână este utilă atât pentru consolidarea/aprofundarea cunoștințelor, cât și pentru evaluare.

Evaluarea activității. Profesorul stabilește o grilă de evaluare ținând cont de următoarele criterii: respectarea temei și a sarcinilor – **20 puncte**/parțial 10 puncte; sursele utilizate – **15 puncte** (minim 3 surse)/ parțial – 10 puncte(2 surse), 5 puncte(1 sursă); menționarea pașilor urmați pentru documentare – **10 puncte**; calitatea și aspectul proiectului – **20 puncte** = 10 puncte pentru aranjarea cronologică/logică a materialelor + 10 puncte pentru aspect; originalitate – **10 puncte**; prezentarea unei opinii personale despre rolul/importanța personalității/monumentului în istorie - **20 puncte**/ parțial – 10 puncte; aprecieri ale unui coleg/colegilor – **5 puncte**.

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie. Exemple de astfel de proiecte pot fi *Reprezentări ale Antichității și Evului Mediu din spațiul românesc în jocurile video, Arme și armuri din Antichitate și Evul mediu, Sigilii și steme medievale în spațiul românesc*

Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BOȘCODEALĂ Felicia-Elena	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Pedagogic „Spiru Haret”, Buzău, Buzău
DAN Aurelia-Mariana	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național „Liviu Rebreanu” Bistrița, Bistrița-Năsăud
GHEORGHE Valentin	Gradul didactic I/Dr.	Liceul Teoretic „Carol I” Fetești, Ialomița
ILIE Adrian	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Militar „Alexandru Ioan Cuza” Constanța, Constanța
ILINCUȚA Maria-Cristina	Gradul didactic I/Dr.	Liceul „Simion Stolnicu” Comarnic, Prahova
MUNTEAN Livia-Cătălina	Dr.	Colegiul Național „MIhai Eminescu” Oradea, Bihor
PREDA - TUDOR Ana	Gradul didactic I	Colegiul Național „Bogdan Petriceicu Hașdeu” Buzău, Buzău
RADU Adriana	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Iași, Iași

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/ Titlu științific	Instituție de apartenență
POP Ioan-Aurel	Academician Coordonator științific	Academia Română
POPESCU Mirela	Coordonator / Grad didactic I, Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
DOICESCU Rozalia	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
GHEORGHE Valentin	Responsabil Clasa a XI-a Grad didactic I/ Dr.	Liceul Teoretic „Carol I” Fetești, Ialomița
COSTEA Ionuț-Virgil	Conf. univ. dr. Consultant științific	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Cluj
CRISTEA Ovidiu	C. S. I Consultant științific	Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București
NEDICI Radu	Conf. univ. dr. Consultant științific	Facultatea de Istorie, Universitatea București
NEMETI Sorin	Prof. univ. dr. habil. Consultant științific	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Cluj
RĂDVAN Laurențiu	Prof. univ. dr. Consultant științific	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

Anexa nr. 81

Programa școlară
pentru disciplina

Istorie. Istoria românilor

Clasa a XI-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 81
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istoria românilor*, clasa a XI-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, Istoria este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea Științe sociale Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv Științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei F.

Un aspect curricular, evidențiat în OMEC nr. 4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării, este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasele a IX-a și a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale le sunt alocate, pentru curriculum de specialitate (CS) câte 1 oră (clasa a IX-a), respectiv 2 ore (clasa a X-a) pe săptămână. În clasele a XI-a și a XII-a, curriculumul de specialitate are alocat un număr diferit de ore, și anume câte 1 oră pe săptămână la specializarea Filologie și respectiv 2 ore pe săptămână pentru specializarea Științe sociale.

Rolul studierii Istoriei este acela de a contribui la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea istoriei, formulate în documente precum Recomandarea Rec(2001)15 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI și Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010). Acestea subliniază importanța unei istorii bazate pe multiperspectivitate, pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării – ET* 2030**,** susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei asigură orientarea în lumea contemporană, înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională**.**

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în *Recomandarea* Consiliului Uniunii Europene din 2018, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a evidențelor rezultatelor datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, istoria devine spațiu al reînnoirii

legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare nouă în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect de noutate se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferențiate pentru specializarea Filologie și respectiv pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element ce trebuie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază Istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază Istoria românilor.

Structura programei școlare de Istorie. Istoria românilor pentru clasa a XI-a, specializarea științe sociale este:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului.

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă a elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. La nivelul clasei a XI-a, competențele specifice vizează analiza critică, explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice, argumentarea importanței evenimentelor/proceselor istorice, realizarea unui demers investigativ. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, posibilitatea unei evaluări bazate pe standarde.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programele școlare pentru specializarea Științe sociale au ca obiectiv aprofundarea acestora prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu.

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari” pentru Istoria românilor, din preistorie până la începutul secolului al XVIII-lea. În stabilirea conținuturilor s-au avut în vedere prevederile art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform cărora conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale, pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice care implică evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o perioadă mai mare timp din perioada antică și medievală a istoriei românilor, la care se adaugă și studiile de caz. Astfel, este necesară o detaliere a acestora la nivelul trunchiului comun. De asemenea, detalierea conținuturilor reprezintă acel minim obligatoriu, care este necesar pentru formarea competențelor specifice, permițând totuși profesorului să decidă, în funcție de particularitățile și interesele elevilor, includerea și a acelor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. Cunoașterea istoriei românilor contribuie la formarea cetățenilor activi și promotori ai valorilor democratice în măsura în care explică evoluția instituțiilor, dezvoltă gândirea critică și de analiză a surselor, corelează trecutul național cu dinamici europene.

Sugestiile metodologice au prin această nouă abordare curriculară o importanță mai mare decât în programele școlare anterioare deoarece cuprind sugestii de proiectare a activităților de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă fol exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Clasa a XI-a
CS 1.1. Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale
- realizarea unei expoziții referitoare la diferite evenimente istorice, ordonate pe criteriul economic, politic și cultural din perioada istorică studiată, folosind aplicațiile digitale; *- reconstituirea unor aspecte ale vieții cotidiene, publice/private, pe criterii social-economice, utilizând surse variate de informare;* *- crearea de prezentări multimodale referitoare la diferite aspecte ale societății în perioada antică/Evul Mediu.*
CS 1.2. Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii
- organizarea de dezbateri referitoare la ierarhizarea evenimentelor desfășurate în plan intern și extern în evoluția unui proces istoric; *- realizarea unor jocuri de rol prin care elevii simulează luarea unei decizii în Sfatul Domnesc/Adunarea Țării/ Congregația Stărilor;* *- elaborarea unui eseu structurat în vederea ilustrării rolului unor evenimente/procese istorice în evoluția comunității locale.*

CG 2 - Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Clasa a XI-a
CS 2.1. A**nalizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice**
- rezolvarea unor exerciții de ierarhizare a argumentelor care susțin puncte de vedere diferite referitoare la un fapt/proces/personaj istoric; *- realizarea unei hărți conceptuale de tip bula dublă, în format digital, pentru analizarea mesajelor create de inteligența artificială, pe baza unor criterii date;* *- formularea de opinii referitoare la concluziile rezultate din analiza informațiilor din surse multiple, cu privire la evenimente/procese/personalități istorice.*
CS 2.2. Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
- prezentarea argumentelor pro și contra sub forma turului galeriei referitoare la evoluția unui eveniment/proces istoric, pe baza opiniilor identificate în surse; *- crearea unui proiect inter/multidisciplinar referitor la consecințele unui eveniment/proces istoric, folosind opiniile identificate în surse diverse;*

Clasa a XI-a
- realizarea unui produs digital care să prezinte opiniile referitoare la aspectele de continuitate și/sau schimbare ale unui proces istoric, pe baza surselor istorice.

CG 3 - Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Clasa a XI-a
CS 3.1. Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice
- redactarea unui articol pentru revista școlii/a unor eseuri tematice, utilizând surse istorice diferite, în vederea ilustrării necesității reformării instituțiilor medievale, respectiv a celor din zilele noastre; *- realizarea unui proiect în vederea ilustrării vieții cotidiene a diferitelor categorii sociale din Evul Mediu, utilizând informații din filmele cu temă istorică;* *- elaborarea unor postere/colaje în vederea comparării tradițiilor, obiceiurilor diferitelor comunități/minorități și a patrimoniului cultural, prezentate în muzee/spații expoziționale.*
CS 3.2. Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății
- elaborarea unui proiect interdisciplinar privitor la interferențele culturale și rolul acestora în dezvoltarea civilizației la nivel național/zonal/local, utilizând aplicațiile digitale; *- organizarea unei dezbateri în format Oxford referitoare la Evul Mediu românesc ca o perioadă de sinteză culturală europeană, utilizând surse istorice diverse;* *- redactarea unui eseu structurat referitor la rolul unor comunități etnice/personalități/instituții în evoluția societății, folosind ca argumente informații din surse istorice diverse.*

CG 4 - Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă

Clasa a XI-a
CS 4.1. Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
- organizarea unei dezbateri academice pe o temă din Antichitate/Evul Mediu utilizând informații din surse istorice; *- elaborarea unui articol pentru un blog personal având ca subiect un eveniment/personalitate istorică din Evul Mediu, valorificând rezultatele unor cercetări individuale sau de grup;* *- redactarea unui eseu referitor la „Ce moștenim azi din Antichitate și Evul Mediu românesc" utilizând argumente din surse istorice diferite.*
CS 4.2. Realizarea unui demers investigativ referitor la un proces istoric din Antichitate și Evul Mediu pentru a explica fapte din perioada contemporană
- documentarea pentru realizarea unui eseu care să exprimate judecați de valoare proprii formulate pe baza surselor istorice identificate; *- realizarea structurii unui proiect transdisciplinar, utilizând surse istorice, literare și artistice referitoare la personalități/ fapte istorice din Antichitate/Evul Mediu românesc pentru a stabili validitatea modului în care acestea sunt reflectate în cinematografie;* *- elaborarea unui proiect tematic,în format digital, referitor la rolul unui proces istoric din Antichitate/Evul Mediu pentru a evidenția rolul lor actual ca elemente de patrimoniu, identitate culturală, turism etc.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Moștenirea timpurilor îndepărtate	**1.1. Ocupații și mod de viață în paleolitic și neolitic** ● nomadism paleolitic ● revoluție neolitică ● sedentarizare ● stratificare socială ● sanctuar ● artă rupestră *Studiu de caz:* Culturi neolitice. Hamangia și Cucuteni **1.2. Civilizațiile epocii metalelor. Contacte și interferențe** ● metalurgia bronzului ● influențele grecilor, celților și sciților asupra geților și dacilor ● campania lui Lisymach împotriva lui Dromihete ● incinerație **1.3. Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană** ● formarea și evoluția statului dac ● tarabostes, comati ● politeism ● războaiele daco-romane ● Domițian, Traian ● Apollodor din Damasc ● Adamclisi, Columna lui Traian *Studiu de caz:* Societatea și cultura statului dac (sec I. î.Hr – I d.Hr.)
2. De la cucerirea romană la etnogeneză	**2.1. Constituirea Daciei romane. Civilizația materială și spirituală** ● organizarea provinciei ● procesul de romanizare ● structuri sociale ● cultură și spiritualitate ● căi de comunicație ● Constitutio Antoniniana *Studiu de caz:* Dreptul roman în Dacia **2.2. Dacia post-aureliană între continuarea romanizării și migrațiile din secolele al III-lea - al IX-lea** ● retragerea aureliană ● continuitate și romanizare ● invaziile barbare ● romanitate orientală ● ruralizarea economiei ● răspândirea creștinismului ● Sava Gotul ● Dobrogea *Studiu de caz:* Dobrogea între secolele I-VII **2.4. Etnogeneza românească** ● sinteza daco-romană ● aportul slavilor ● formarea limbii române ● teoria continuității ● teorie imigraționistă *Studiu de caz:* Perspective istoriografice ale etnogenezei
3. Statele medievale românești	**3.1. Contextul central și est-european al constituirii statelor medievale românești** ● prezența bizantină la Dunăre între secolele al X-lea - al XIV-lea ● influențele lumii catolice: Ungaria și Polonia ● Țaratul vlaho-bulgar

Domenii de conținut	Conținuturi
	● Ioan Asan al II-lea ● Episcopia Cumaniei ● invazia mongolă *Studiu de caz:* Cruciadă și comerț la Marea Neagră în Evul Mediu **3.2. Transilvania medievală. Locul românilor în Regatul Ungariei** ● românii în *Cronica Notarului Anonim* ● voievodate, țări ● sași, secui, cavaleri teutoni ● statutul Transilvaniei în cadrul Regatului Ungariei ● comite, vicevoievod ● Congregația Generală a Stărilor ● răscoala de la Bobâlna ● „*Unio Trium Fraternum*” **3.3. Începuturile statalității medievale românești: Țara Românească și Moldova** ● *Diploma Cavalerilor Ioaniți* ● descălecat, întemeiere ● criza dinastică din Regatul Ungariei ● raporturile cu regii angevini și Polonia ● Negru-Vodă, Basarab I ● Posada ● Dragoș, Bogdan *Studiu de caz:* Dobrogea și despoții ei. Cucerirea otomană **3.4. Instituții și viață de stat între Bizanț și lumea Occidentală** ● constituirea și atribuțiile instituțiilor politice ● întemeierea Mitropoliei ● organizare militară, administrativă și judecătorească **3.5. Omul medieval - viața cotidiană** ● sate, târguri, orașe ● habitat, alimentație, vestimentație ● obiceiuri și credințe ● răspândirea bolilor și impactul lor *Studiu de caz:* Economie și societate în Evul Mediu. Dezvoltarea orașelor
4. Țările Române între Europa creștină și Imperiul Otoman în secolele al XIV-lea - al XVI-lea	**4.1. Diplomație, conflict și echilibrul puterii în relațiile internaționale** ● expansiunea otomană în Balcani ● cruciada târzie ● vasalitate, suzeranitate ● strategii și tactici militare ● Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare ● Vladislav Jagello, Sigismund de Luxemburg, Mahomed al II-lea **4.2. Politica internă a domnilor români între legitimitate și contestare** ● relațiile domn-boieri ● ctitorii și relația cu Biserica ● susținerea orașelor ● fiscalitate ● Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Radu cel Mare, Neagoe Basarab, Petru Rareș *Studiu de caz:* Cetăți și curți domnești. Viața de curte *Studiu de caz:* Istorie și memorie istorică. Reprezentări în cinematografie **4.3. Societatea medievală. Elite și supuși** ● caracteristicile ordinii sociale ● familii boierești/nobiliare, clerul, orășenii ● moșneni/răzeși ● iobagi/șerbi, rumâni/vecini ● imunități, obligații

Domenii de conținut	Conținuturi
	● robi domnești/mănăstirești ● bir, revoltă, fuga de pe moșie ● Elena Rareș, Doamna Chiajna, Isabela Jagellon **4.4. Geneza principatului Transilvaniei: evoluție social-economică și politică** ● bătălia de la Mohàcs ● dominație otomană ● *națiuni privilegiate* ● Reforma religioasă, toleranță, confesiuni recepte ● Dietă ● statutul românilor ● Soliman Magnificul, Ioan Zapolya, Sigismund Zapolya **4.5. Regimul politico-juridic și economic al dominației otomane** ● autonomie ● firman ● tribut ● obligații economice și militare ● integrarea statelor românești în sistemul otoman ● levantini ● Radu de la Afumați, Petru Rareș ● Mihai Viteazul - Unirea Țărilor Române *Studiu de caz:* Autoritate voievodală și aspirații boierești *Studiu de caz:* Simbolistica autorității domnești
5. Zorii Modernității 1601-1711/1716	**5.1. Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea** ● consolidarea puterii domnești ● pravilă ● reforme economice, administrative, juridice și culturale ● seimeni, dorobanți ● impactul conflictelor regionale: Polonia, Rusia și cazacii zaporojeni *Studiu de caz:* Rivalități și alianțe în secolul al XVII-lea **5.2. Transilvania de la dominația otomană la provincie habsburgică. Unirea cu Biserica Romei** ● asediul Vienei (1683) – implicarea domnilor români ● Tratatul de la Blaj ● Diploma leopoldină din 1691 ● organizarea Transilvaniei sub habsburgi ● Cancelaria Aulică, Guberniul ● confruntarea dintre filo-habsburgi și filo-otomani **5.3. Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor al XVII-lea - al XVIII-lea** ● relațiile diplomatice cu puterile vecine ● schimbarea statutului domniei ● *partide boierești* ● mazilire ● începuturile modernizării administrative *Studiu de caz:* Arta de a negocia. Diplomația Țărilor Române în zorii modernității **5.4. Cultura în spațiul românesc** ● slavonism cultural ● începuturile culturii în limba română ● dezvoltarea învățământului ● stiluri artistice ● tiparul, Noul Testament de la Bălgrad, Pravila de la Govora, Biblia lui Șerban Cantacuzino ● genuri literare și istoriografie *Studiu de caz:* Școli și cărturari; *Studiu de caz:* Condiția femeii din spațiul românesc

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare propuse de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor.

Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare ș.a. În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023 de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal prevăzute în Profilul absolventului, Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca activitățile de învățare să fie proiectate astfel încât:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare, și respectiv pe memorarea concluziilor**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să se evidențieze **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient, de a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

Sugestiile metodologice acordă o un spațiu amplu exemplificării câte unei activități de învățare pentru fiecare competență specifică. Necesitatea acestor exemplificări este dată de competențele specifice formulate pentru acest nivel de școlaritate și a conținuturilor care vizează temele din perioada antică și a evului mediu din istoria românilor. De asemenea, sugestiile de activități de învățare chiar dacă pot părea ample, scopul lor este de a ghida activitatea atât a profesorului cât și a elevilor. Chiar dacă unele dintre activitățile de învățare nu au un element de noutate semnificativ, scopul lor este de a-i ajuta în primul rând pe profesorii aflați la începutul carierei didactice în a-și proiecta demersul didactic iar pentru cei cu experiență didactică să reflecteze asupra utilității, pentru elevii cărora li se adresează, a acestor propuneri de formare a competențelor.

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață. Astfel, activitatea de învățare, proiectată ca situație de învățare poate fi secvențiată astfel încât învățarea să se realizeze în clasă.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

CG 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentat

C.S.1.1. Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale

Activitatea de învățare *Crearea de prezentări multimodale care să redea diferite aspecte ale societății în perioada discutată*

Prezentările multimodale sunt prezentările care combină modalități diferite de comunicare. Astfel, o prezentare multimodală poate cuprinde, pe lângă text, și: imagini (desene, hărți, poze), grafice sau diagrame, sunet/voce, animații, elemente interactive (link-uri, quiz-uri, alte instrumente digitale). Prezentările multimodale reprezintă o metodă atractivă pentru elevi, contribuind la înțelegerea specificului epocii și a contextului istoric, sintetizarea informației și gruparea acesteia pe categorii, prezentarea atractivă și creativă a unei teme etc. Exemple de prezentări multimodale: prezentare power-point, canva, prezi; poster digital; infografic animat; video-eseu etc.

Pași în realizarea unei prezentări multimodale:

1. Alegerea temei
2. Informarea, cercetarea și investigarea temei prin stabilirea contextului istoric (spațiu, timp, caracteristici generale)
3. Selectarea conținuturilor relevante în raport cu tema aleasă
4. Colectarea/elaborarea/selectarea materialelor suport pentru informația selectată: surse istorice, citate, hărți, desene, imagini, clipuri scurte/animații etc
5. Elaborarea structurii prezentării, prin introducerea elementelor de conținut. Prezentarea poate fi structurată, astfel: *titlul (sugestiv, creativ), introducere (context istoric, plasarea evenimentelor în spațiu și timp), conținutul principal (text și materialele suport), concluzii. Bibliografie/webografiei.* În elaborarea prezentării, elevii vor alege o platformă online, din categoria: power-point, google slides, canva. Genially, prezi etc
6. Finalizarea prezentării și predarea acesteia, cu respectarea termenului dat.

Prezentările realizate de elevi pot fi încărcate pe platforma google classroom și prezentate individual sau în echipă, cu respectarea bugetului de timp alocat fiecărei prezentări. Pentru evaluare, cadrul didactice poate utiliza o grilă de evaluare criterială care să conțină și elemente de feedback și reflecție.

C.S. 1.2. Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii

Activitatea de învățare *Organizarea de dezbateri referitoare la ierarhizarea evenimentelor interne și externe, în desfășurarea unui proces istoric*

Pentru realizarea acestei activități de învățare se poate utiliza Metoda Philips 6/6.

Metoda Philips 6/6 este o metodă de dezbatere ce presupune împărțirea clasei în grupe de câte șase participanți, adică patru membri, un secretar, un conducător de grup. Conducătorul de grup este cela care îl înlocuiește pe profesor la nivelul grupului, dar profesorul este cel care stabilește o componentă echilibrată a celor trei sau patru grupe. La rândul lui, conducătorul de grup are rolul de a alege cele mai potrivite argumente și de ale expune celorlalți membri, în timp ce secretarul consemnează ideile transmise de membrii grupului referitoare la tema dată.

Timp. 1 oră.

Desfășurarea activității:

Etapa de evocare: 10 minute

Profesorul prezintă elevilor tema pe care o vor aborda în cadrul dezbaterii. Profesorul distribuie elevilor fișele cu textele-suport și le solicită să identifice argumente care pot susține/ combate un punct de vedere. Activitate frontală – conversație de ancorare

Se solicită elevilor să-și exprime opinia folosind argumente pro și contra selectate și din sursele date, iar în funcție de opinia exprimată clasa este împărțită în două mari grupe.

Etapa de realizare a sensului (25 minute)

Fiecare echipă discută liber 6 minute problema aflată în dezbatere, apoi formulează punct de vedere susținute de argumente pe baza surselor istorice. Urmează ordonarea și clasificarea argumentelor care se realizează prin completarea de către secretar a unei hărți conceptuale ierarhice (în format letric sau digital).

Harta conceptuală asigură reprezentarea grafică, vizuală, structurează și clasifică conceptele, procesele, argumentele, faptele istorice, dar, în același timp permite efectuarea de asocieri. Harta conceptuală reprezintă și o metodă alternativă de evaluare, care poate fi utilizată de profesor pentru evaluarea activității elevilor și nivelul de realizare a competenței specifice.

Etapa de reflecție (15 minute)

În această etapă are loc discuția colectivă a argumentelor exprimate pe baza clasificării acestora și după ce s-a stabilit o decizie finală asupra pertinenței punctelor de vedere exprimate. Cadrul didactic intervine prin formularea concluziilor, aprecieri la adresa activității elevilor și selectează punctele de vedere pertinente.

Evaluarea se realizează pe tot parcursul activității, având în vedere atât calitatea concluziilor prezentate (harta conceptuală), cât și calitatea activității elevilor, după următorul **barem de notare:**

40 puncte pentru calitatea concluziilor (harta conceptuală) repartizate astfel:

10 puncte – formularea corectă a punctului de vedere, utilizând termeni istorici adecvați

10 puncte – selectarea corectă a argumentelor și informațiilor din textele-suport

10 puncte - ierarhizarea coerentă a argumentelor

10 puncte – asocierea corectă a argumentelor și faptelor istorice

50 de puncte pentru calitatea activității elevilor repartizate astfel:

10 puncte – își asumă rol în cadrul echipei și se implică activ în discuții

10 puncte – aduce argumente pertinente pentru tema dată

10 puncte – respectă ideile și părerile celorlalți, chiar dacă nu coincid cu ale lui

10 puncte – argumentează opțiunea personală în confruntarea cu opinii divergente

10 puncte – compară și evaluează diferite puncte de vedere referitoare la tema dată *Se acordă 10 puncte din oficiu.*

C.G. 2. Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

C.S. 2. 1. Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice

Activitatea de învățare *Formularea unei opinii referitoare la concluziile rezultate din analiza informațiilor din surse multiple, cu privire la evenimente/ procese/ personalități istorice.*

Analiza surselor istorice din perspective multiple presupune nu doar explorarea diversității surselor, dar și exersarea formulării unor concluzii care să reflecte atât înțelegerea complexității fenomenelor și proceselor istorice, cât și capacitatea de sinteză.

Pentru aplicarea acestei activități se poate utiliza tehnica de învățare ”lasă-mi ultimul cuvânt”. Elevii primesc spre analiză documente din care ei trebuie să selecteze unul sau mai multe citate. Acestea sunt însoțite de un comentariu și de indicațiile bibliografice minime, precum lucrarea din care este extras, pagina. Fragmentul selectat este citit clasei, comentat de către alți elevi, situație ce impune moderarea discuției de către profesor. După ce sunt acceptate toate variantele de interpretare, elevul care a selectat fragmentul va prezenta comentariul său, lucru care-i asigură ultimul cuvânt.

Această tehnică poate fi utilizată pentru a formula concluzii asupra personalității lui Vlad Țepeș, atât de disputată în epoca sa, cât și ulterior. Ea se poate realiza cu ajutorul surselor narative, a imaginilor de epocă, care să reflecte adevărul istoric, dar și prin exemple anecdotice, ireale create de posteritate.

Dacă profesorul preferă documentele narative, clasa este împărțită în grupe, elevii primind spre analiză *Scrisoarea către brașoveni*, 1456, care reflectă concepția despre domnie a lui Vlad Țepeș; *Povestirile slavone despre Vlad Țepeș*, pentru politica internă și externă; *Istoria turco-bizantină* a lui Mihail Ducas, care reflectă expediția lui Mahomed II în Țara Românească; *Historia de bellis Gothorum* a legatului papal Nicolae Modrussa, despre vitejia și cruzimea lui Vlad Țepeș.

Evaluarea elevilor se realizează prin observarea comportamentului elevilor pe parcursul desfășurării exercițiului ținând cont de următoarele criterii:

- selecția fragmentului de text reprezintă un pasaj revelator, care sintetizează elocvent sursa analizată;
- comentariul realizat reflectă înțelegerea mesajului sursei și a contextului epocii;
- formularea concluziilor evidențiază elemente care conturează portretul istoric al personalității analizate și demonstrează o bună înțelegere și utilizare a termenilor istorici;
- calitatea produselor create de elevi prin mijloace clasice sau digitale;

Folosirea tehnicii de învățare ”lasă-mi ultimul cuvânt” valorifică: înțelegerea unui text istoric; implicarea elevilor în rezolvarea treptată a sarcinilor de învățare; capacitatea de sinteză a informațiilor descoperite în surse; abilitatea de argumentare prin comentariul care-l presupune; dezvoltarea gândirii critice.

C.S.2.2. Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice

Activitatea de învățare *Prezentarea argumentelor pro și contra sub forma turului galeriei referitoare la evoluția unui eveniment/proces istoric, pe baza opiniilor identificate în surse*. Activitatea se poate realiza pornind de la surse care exprimă păreri diferite referitoare la procesul de formare a poporului român și a limbii române. Clasa se împarte în grupe care primesc spre analiză surse istorice care afirmă sau contestă procesul de formare al poporului și al limbii în spațiul nord-dunărean.

Se poate utiliza turul galeriei, metodă interactivă de învăţare care valorifică conversaţia, problematizarea și dezbaterea, în vederea căutării de soluţii pentru problema cu mai multe perspective de abordare, pentru analiza și compararea punctelor de vedere care reies din surse, pentru emiterea și susținerea unor reflecţii critice şi judecăţi de valoare.

Etapele de aplicare:

- constituirea grupelor de lucru;
- prezentarea și repartizarea sarcinilor care presupun analiza unor surse care conțin perspective de abordare diferite: Ioan-Aurel Pop, *Istoria ilustrată a românilor pentru tineri*, pentru reflectarea etnogenezei românești în izvoarele istorice; M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins, Ş. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României* și Anton Verancsics, *Descrierea Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești* și Alexandru Graur, Gheorghe Ștefan, *Dicționar de istorie veche a României*, pentru afirmarea romanității; Antonio Bonfini, *Decadele*, pentru rolul migratorilor; Robert Roesler, *Studii românești. Cercetări asupra istoriei vechi a României,* pentru teoria roeslerianǎ; Ligia Bîrzu, Stelian Brezeanu, *Originea și continuitatea românilor*, pentru teoria imigraționistă;
- realizarea și expunerea produselor elevilor care se materializează într-o schemă, diagramă, inventar de idei notate pe o hârtie;
- prezentarea fiecărui produs;
- vizitarea galeriei de către membrii grupelor, examinarea fiecărui produs, adresarea de întrebări de clarificare, adăugarea unor idei și comentarii, care se consemnează în subsolul foii de flipchart;
- evaluarea rezultatelor presupune reexaminarea de către fiecare echipă a propriilor produse, valorificând comentariile aduse. Posterele se expun pe pereţii clasei, transformaţi într-o veritabilă galerie.

În formularea și prezentarea argumentelor, elevii trebuie să țină cont de anumite criterii care se referă la:

a) tipul de sursă – primară sau secundară; articole din presă, studii istorice, memorii, cronici, imagini ale unor obiecte expuse în expoziții/muzee/colecții, documente, hărți, resurse digitale etc.;

b) avantajele și dezavantajele acestor tipuri de surse în cercetarea sau investigația istorică;

c) analizarea lor din perspectiva credibilității și validității acestora, având în vedere criterii obiective, științifice sau de natură subiectivă;

d) ideile comune și cele contradictorii care apar în surse.

Evaluarea activității presupune aplicarea descriptorilor de performanță în formularea și susținerea argumentelor:

Nivel minim de performanță: elevii rezolvă parțial sarcina, integrând în răspunsul lor criteriile a) și d);
Nivel mediu de performanță: elevii rezolvă parțial sarcina, integrând în răspunsul lor criteriile a), c) și d);
Nivel înalt de performanță: elevii rezolvă corect sarcina, integrând în răspunsul lor toate criteriile a), b), c) și d).

C.G. 3.Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

C.S. 3.1. Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice

Activitatea de învățare *Elaborarea unui articol pentru revista școlii sau a unui eseu tematic, pe baza unor surse istorice variate, în scopul evidențierii necesității reformării instituțiilor medievale, respectiv a celor din zilele noastre*

Conținuturile asociate: *Instituții și viață de stat între Bizanț și lumea Occidentală; Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea;* pentru dezvoltarea competenței **3.1.**, precum și pentru consolidarea conținuturilor privind instituțiile medievale din programă (*Instituții și viață de stat între Bizanț și lumea Occidentală*, *Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea*, *Instituții și structuri etnice în Transilvania. Românii marginalizați)*, profesorul poate organiza o activitate de elaborare a unui articol pentru revista școlii sau a unui eseu tematic. Activitatea se

poate desfășura individual sau în grup și presupune parcurgerea mai multor etape: a. organizarea sarcinilor, b. redactarea textului, c. prezentarea produsului final și evaluarea.

a. Coordonați de profesor, elevii aleg o temă legată de reformarea instituțiilor medievale (de exemplu: *Biserica, Sistemul feudal, Administrația locală*), care va fi analizată atât din perspectivă evolutivă, cât și prin comparație cu instituții contemporane. Ulterior, se stabilesc sarcinile individuale și de grup (cercetarea, redactarea, prezentarea, ilustrarea materialului), iar profesorul recomandă o bibliografie minimală. Aceasta va include surse istorice (documente, texte medievale, cronici, legi, imagini, grafice) și surse contemporane (articole, rapoarte, statistici, materiale multimedia), elevilor sugerându-li-se consultarea unor resurse variate pentru a argumenta necesitatea reformelor.

b. Fiecare grupă va redacta un articol sau eseu pentru revista școlii, urmând o structură recomandată: introducere (prezentarea instituțiilor medievale și contextul social-politic), analiză comparativă (deficiențele și provocările instituției în Evul Mediu și echivalentele sale actuale), argumentare (necesitatea reformelor, exemple istorice și contemporane) și **concluzii** (lecții desprinse și relevanța pentru societatea de azi). Articolul poate fi completat cu imagini, fragmente din documente istorice, grafice sau materiale audio-video. Profesorul coordonează activitatea, răspunzând la întrebări, oferind clarificări, recomandând surse și gestionând eventualele neînțelegeri din grup.

c. Articolele sau eseurile pot fi prezentate în timpul orei de istorie, în cadrul unor activități extracurriculare sau în Săptămâna Altfel. Elevii fiecărei grupe vor expune conținutul articolului și vor explica sursele utilizate, iar celelalte grupe vor formula întrebări scrise sau orale pentru clarificări și discuții. Evaluarea se va realiza atât pe parcursul activității de elaborare a articolului, cât și la prezentarea finală, pe baza criteriilor stabilite anterior: corectitudinea științifică și limbajul istoric, relevanța și structura conținutului, diversitatea surselor istorice și a formelor de prezentare (texte, imagini, grafice, documente), logica și argumentarea ideilor, corectitudinea concluziilor, creativitatea, colaborarea în echipă și modul de prezentare.

Această activitate stimulează gândirea critică și comparativă, dezvoltă competențele de cercetare și comunicare și evidențiază atât importanța reformelor instituționale de-a lungul timpului, cât și implicarea civică în societatea contemporană.

3.2. Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății

Activitatea de învățare: Organizarea unor **dezbateri** academice pe o temă dată (Exemplu: *Orașele transilvănene - centre economice și culturale datorită diversității etnice; Rolul religiei și culturii în menținerea identității unor comunități; A fost Evul Mediu românesc o perioadă de sinteză culturală europeană?*) în care elevii să construiască propriile argumente utilizând surse istorice diverse

Conținuturi asociate: 5.4. Dimensiuni ale culturii, artei și învățământului în spațiul românesc în zorii modernității; 3.5. Omul medieval - viața cotidiană

Descrierea activității: dezbatere academică de tip Oxford (două echipe cu poziții opuse- moderatori- juriu)

1. Pregătirea dezbaterii: **a.** Profesorul prezintă problema istorică și contextul. Se oferă elevilor un set variat de surse. **b.** Documentare și selecția surselor – elevii analizează surse istorice variate (documente narative medievale, hrisoave, cronici, hărți istorice, studii de specialitate), utilizând fișe de analiză cu accent pe autor, context, perspectiva istoriografică și relevanța sursei. **c.** Formarea echipelor și construirea argumentelor – elevii sunt organizați în două echipe cu poziții opuse (model tip Oxford: de exemplu Pro ("Da, a fost sinteză europeană") / Contra ("Nu, influențele sunt locale și predominante"); fiecare echipă elaborează argumente și contraargumente, obligatoriu bazate pe minimum trei tipuri de surse.

2. Desfășurarea dezbaterii – se respectă regulile academice privind structura discursului (introducere, argumentare, contraargumente, replică, concluzie), utilizarea surselor și limbajul formal.

3. Evaluare – evaluarea se realizează pe baza unei rubrici ce include criterii precum relevanța și acuratețea surselor (diversitate, citare corectă, evaluare critică), coerența argumentării (logică, claritate, coerență), capacitatea de contraargumentare și calitatea comunicării (reacție la opoziție, flexibilitate intelectuală, limbaj academic), colaborarea în echipă (distribuirea rolurilor și implicare); se pot include autoevaluări și feedback inter echipe.

C.G. 4. Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă

4.1. Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative

Activitatea de învățare *Organizarea unor dezbateri după modelul Oxdord în cadrul cărora grupurile de elevi utilizează surse variate pentru a susține sau combate o teză*

Elevii înțeleg ce este o dezbatere, rolurile, regulile și structura argumentării. Se va prezenta formatul dezbaterii (Oxford, Karl Popper, dezbatere liberă argumentată). Pentru exemplificare se vizionează un scurt video exemplificativ sau se analizează un transcript de dezbatere. Discuția va fi ghidată pentru a înțelege ce înseamnă un argument valid, ce este o sursă credibilă, ce înseamnă contraargument.

Elevii înțeleg clar subiectul și pozițiile pro/contra, iar profesorul propune 2-3 teme,iar elevii votează tema finală, fiind grupați în două echipe (pro și contra) sau alegerea liberă a acestora. Folosesc surse variate, relevante și credibile. Se folosesc diverse tipuri de surse: articole academice, știri, rapoarte, baze de date, studii, interviuri, documente oficiale. Se analizează 3 surse (una credibilă, una discutabilă, una necredibilă) și explică diferențele dintre acestea. Echipele colectează informații care să susțină argumentele. Fiecare echipă primește o fișă de lucru cu rubricile: Argument principal, Dovezi din surse, Citare sursă, Contraargument plauzibil.

Elevii caută informații în manuale, articole online, cărți, videoclipuri educative, rapoarte, studii etc. Profesorul ghidează procesul și verifică sursele. Aceștia organizează informația coerent. Sunt elaborate între 3–5 argumente principale pentru fiecare echipă. Ulterior are loc identificarea contraargumentelor și pregătirea răspunsurilor. Redactarea discursurilor va folosi structura: introducere, argument însoțit de dovezi, explicații și concluzia. Elevii își citesc argumentele între ei și le sintetizează. Elevii exersează prezentarea clară și convingătoare, pentru a fi prezentată public (public speaking). Sunt folosite exerciții scurte de dicție și respirație, gestionarea emoțiilor, și se prezintă un argument în 30 secunde. Urmează feedback-ul rapid din partea colegilor și al profesorului. Se aplică strategiile de argumentare în context real.

Stabilirea regulilor: timp, ordinea luărilor de cuvânt, comportament. Observatorii completează fișele de evaluare. Elevii analizează procesul și învață din experiență.

Aprofundarea/Follow-up constă în redactarea unui eseu argumentativ pe baza poziției din dezbatere și organizarea unei sesiuni de dezbatere la nivel de clasă, școală sau cross-clase.

C.S. **4.2. Realizarea unui demers investigativ referitor la un proces istoric din Antichitate și Evul Mediu pentru a explica fapte din perioada contemporană**

Activitatea de învățare *Realizarea structurii unui proiect transdisciplinar, utilizând surse istorice, literare și artistice referitoare la personalități/ fapte istorice din Antichitate/Evul Mediu românesc pentru a stabili validitatea modului în care acestea sunt reflectate în cinematografie*

Prin această activitate, elevii vor aprofunda cunoștințe de istorie (înțelegerea personalităților și faptelor din Antichitate și Evul Mediu românesc), literatură (descoperirea modului în care cronici, poezii și legende au construit imaginea acestor figuri), artă (analiza picturilor și a sculpturilor) și cinematografie (compararea reprezentării istorice și artistice cu prezentată de filme).

Ca surse de informare elevii vor folosi: pentru istorie, autori antici, colecții de documente medievale, cronici externe, scrisori și pamflete medievale; pentru literatură, texte moderne despre domnitori/fapte istorice, balade populare, poezie, legende, mitul Dracula etc., poezie patriotică, literatura romantică; pentru artă: Columna lui Traian, fresce de la mănăstiri, portrete, sculpturi, exponate din muzee, monumente; filme, Dacii, Columna, Mircea, Vlad Țepeș, Dracula, Mihai Viteazul, Frații Jderi, Întoarcerea lui Vodă Lăpușneanu etc.

Proiectul poate fi realizat 4-5 săptămâni, începând cu documentarea, apoi elevii împart rolurile în cadrul grupei, decid personalitatea/faptul istoric ce urmează să-l studieze, identifică sursele documentare istorice, operele literare, lucrările de artă/monumente și vizionează filmele. Apoi, trec la următoare etapă în care trebuie să identifice elementele de ficțiune și realitate istorică, evidențiază asemănările și diferențele, discută rolul mitului și al propagandei în construcția imaginii, exprimă opinii cu privire la conținutul operelor literare/istorice etc.

Realizarea produsului final poate fi, la alegerea fiecărei grupe: portofoliu scris sau prezentare digitală, poster comparativ „Cronică vs. Film” sau expunere orală cu suport vizual (Powerpoint, Canva, Google slide etc.).

Evaluarea poate fi realizată după următoarele criterii: originalitate și diversitatea surselor (istorice, literare, artistice, cinematografice), analiză critică și argumentată susținută cu citate, imagini, secvențe din filme, exponate de muzeu, integrarea transdisciplinară, originalitate și claritate vizuală, respectarea perioadei de timp și a cerințelor.

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie. Exemple de astfel de proiecte pot fi *Lege și pedeapsă în Evul Mediu românesc, Ctitori și ctitorii- patrimoniul național și cultural, Spațiul românesc în cartografia medievală.* Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BOȘCODEALĂ Felicia-Elena	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Pedagogic „Spiru Haret”, Buzău, Buzău
DAN Aurelia-Mariana	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național „Liviu Rebreanu” Bistrița, Bistrița-Năsăud
GHEORGHE Valentin	Gradul didactic I/Dr.	Liceul Teoretic „Carol I” Fetești, Ialomița
ILIE Adrian	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Militar „Alexandru Ioan Cuza” Constanța, Constanța
ILINCUȚA Maria-Cristina	Gradul didactic I/Dr.	Liceul „Simion Stolnicu” Comarnic, Prahova
MUNTEAN Livia-Cătălina	Dr.	Colegiul Național „MIhai Eminescu” Oradea, Bihor
PREDA-TUDOR Ana	Gradul didactic I	Colegiul Național „Bogdan Petriceicu Hașdeu” Buzău, Buzău
RADU Adriana	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Iași, Iași

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/ Titlu științific	Instituție de apartenență
POP Ioan-Aurel	Academician Coordonator științific	Academia Română
POPESCU Mirela	Coordonator / Grad didactic I, Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
DOICESCU Rozalia	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
GHEORGHE Valentin	Responsabil Clasa a XI-a Grad didactic I/ Dr.	Liceul Teoretic „Carol I” Fetești, Ialomița
COSTEA Ionuț-Virgil	Conf. univ. dr. Consultant științific	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Cluj
CRISTEA Ovidiu	C. S. I Consultant științific	Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București
NEDICI Radu	Conf. univ. dr. Consultant științific	Facultatea de Istorie, Universitatea București
NEMETI Sorin	Prof. univ. dr. habil. Consultant științific	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Cluj
RĂDVAN Laurențiu	Prof. univ. dr. Consultant științific	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

Anexa nr. 82

Programa școlară
pentru disciplina

Istorie. Istoria românilor

Clasa a XI-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Învățământ liceal

- 2026 –

Anexa nr. 82
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istoria românilor*, clasa a XI-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, Istoria este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea Științe sociale Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv Științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei F.

Un aspect curricular, evidențiat în OMEC nr. 4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării, este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasele a IX-a și a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale le sunt alocate, pentru curriculum de specialitate (CS) câte 1 oră (clasa a IX-a), respectiv 2 ore (clasa a X-a) pe săptămână. În clasele a XI-a și a XII-a, curriculumul de specialitate are alocat un număr diferit de ore, și anume câte 1 oră pe săptămână la specializarea Filologie și respectiv 2 ore pe săptămână pentru specializarea Științe sociale.

Rolul studierii Istoriei este acela de a contribui la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea Istoriei, formulate în documente precum *Recomandarea* Rec (2001)15 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI și *Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010)*. Acestea subliniază importanța unei istorii bazate pe multiperspectivitate, pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării* – ET 2030**,** susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei asigură orientarea în lumea contemporană, înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională**.**

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în *Recomandarea* Consiliului Uniunii Europene din 2018, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a evidențelor rezultatelor datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și

prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, Istoria românilor devine spațiu al reînnoirii legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare nouă în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferențiate pentru specializarea Filologie și respectiv pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element care trebuie să fie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază Istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază Istoria românilor.

Structura programei școlare de Istorie. Istoria românilor pentru clasa a XI-a, specializarea filologie, este:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului.

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă a elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. La nivelul clasei a XI-a, competențele specifice vizează analiza critică, explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice, argumentarea importanței evenimentelor/proceselor istorice, realizarea unui demers investigativ. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, posibilitatea unei evaluări bazate pe standarde.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programele școlare pentru specializarea Filologie au ca obiectiv aprofundarea acestora prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu.

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari” pentru Istoria românilor, din preistorie până la începutul secolului al XVIII-lea. În stabilirea conținuturilor s-au avut în vedere prevederile art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform cărora conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale, pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice care implică mai multe evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o perioadă mai mare timp din perioada antică și medievală a istoriei românilor, la care se adaugă și studiile de caz. Astfel, este necesară o detaliere a acestora la nivelul trunchiului comun. De asemenea, detalierea conținuturilor reprezintă acel minim obligatoriu, care este necesar pentru formarea competențelor specifice, permițând totuși profesorului să decidă, în funcție de particularitățile și interesele elevilor, includerea și a acelor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. Cunoașterea istoriei românilor contribuie la formarea cetățenilor activi și promotori ai valorilor democratice în măsura în care

explică evoluția instituțiilor, dezvoltă gândirea critică și de analiză a surselor, corelează trecutul național cu dinamici europene.

Sugestiile metodologice au prin această nouă abordare curriculară o importanță mai mare decât în programele școlare anterioare deoarece cuprind sugestii de proiectare a activităților de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri de evaluare.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Clasa a XI-a
CS 1.1. Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale
- crearea unui infografic digital referitor la aspecte economice/sociale/politice din diferite epoci istorice; *- elaborarea unui jurnal de călătorie pentru reconstituirea unor momente relevante din evoluția societății antice/medievale, clasificând evenimentele pe criterii sociale și economice;* *- realizarea de comparații între fapte, evenimente, procese istorice, pe baza criteriilor economice, sociale sau politice.*
CS 1.2. Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii
- organizarea de dezbateri referitoare la ierarhizarea evenimentelor în cadrul unui proces istoric, pe baza surselor istorice analizate; *- realizarea unui album istoric în vederea ilustrării rolului unor personalități ale vieții culturale și politice relevante în raport cu perioada istorică studiată;* *- elaborarea de proiecte în vederea prezentării rezultatelor analizei comparative a formelor de organizare statală din diverse perioade/spații istorice.*

CG 2 - Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Clasa a XI-a
CS 2.1. Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice
- formularea elementelor specifice (de exemplu: concepte, perspectivă narativă) utilizate în analiza critică a surselor istorice; *- alcătuirea unui organizator grafic care să cuprindă criteriile social, economic și cultural în vederea stabilirii semnificației istorice a unui eveniment;* *- realizarea unei hărți conceptuale cu argumentele identificate prin interpretarea critică a surselor istorice.*
CS 2.2. Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
- realizarea unui colaj /poster care să reflecte opiniile diferite despre evenimente/procese/personalități istorice identificate în diverse surse;

Clasa a XI-a
- elaborarea unui studiu de caz despre evenimente/procese/personalități istorice, pe baza analizei perspectivelor multiple identificate în sursele istorice; *- organizarea unui atelier de scriere pe baza informațiilor din surse istorice pentru combaterea prejudecăților/bias-uri.*

CG 3 - Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Clasa a XI-a
CS 3.1. Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice
- organizarea unui joc de rol - utilizând surse istorice, literare, artistice - în vederea explicării deciziilor politice, sociale și economice ale domnilor și elitelor politice boierești din secolele XV-XVII/XVIII; *- realizarea unor postere în vederea ilustrării evoluției politice/sociale/economice/culturale antice/medievale ca urmare a implicării grupurilor/indivizilor;* *- elaborarea unei petiții cu principalele nemulțumiri ale categoriilor sociale defavorizate din Evul Mediu, a cauzelor care le-au determinat și necesitatea schimbărilor din societate.*
CS 3.2. Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății
- realizarea unui proiect multimedia (videoclip sau prezentare digitală) pentru promovarea monumentelor antice și medievale locale, în care să argumentați rolul diversității culturale în dezvoltarea societății; *- redactarea unui text argumentativ în vederea demonstrării rolului școlilor laice și ecleziastice în consolidarea identității etnice, modernizarea societății și sporirea gradului de implicare al locuitorilor în problemele comunității;* *- organizarea unui joc de rol pentru a evidenția diversitatea culturală din spațiul românesc și a argumenta modul în care grupurile etnice contribuie la dezvoltarea societății.*

CG 4 - Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă

Clasa a XI-a
CS 4.1. Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
- realizarea unor fișe biografice, pe baza surselor, în scopul argumentării rolului unei personalități în desfășurarea unui eveniment istoric; *- redactarea unui jurnal referitor la un eveniment istoric integrând puncte de vedere diferite din surse diverse;* *- integrarea informațiilor oferite de științele auxiliare ale istoriei în realizarea unor prezentări folosind aplicații digitale.*
CS 4.2. Realizarea unui demers investigativ referitor la un proces istoric din Antichitate și Evul Mediu pentru a explica fapte din perioada contemporană
- confecționarea machetei unor cetăți/așezări/monumente antice sau medievale utilizând informații din documente istorice/imagini/secvențe din filme cu tematică istorică; *- realizarea unei cercetări a vestigiilor din Antichitate și Evul Mediu din localitate/județ pentru a explica evoluția civilizației contemporane (patrimoniu național/local, identitate culturală/religioasă);* *- documentarea în vederea realizării unui joc de rol în care elevii simulează relațiile din Evul Mediu („boieri și țărani”, „domn și boieri”, „sultan și domn”).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XI-a

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
1. Moștenirea timpurilor îndepărtate	**1.1. Ocupații și mod de viață în paleolitic și neolitic** ● nomadism paleolitic ● revoluție neolitică ● sedentarizare ● stratificare socială ● artă rupestră **1.2. Civilizațiile epocii metalelor. Contacte și interferențe** ● metalurgia bronzului ● influențele grecilor, celților și sciților asupra geților și dacilor ● campania lui Lisymach împotriva lui Domihete **1.3. Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană** ● formarea și evoluția statului dac ● tarabostes, comati ● politeism ● războaiele daco-romane ● Apollodor din Damasc ● Adamclisi, Columna lui Traian *Studiu de caz:* Societatea și cultura statului dac (sec I. î.Hr – I d. Hr.)
2. De la cucerirea romană la etnogeneză	2.1. **Constituirea Daciei romane. Civilizația materială și spirituală** ● organizarea provinciei ● procesul de romanizare ● structuri sociale ● cultură și spiritualitate ● căi de comunicație ● Constitutio Antoniniana *Studiu de caz:* Dreptul roman în Dacia **2.2. Dacia post-aureliană între continuarea romanizării și migrațiile din secolele al III-lea - al IX-lea** ● retragerea aureliană ● continuitate și romanizare ● invaziile barbare ● romanitatea orientală ● răspândirea creștinismului ● Dobrogea *Studiu de caz:* Dobrogea între secolele I- VII **2.3. Etnogeneza românească** ● sinteza daco-romană ● aportul slavilor ● formarea limbii române ● teoria continuității ● teoria imigraționistă
3. Statele medievale românești	**3.1. Contextul central și est-european al constituirii statelor medievale românești** ● prezența bizantină la Dunăre între secolele al X-lea - al XIV-lea ● influențele lumii catolice: Ungaria și Polonia ● Țaratul vlaho-bulgar ● Ioan Asan al II-lea ● invazia mongolă **3.2. Transilvania medievală. Locul românilor în Regatul Ungariei** ● românii în *Cronica Notarului Anonim*

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
	● voievodate, țări ● sași, secui, cavaleri teutoni ● organizarea voievodatului ca provincie a Regatului Ungariei ● Congregația Generală a Stărilor ● răscoala de la Bobâlna ● „*Unio Trium Fraternum*” **3.3.Începuturile statalității medievale românești: Țara Românească și Moldova** ● *Diploma Cavalerilor Ioaniți* ● descălecat, întemeiere ● criza dinastică din Regatul Ungariei ● raporturile cu regii angevini și Polonia ● Negru-Vodă, Basarab I ● Posada ● Dragoș, Bogdan **3.4. Instituții și viață de stat între Bizanț și lumea Occidentală** ● constituirea și atribuțiile instituțiilor politice ● întemeierea Mitropoliei ● organizarea militară, administrativă și judecătorească **3.5. Omul medieval - viața cotidiană** ● sate, târguri, orașe ● habitat, alimentație, vestimentație ● obiceiuri și credințe ● răspândirea bolilor și impactul lor *Studiu de caz:* Economie și societate în Evul Mediu. Dezvoltarea orașelor
4. Țările Române între Europa creștină și Imperiul Otoman în secolele XIV-XVI	**4.1. Diplomație, conflict și echilibrul puterii în relațiile internaționale** ● expansiunea otomană în Balcani ● cruciada târzie ● strategii și tactici militare ● Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare ● Vladislav Jagello, Sigismund de Luxemburg, Mahomed al II-lea **4.2. Politica internă a domnilor români între legitimitate și contestare** ● relațiile domn-boieri ● ctitorii și relația cu Biserica ● susținerea orașelor ● fiscalitate ● Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Radu cel Mare, Neagoe Basarab, Petru Rareș *Studiu de caz:* Cetăți și curți domnești. Viața de curte *Studiu de caz*: Istorie și memorie istorică. Reprezentări literare **4.3. Societatea medievală. Elite și supuși** ● caracteristicile ordinii sociale ● familii boierești/nobiliare ● clerul ● orășenii ● moșneni/răzeși ● iobagi/șerbi, rumâni/vecini ● robi ● imunități, obligații ● Elena Rareș, Doamna Chiajna, Isabela Jagellon

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
	4.4. Geneza principatului Transilvaniei: evoluție social-economică și politică ● bătălia de la Mohàcs ● dominație otomană ● *națiuni privilegiate* ● Reforma religioasă, toleranță, confesiuni recepte ● Dietă ● statutul românilor **4.5. Regimul politico-juridic și economic al dominației otomane** ● autonomie ● firman ● tribut ● obligații economice și militare ● integrarea statelor românești în sistemul otoman ● levantini ● Radu de la Afumați, Petru Rareș ● Mihai Viteazul - Unirea Țărilor Române
5. Zorii Modernității 1601-1711/1716	**5.1. Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea** ● consolidarea puterii domnești ● pravilă ● reforme economice, administrative, juridice și culturale ● seimeni, dorobanți ● impactul conflictelor regionale: Polonia, Rusia și cazacii zaporojeni **5.2. Transilvania de la dominația otomană la provincie habsburgică. Unirea cu Biserica Romei** ● asediul Vienei 1683 - implicarea domnilor români ● Tratatul de la Blaj ● Diploma leopoldină din 1691 ● organizarea Transilvaniei sub habsburgi ● confruntarea dintre filo-habsburgi și filo-otomani **5.3. Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor al XVII-lea - al XVIII-lea** ● relațiile diplomatice și militare cu puterile vecine ● schimbarea statutului domniei ● *partide boierești* ● mazilire **5.4. Cultura în spațiul românesc** ● slavonism cultural ● începuturile culturii în limba română ● stiluri artistice ● tiparul, Noul Testament de la Bălgrad, Pravila de la Govora, Biblia lui Șerban Cantacuzino ● genuri literare și istoriografie *Studiu de caz:* Școli și cărturari *Studiu de caz:* Condiția femeii din spațiul românesc medieval

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare propuse de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor.

Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare ș.a. În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023 de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal prevăzute în Profilul absolventului, Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca activitățile de învățare să fie proiectate astfel încât:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare, și respectiv pe memorarea concluziilor**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să se evidențieze **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient, de a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

Sugestiile metodologice acordă o un spațiu amplu exemplificării câte unei activități de învățare pentru fiecare competență specifică. Necesitatea acestor exemplificări este dată de competențele specifice formulate pentru acest nivel de școlaritate și a conținuturilor care vizează temele din perioada antică și a evului mediu din istoria românilor. De asemenea, sugestiile de activități de învățare chiar dacă pot părea ample, scopul lor este de a ghida activitatea atât a profesorului cât și a elevilor. Chiar dacă unele dintre activitățile de învățare nu au un element de noutate semnificativ, scopul lor este de a-i ajuta în primul rând pe profesorii aflați la începutul carierei didactice în a-și proiecta demersul didactic iar pentru cei cu experiență didactică să reflecteze asupra utilității, pentru elevii cărora li se adresează, a acestor propuneri de formare a competențelor.

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață. Astfel, activitatea de învățare, proiectată ca situație de învățare poate fi secvențiată astfel încât învățarea să se realizeze în clasă.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

Competența Generală 1 - Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentat

Competența specifică 1.1. Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale

Activitatea de învățare *Elaborarea unui jurnal de călătorie pentru reconstituirea unor momente relevante din evoluția societății antice/medievale în plan politic, economic, social sau cultural (clasificând evenimentele din punct de vedere social/economic)*

Jurnalul reprezintă o mărturie directă prin intermediul căreia elevii intră în contact cu anumite evenimente/procese istorice dintr-o epocă istorică studiată și le clasifică din punct de vedere social sau economic. Activitatea presupune elaborarea unui text la persoana I, prin intermediul căruia elevii fac cunoștință cu evenimentul/contextul dat, în calitate de martor, participant direct. Textul redactat de către elevi facilitează reconstituirea unor evenimente istorice, dar și clasificarea socială sau economică a acestora, prin indicarea caracteristicilor specifice, a rolului și importanței acestora în contextul dat.

Pași în realizarea unui jurnal:

1. alegerea evenimentului istoric și plasarea acestuia în contextul unei epoci studiate
2. stabilirea rolului și a rutei/itinerariului (exemplu: călător sau negustor străin explorează târgurile transilvane medievale)
3. realizarea unei documentări minimale asupra faptelor istorice reale ale epocii. Elevii vor alege evenimente relevante, susținând importanța acestora în contextul epocii
4. scrierea textului jurnalului, cu respectarea structurii date (contextul istoric, evenimente/procese istorice relatate, schimbările relevante asupra societății, legătura cu viața reală)
5. elaborarea jurnalului într-o formă atractivă de prezentare, utilizând diferite modalități de transmitere a informației (text, imagine, produs audio-video etc)
6. prezentarea jurnalului (lectură publică)

Jurnalul poate fi realizat și în format digital, de tip videojurnal, cu respectarea structurii date. Produsul realizat de elevi poate fi evaluat prin intermediul unei fișe de evaluare criterială. Activitatea poate fi adaptată în sistem blended-learning, se poate realiza și în format digital, folosind aplicațiile google.

Competența specifică 1.2. Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii

Activitatea de învățare *Elaborarea de proiecte în vederea prezentării și analizei comparative a formelor de organizare statală*

Metoda proiectului este des utilizată la disciplina istorie, fiind o metodă de lucru care se poate utiliza atât în etapa de predare, dar și în cea de evaluare și învățare și care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor cheie europene. Poate utiliza diverse forme de activitate, atât individuală, dar și de grup sau pe perechi și se poate desfășura pe o perioadă mai îndelungată, câteva săptămâni și poate cuprinde mai multe conținuturi din programa școlară. Pentru a beneficia de un context atractiv ș totodată util de învățare pentru elev, este necesar ca proiectul să aibă conexiuni și cu viața reală.

Metoda proiectului presupune derularea mai multor etape:

1. Etapa pregătitoare care presupune :a. stabilirea temei, b. alocarea resurselor, c. organizarea echipelor, d. distribuirea rolurilor, e. stabilirea graficului activităților , f. stabilirea modalităților de evaluare;
2. Etapa elaborării propriu-zise a proiectului, care presupune: a. elaborarea proiectului, b. monitorizarea elevilor de către profesor;
3. Etapa prezentării proiectului;
4. Etapa evaluării proiectului.

Activitatea se poate desfășura atât pentru învățarea față în față, dar și în sistem blended - learning (învățare combinată) pentru că ne oferă o nouă experiență de învățare, cu discuții și reflecții, iar elevii sunt direct implicați și oferă un feedback imediat. Învățarea combinată oferă avantaje atât pentru elevi (pot lucra independent și în ritmul propriu on-line, dobândesc o mai mare încredere și îndemânare în utilizarea tehnologiei, își gestioneze singuri resursele, ceea ce contribuie la dezvoltarea personală), cât și pentru

profesor (flexibilitate și creativitate în organizarea conținuturilor, posibilitatea de a petrece mai mult timp cu elevii individual, oferindu-le sprijin atunci când se confruntă cu probleme sau dileme).

Competența Generală 2. Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Competența specifică 2. 1. Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice

Activitatea de învățare *Formularea elementelor specifice (îconcepte, perspectivă narativă) care servesc analizei critice a surselor istorice*

Activitatea se poate realiza la orice temă cuprinsă în conținuturi, scopul fiind acela de a forma abilitatea de a sintetiza o sursă istorică sub forma întrebărilor, conceptelor sau a termenilor –cheie.

Pentru realizarea acestei activități se pot folosi două tehnici:

a) Starbursting - tehnica exploziei stelare care stimulează creativitatea prin formularea cât mai multor întrebări care generează răspunsuri ce permit conexiuni între concepte. După ce se alege tema/problema, se înșiră cât mai multe întrebări care au legătură cu ea, pornind de la întrebările-cheie utilizate în istorie: cine?, ce?, când?, unde?, cum?, de ce?.

b) Tehnica celor “5 W şi H” presupune o formă de redefinire a unei probleme prin utilizarea întrebările-cheie: cine?, ce?, când?, unde?, cum?, de ce? și a variațiilor acestora. Pașii de aplicare constau în:

- formularea problemei: Lupta antiotomană a românilor a menținut entitatea statală în epoca medievală;

- alcătuirea unor liste cu întrebările cine?, ce?, unde?, când?, de ce? şi cum?, relevante pentru problema enunțată, pornind de la diferite surse istorice. Citind sursele, elevii completează cu propriile întrebări derivate din întrebările-cheie după modelul:

Exemplu:

1) Cine? Cine sunt românii? Cine i-a condus pe români? Cine i-a ajutat? Cine a susținut lupta antiotomană? Cine se afla în fruntea armatelor rivale? Care era numărul dușmanilor? Dar al românilor? Cine a negociat înțelegerile?
2) Ce? Ce titlu avea domnitorul? Ce a determinat lupta? Ce a motivat-o? Ce s-a urmărit prin susținerea ei? Ce alianțe a determinat? Ce dușmani a atras? Ce resurse a implicat? Ce consecințe a generat? Ce deznodământ a avut fiecare bătălie? Ce condiții naturale au influențat lupta? La ce tehnici de luptă au recurs? În ce condiții au încheiat pacea?
3) Unde? Unde s-a desfășurat? Unde se concentrau corpurile armate ale dușmanilor? Unde puteau riposta românii? În ce spații naturale puteau fi împiedicate să se desfășoare armatele rivale?
4) Când? Între ce secole s-a derulat lupta? Când s-a desfășurat fiecare dintre bătălii? Care e durata medie a unei astfel de confruntări? În ce anotimp s-au purtat? Când – în ce condiții - au declanșat lupta? Când au acceptat suzeranitatea? În ce situații au fost înfrânți sau au câștigat?
5) Cum? Cum au valorificat românii terenul? Cum au acționat pe câmpul de luptă? Cum s-au pregătit pentru luptă? Cum au încercat să evite lupta? Cum și-au căutat și găsit aliați? Cum au negociat înțelegerile cu alte state creștine? Cum au acționat când au fost înșelați?
6) De ce? De ce a fost necesară lupta? De ce românii au susținut această luptă? De ce au fost înfrânți? De ce aveau nevoie de stat? De ce nu voiau să plătească tribut? De ce au acceptat plata tributului?

- examinarea răspunsurilor la fiecare întrebare, alegerea celor care sunt formulate creativ şi utilizarea lor ca stimuli pentru generarea unor reformulări ale problemei;

- notarea reformulărilor sugerate și selectarea acelora care exprimă cel mai bine problema.

Această tehnică furnizează un mod sistematic de a colecta şi a analiza informaţiile relevante ale problemei. Această abordare oferă o varietate de perspective ale problemei, fiecare dintre acestea putând rezolva problema inițială. Tehnica celor 5 W şi H este mare consumatoare de timp, dar stimulează creativitatea, analiza amănunțită a surselor, evidențierea unei noi perspectivă asupra problemei.

Competența specifică 2.2. Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice

Activitatea de învățare *Organizarea unui atelier de scriere pe baza surselor istorice pentru combaterea prejudecăților / bias-urilor*.

Această activitate poate fi realizată pentru toate conținuturile în care se pot detecta tipare de gândire/ bias-uri, în scopul înțelegerii și combaterii acestora. Pentru exemplificare sugerăm aplicarea activității la studiul de caz: *Condiția femeii din spațiul românesc*, folosind o metodă de studiu și de cercetare - *hermeneutica textului*. Aceasta presupune parcurgerea următorului algoritm: *înțelegere, interpretare, aplicare, etapa de reflecție*.

Demersul didactic poate începe cu o *introducere* în care se prezintă problema bias-ul de gen la nivel teoretic sau faptic și a tehnicilor de identificare în mesajele scrise, în scopul familiarizării elevilor cu viitoarele sarcini de lucru. Aplicarea propriu-zisă a metodei presupune organizarea a 4-5 grupuri de elevi și distribuirea fișelor cu surse istorice și a fișelor de lucru. Sugerăm doar câteva surse primare (*Letopisețul lui Grigore Ureche*, *Letopisețul Cantacuzinesc al Țării Românești*, *Carte românească de învățătură*, *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* etc.), dar și surse secundare (Constantin Gane, *Amărâte și vesele vieți de jupânese și cucoane*, Constanța Vintilă Ghițulescu, *Familie și societate în Țara Românească în secolul al XVII-lea*, Sarolta Solcan, *Familia în secolul al XVII-lea în Țările Române* etc.), care pot ajuta în realizarea unor comparații.

În etapa *înțelegerii* textului, elevii completează fișele de lucru care cuprind următoarele rubrici: întrebări-cheie, observații din text și interpretarea critică. Ei se pot ajuta și de alte instrumente de analiză a surselor (hărți conceptuale, tabele, grafice, simboluri, culori etc.). Întrebările ajută la înțelegerea și identificarea stereotipurilor de gen și pot fi structurate pe următoare domenii:

- Autor și context (Cine este autorul? Ce statut social avea? Cum influențează perspectiva cronicarului imaginea femeii din Evul Mediu românesc? Pentru cine a fost scris textul? Ce norme sociale reflectă?).
- Limbaj și stil (Ce termeni sunt folosiți pentru femei versus bărbați? Apar diminutive, epitete sau stereotipuri? Cum sunt prezentate acțiunile femeilor?).
- Structură și absență (În ce contexte apar femeile? Cum sunt prezentate femeile în raport cu bărbații? Există absențe semnificative ? Ce sugerează? Cum sunt distribuite rolurile sociale și politice?).
- Valori și norme (Ce roluri și valori morale trebuie să îndeplinească femeia? Cum sunt judecate comportamentele „neconforme”? Ce modele de feminitate și masculinitate sunt promovate?)
- Comparativ și critic (Cum se schimbă reprezentarea femeilor în texte din perioade diferite? Există contradicții între ce se afirmă explicit și ce se sugerează implicit?).

Etapa *interpretării* pornește tocmai de la omisiunile surselor istorice, solicitându-le elevilor să răspundă în cadrul grupurilor la întrebările: Ce tăceri sau omisiuni sunt semnificative în sursele analizate? De ce crezi că aceste informații lipsesc?

Activitatea se desfășoară sub forma discuțiilor în grup, folosindu-se și alte metode didactice (brainstorming, brainwriting, morișca discuțiilor etc.). În acest fel se poate descoperi cum au fost construite narațiunile istorice și cum vocile femeilor au fost excluse sau minimizate în istoriografie.

În etapa *aplicării*, elevii sunt invitați să rescrie părți din surse care nu oferă informații despre personajele feminine sau în care sunt incluse stereotipuri de gen:

- Notează cel puțin 5 lucruri pe care ai vrea să le știi despre personajul feminin, nespecificate în sursa dată.

- Formulează trei întrebări și trei răspunsuri plauzibile care te-ar putea ajuta la rescrierea rolului jucat de personajul feminin în societatea medievală românească.

- Rescrie propoziția din sursă, astfel încât personajul feminin să apară ca subiect activ în raport cu ceilalți actori istorici.

- Rescrie informația din sursă, în circa 5-7 rânduri, din perspectiva personajului feminin fără să introduci elemente fanteziste.

Metoda se încheie cu o etapă *reflexivă* în care elevii sunt îndemnați să răspundă în scris sau oral la întrebările: Ce se pierde când este ascultată doar vocea cronicarului? Cum se schimbă narativul istoric când este folosită altă perspectivă?

Evaluarea se va raporta la: baremul fișei de lucru în care elevii au analizat sursele, baremul stabilit pentru etapa rescrierii informației, obiectivitatea contraargumentelor aduse bias-ului de gen, pertinența întrebărilor suplimentare, relevanța argumentelor exprimate în timpul etapei de reflecție. Pentru că metoda didactică este cronofagă, profesorul ar trebui să își planifice întreaga strategie pe parcursul a două sau trei ore.

Competența Generală 3.Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Competența specifică 3.1. Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice

Activitatea de învățare *Organizarea unui **joc de rol -** utilizând surse istorice, literare, artistice - în vederea explicării deciziilor politice, sociale și economice ale domnilor și elitelor politice boierești din secolele XV-XVII/XVIII*

Conținuturi asociate: *Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor XVII-XVIII*

Descrierea activității:

Pentru dezvoltarea competenței 3.1. și consolidarea temei *Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor XVII-XVIII*, poate fi desfășurată o activitate didactică frontală sau pe grupe, utilizând metoda jocului de rol. **Organizarea activității** trebuie realizată la începutul unității de învățare sau cu 2-3 săptămâni înainte de prezentarea produsului final, când profesorul stabilește regulile jocului de rol, oferă exemple de situații care pot fi simulate în concordanță cu competențele vizate și realizează împreună cu elevii o schiță generală a scenariului. Pentru desfășurarea eficientă a activității și înțelegerea sarcinilor, cadrul didactic va pune la dispoziția elevilor o bibliografie adaptată vârstei, surse istorice relevante, fragmente din opere literare și filme artistice și/sau documentare (Exemple de opere literare și filme artistice: „Martiriul Brâncovenilor" de Vasile Alecsandri, „Dimitrie Cantemir" - 1973, „Cantemir" - 1975, „Ecce Homo Brâncoveanu" - 2024). În același timp, le va acorda elevilor libertate în alegerea conținuturilor, rolurilor și modului de interpretare pentru a stimula creativitatea. În cadrul acestei teme, elevii pot ilustra negocierile dintre Dimitrie Cantemir și Petru cel Mare în vederea semnării tratatului de la Luțk, tratativele purtate de Constantin Brâncoveanu cu Imperiul Habsburgic, Imperiul Rus și/sau Imperiul Otoman etc.

Înaintea de **prezentarea produsului final**, profesorul le reamintește elevilor regulile jocului de rol, subliniind câteva principii esențiale și anume: prezentarea trebuie să se bazeze pe documentare științifică, dar și pe fragmente din opere literare și materiale artistice; utilizarea unor elemente recuzită precum vestimentație specifică, muzică sau decoruri, este obligatorie; durata desfășurării este de 5-10 minute, iar toți membrii grupei trebuie să fie implicați activ. După prezentarea jocului de rol, activitatea poate continua cu completarea unor fișe de lucru, în vederea evaluării competenței specifice vizate, sau prin organizarea unei dezbateri. Această activitate urmărește să combine cunoașterea istorică cu creativitatea și colaborarea, oferind elevilor ocazia de a recrea momente semnificative din istoria Țărilor Române la cumpăna secolelor XVII-XVIII.

Evaluarea va avea loc atât pe parcursul activității de transpunere în scenă, cât și în timpul prezentării finale a jocului de rol, pe baza unui barem de notare stabilit anterior. Criteriile de evaluare vor include: selecția aspectelor relevante pentru realizarea jocului de rol, transpunerea în scenă, contribuția fiecărui elev la organizarea echipei și la amenajarea decorului, utilizarea corectă a limbajului istoric și acuratețea științifică a informațiilor prezentate.

Competența specifică 3.2. Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății

Conținuturi vizate: *Studiul de caz: Patrimoniu național și local – ctitori și ctitorii/ Dimensiuni ale culturii, artei și învățământului în spațiul românesc*

Activitatea de învățare Realizarea unui **poster/proiect multimedia** (videoclip, prezentare digitală) în vederea promovării monumentelor medievale locale și ilustrării rolului diversității culturale în dezvoltarea societății

Descrierea activității: Pentru dezvoltarea competenței 3.2, consolidarea conținuturilor și evaluarea *Studiului de caz: Patrimoniu național și local – ctitori și ctitorii*, profesorul organizează activitatea la începutul unității sau cu două săptămâni înainte de desfășurarea proiectului. Clasa este împărțită pe grupe, se stabilesc temele proiectelor și sarcinile fiecărui elev, se recomandă o bibliografie minimală și se definește planul de lucru. Sunt prezentate și criteriile de evaluare, care vizează corectitudinea științifică, organizarea și adaptarea conținuturilor la vârsta elevilor, precum și diversitatea surselor și formelor de prezentare, cum ar fi texte elaborate de elevi, extrase din documente istorice, grafice, schițe sau materiale audio-video. O modalitate de abordare a lecției poate fi centrată pe patrimoniul local, fiecare grupă realizând prezentarea unui monument din județul său, datând din Evul Mediu (Exemple pentru județul Iași: Biserica Trei Ierarhi, Mănăstirea Golia, Mănăstirea Cetățuia și Mănăstirea Bârnova).

Proiectul poate fi realizat în timpul orelor de curs, în cadrul Săptămânii altfel sau ca temă pentru acasă și îmbrăca diferite forme: o prezentare PowerPoint, Prezi sau Canva, o expunere orală ilustrată cu imagini

sau un videoclip de promovare a monumentului. Fiecare elev are responsabilitatea elaborării unei subteme, dar și un rol în cadrul proiectului de grup, precum redactarea și organizarea conținutului, realizarea formei grafice sau prezentarea orală a produsului final. Profesorul coordonează activitatea, răspunzând întrebărilor elevilor, oferind indicații suplimentare, recomandând bibliografie de specialitate și gestionând situațiile în care grupul nu ajunge la consens.

Prezentarea poate avea loc în timpul orelor de curs, în cadrul unei activități extra - curriculare, cum ar fi vizita la un muzeu sau la un monument reprezentativ, sau în Săptămâna altfel. Pentru a încuraja interactivitatea, fiecare grupă își prezintă proiectul pe rând, iar membrii celorlalte grupe formulează în scris întrebări adresate grupului prezentator. În timpul expunerii, elevii alternează prezentarea conținuturilor scrise cu explicarea imaginilor, filmelor sau fragmentelor din documente istorice, demonstrând utilitatea înțelegerii materialului și a competențelor dezvoltate. La final, ei argumentează necesitatea cunoașterii și promovării patrimoniului cultural și importanța implicării civice pentru protejarea acestuia.

Evaluarea se realizează pe parcursul elaborării proiectului și la prezentarea produsului final, după criteriile stabilite anterior. Acestea includ: limbajul istoric, structura proiectului, relevanța conținutului istoric, utilizarea surselor istorice, ilustrarea adecvată (imagini, fotografii, axe cronologice), logica și argumentarea ideilor, corectitudinea concluziilor, creativitatea, bibliografia, colaborarea în echipă și calitatea prezentării proiectului.

Competența Generală 4. Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă

Competența specifică 4.1. Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative

Activitatea de învățare *Redactarea unui jurnal de cercetare referitor la un eveniment istoric integrând puncte de vedere diferite din surse diverse*

Competențe vizate:

- Utilizarea surselor istorice diverse pentru documentare;
- Analiza critică a punctelor de vedere diferite pentru aceeași temă;
- Redactarea unui text reflexiv și argumentat;
- Dezvoltarea abilităților de sinteză și de interpretare a surselor.

Descrierea activității:

Elevii vor alege singuri sau vor primi spre cercetare un **eveniment istoric** (ex.: Teoria imigraționistă asupra etnogenezei românilor; Despoții Dobrogei, Campania cea lungă, Unirea Țărilor Române sub Mihai Viteazul, Opera lui Dimitrie Cantemir etc.) și vor redacta un **jurnal de cercetare**, în care vor nota evoluția înțelegerii lor despre eveniment, reflecțiile personale și modul în care diferite surse influențează percepția asupra faptelor.

Etapele activității:

Mai întâi are loc selectarea evenimentului istoric: Profesorul propune 3–5 evenimente relevante, iar elevul alege un eveniment.

Identificarea surselor. Elevul trebuie să consulte cel puțin:

- **sursă narativă** (manual, articol istoric, sinteză academică);
- **sursă primară** (document oficial, discurs, fotografie, jurnal, scrisoare);
- **sursă media** (interviu, documentar, podcast, reportaj);
- **sursă cu punct de vedere alternativ** (un istoric străin / interpretare critică)

Redactarea jurnalului de cercetare. Jurnalul trebuie să conțină cel puțin 4 înregistrări („intrări”), fiecare cu dată și titlu. Exemple de intrări:

1. **Prima impresie / ce știu despre eveniment?**
   -ipoteze personale
   -întrebări de cercetare
2. **Analiza primei surse**
   -informații noi
   -ce punct de vedere transmite sursa?
   -ce întrebări noi apar?
3. **Compararea a două surse cu perspective diferite**
   -asemănări și contradicții
   -credibilitatea fiecărei surse

-modul în care diferențele de interpretare influențează înțelegerea evenimentului

4. **Concluzia cercetării**
   -ce a învățat elevul?
   -cum i s-a schimbat percepția?
   -ce perspective rămân controversate?

Criterii de evaluare:

- Relevanța și varietatea surselor utilizate;
- Capacitatea de a identifica perspective diferite;
- Claritatea reflecțiilor personale;
- Coerența și structura jurnalului;
- Corectitudinea limbajului și acuratețea informațiilor istorice;
- Capacitatea de a accepta alte păreri contrare propriilor convingeri.

Model scurt de fragment de jurnal (exemplu)
Intrarea 1 (5-10 decembrie 2025)

Analiza unei surse primare: Afirmațiile lui Robert Roesler cu privire la formarea poporului român și a limbii române. Teoria imigraționistă preluată de la alți istorici austrieci este dezvoltată pentru a demonstra faptul că poporul român și limba română s-au format la Sud de Dunăre, iar românii au imigrat în Transilvania în secolul al XIII, găsind acolo un teritoriu ocupat de maghiari, sași și secui.
Notez pentru jurnal întrebarea: *Cum prezentau alți istorici romanitatea românilor?*"

Competența specifică 4.2. Realizarea unui demers investigativ referitor la un proces istoric din Antichitate și Evul Mediu pentru a explica fapte din perioada contemporană

Activitatea de învățare *Organizarea unui joc de rol în care elevii simulează relațiile din Evul Mediu („boieri și țărani", „domn și boieri", „sultan și domn"), apoi dezbat cum dependența medievală s-a transformat în zilele noastre în relații contractuale și politice*.

Prin această activitate elevii înțeleg relațiile de dependență din Evul Mediu (boieri–țărani, domn–boieri, sultan–domn), dezvoltă gândirea critică prin compararea acestor relații cu formele moderne de dependență (contractuale, politice) și exersează exprimarea orală, a argumentării și a colaborării în grup.

Strategia didactică. Profesorul explică pe scurt contextul istoric: ierarhia socială medievală, obligațiile și drepturile fiecărei părți. Apoi, împarte rolurile elevilor:

- Boieri și țărani – accent pe dependența economică și obligațiile de muncă;
- Domn și boieri – accent pe puterea politică și tributuri;
- Sultan și domn – accent pe relațiile de vasalitate și tribut;
- Se oferă fișe de rol cu responsabilități, drepturi și obligații.

Simularea (jocul de rol). Elevii intră în roluri și interacționează conform situațiilor date: țăranii cer protecție și pământ, boierii cer muncă și dijmă; domnul solicită sprijin militar și taxe de la boieri, boierii cer privilegii; sultanul impune tribut, domnul negociază pentru autonomie.

Profesorul moderează, stimulând dialogul și eventualele conflicte de interese.

Dezbaterea. Elevii discută principalele aspecte: cum dependența medievală era bazată pe obligații personale și ierarhii; cum astăzi relațiile sunt reglementate prin contracte de muncă, acorduri politice și tratate internaționale. Iar la final se oferă exemple cu corespondentul în zilele noastre: angajat–angajator (asemănător țăran–boier), Guvern–Parlament (asemănător domn–boieri), stat–organizații internaționale (asemănător domn–sultan).

La finalul activității elevii concluzionează că dependența medievală nu a dispărut, ci s-a transformat din obligații personale în relații contractuale și politice reglementate de lege.

Evaluarea se realizează pe tot parcursul activității prin observația profesorului în timpul jocului de rol (formativă), aprecierea răspunsurilor de către profesor în timpul dezbaterilor elevilor (sumativă) și autoevaluarea în cadrul căreia elevii expun ceea ce au învățat și cum s-au simțit în roluri.

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze

educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie. Exemple de astfel de proiecte pot fi *Viața cotidiană în orașele din Dacia romană*; *Ierarhii sociale și viață cotidiană în spațiul românesc; Istoria locală reflectată în spații muzeale.*

Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
BOȘCODEALĂ Felicia-Elena	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Pedagogic „Spiru Haret”, Buzău, Buzău
DAN Aurelia-Mariana	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național „Liviu Rebreanu” Bistrița, Bistrița-Năsăud
GHEORGHE Valentin	Gradul didactic I/Dr.	Liceul Teoretic „Carol I” Fetești, Ialomița
ILIE Adrian	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Militar „Alexandru Ioan Cuza” Constanța, Constanța
ILINCUȚA Maria-Cristina	Gradul didactic I/Dr.	Liceul „Simion Stolnicu” Comarnic, Prahova
MUNTEAN Livia-Cătălina	Dr.	Colegiul Național „MIhai Eminescu” Oradea, Bihor
PREDA-TUDOR Ana	Gradul didactic I	Colegiul Național „Bogdan Petriceicu Hașdeu” Buzău, Buzău
RADU Adriana	Gradul didactic I/Dr.	Colegiul Național Iași, Iași

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
POP Ioan-Aurel	Academician Coordonator științific	Academia Română
POPESCU Mirela	Coordonator Grad didactic I, Dr.	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
DOICESCU Rozalia	Consilier	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
GHEORGHE Valentin	Responsabil Clasa a XI-a Grad didactic I/ Dr.	Liceul Teoretic „Carol I” Fetești, Ialomița
COSTEA Ionuț-Virgil	Conf. univ. dr. Consultant științific	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Cluj
CRISTEA Ovidiu	C. S. I Consultant științific	Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” București
NEDICI Radu	Conf. univ. dr. Consultant științific	Facultatea de Istorie, Universitatea București
NEMETI Sorin	Prof. univ. dr. habil. Consultant științific	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Cluj
RĂDVAN Laurențiu	Prof. univ. dr. Consultant științific	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

Anexa nr. 83

Programa școlară pentru disciplina

Istorie. Istoria românilor

Clasa a XII-a

Trunchi comun (TC)

Filiera teoretică, profilul real, toate specializările
Filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale
Filiera vocațională, toate profilurile, toate specializările

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 83
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istoria românilor*, clasa a XII-a, trunchi comun (TC)

- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările*
- *Filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale*
- *Filiera vocațională, toate profilurile, toate specializările*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, Istoria este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea Științe sociale Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv Științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei F.

Un aspect curricular, evidențiat în OMEC nr. 4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării, este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasele a IX-a și a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale le sunt alocate, pentru curriculum de specialitate (CS) câte 1 oră (clasa a IX-a), respectiv 2 ore (clasa a X-a) pe săptămână. În clasele a XI-a și a XII-a, curriculumul de specialitate are alocat un număr diferit de ore, și anume câte 1 oră pe săptămână la specializarea Filologie și respectiv 2 ore pe săptămână pentru specializarea Științe sociale.

Rolul studierii Istoriei este acela de a contribui la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea istoriei, formulate în documente precum Recomandarea Rec (2001)15 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul al XXI-lea și Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010). Acestea subliniază importanța unei istorii bazate pe multiperspectivitate, pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării* – ET 2030**,** susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei asigură orientarea în lumea contemporană, înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională**.**

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 2018, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a evidențelor rezultatelor datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și

prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, istoria devine spațiu al reînnoirii legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare diferențiată în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferite pentru specializarea Filologie și respectiv pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element ce trebuie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază istoria românilor.

Structura programei școlare de Istorie. Istoria românilor pentru clasa a XII-a este aceeași atât pentru trunchiul comun, cât pentru curriculum de specialitate, respectiv:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului.

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă a elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. La nivelul clasei a XII-a, competențele specifice vizează formularea de puncte de vedere argumentate, argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse istorice, evaluare relevanței și credibilității informațiilor din surse pentru rezolvarea unor situații problemă din viața cotidiană, justificarea contribuției identității culturale românești și a celei a minorităților naționale la democrația europeană. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, posibilitatea unei evaluări bazate pe standarde.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programa școlară de trunchi comun au ca obiectiv formarea acestora prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu.

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari” pentru Istoria românilor, din perioada modernă și contemporană. În stabilirea conținuturilor s-au avut în vedere prevederile art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform cărora conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale, pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice care implică evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o perioadă mai mare timp din perioada modernă și contemporană a istoriei românilor. Astfel, este necesară o detaliere a acestora la nivelul trunchiului comun. De asemenea, detalierea conținuturilor reprezintă acel minim obligatoriu, care este necesar pentru formarea competențelor specifice, permițând totuși profesorului să decidă, în funcție de particularitățile și interesele elevilor, includerea și a acelor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. Cunoașterea istoriei românilor contribuie la formarea cetățenilor activi și promotori ai valorilor democratice în măsura în care explică evoluția instituțiilor, dezvoltă gândirea critică și de analiză

a surselor, corelează trecutul național cu dinamici europene, explică evoluția instituțiilor și drepturilor omului, problematizează momentele de regres democratic, integrează experiențe pluraliste.

Sugestiile metodologice cuprind propuneri de activități de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri de evaluare. În cadrul acestei secțiuni a programei școlare sunt prezentate sugestii de formare a competențelor specifice pentru clasa a XII-a, prin activitățile de învățare. Profesorul are, de data aceasta, în programa școlară, un exemplu de activitate de învățare pentru formarea respectivei competențe specifice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare utilizând informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3(8)	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI) clasa a XII-a

CG 1 - Analizarea evenimentelor şi proceselor istorice, folosind reperele de timp şi spaţiu, conceptele şi limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicaţii şi interpretări argumentate

CS 1.1. Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente şi procese istorice asupra lumii contemporane

- *exerciţii de exprimare a unui punct de vedere argumentat față de/ referitor la consecinţele unui eveniment istoric, utilizând diverse surse istorice cu ajutorul aplicației digitale Padlet;*
- *construirea unui text argumentativ, pe baza unor surse istorice diferite, în legătură cu un eveniment/proces istoric;*
- *realizarea unei prezentări, care să ofere opinii diferite selectate din surse istorice, în legătură cu un eveniment /proces istoric.*

CS 1.2. Corelarea evenimentelor şi proceselor istorice naţionale şi internaţionale pentru a analiza evoluţia societăţii

- *completarea, cu ajutorul aplicațiilor digitale, a unor diagrame/organizatori grafici cu evenimente din spațiul românesc și internațional, identificate în sursele istorice,*
- *exerciţii de lectură activă a textelor istorice prin identificarea factorilor economici, sociali, politici, culturali care au determinat continuitatea, respectiv schimbarea în evoluţia societăţii româneşti în context internațional, în secolele al XVIII-lea - al XX-lea;*
- *realizarea unor fişe de lucru comparative, prin identificarea asemănărilor şi deosebirilor culturale, în urma vizitării unor muzee/muzee virtuale din România și din Europa, cu ajutorul aplicațiilor digitale.*

CG 2 - Formularea de argumente şi judecăţi de valoare întrebuinţând informaţiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor şi proceselor istorice
CS 2.1. Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informaţiilor in surse
– *formularea unei opinii, privind o temă istorică dată, pe baza informațiilor identificate în diferite surse istorice, integrând aplicațiile digitale (de exemplu, Canva sau CapCut);* – *realizarea unui articol de ziar/poster/colaj pentru a ilustra o opinie personală argumentată asupra evenimentelor istorice prin integrarea diferitelor surse (documente, mărturii scrise/orale, imagini/fotografii/caricaturi);* – *stabilirea de corelaţii între punctele de vedere exprimate în surse istorice tipărite/on line cu scopul adoptării unei atitudini, privind un subiect sensibil sau o problemă controversată din secolul XX.*
CS 2.2. Evaluarea relevanţei şi credibilităţii informaţiilor din surse în rezolvarea unor situaţii-problemă din viaţa cotidiană
– *Ierarhizarea informațiilor în funcție de relevanța lor prin compararea a două surse istorice diferite (document istoric şi mărturie scrisă/orală etc.) pe baza unui criteriu dat;* – *stabilirea credibilității unor informații prin completarea unui organizator grafic cu aspectele relevante referitoare la un eveniment/proces istoric, selectate din mai multe surse mass-media;* **–** *compararea informaţiilor despre un eveniment de istorie recentă, din surse diferite (presa scrisă/online, radio, televiziune, site-uri/blogg-uri online), stabilind validitatea sau distorsionarea acestora, pentru rezolvarea unei situații problemă din viața cotidiană.*

CG 3 - Valorificarea experienţei istorice şi a diversităţii culturale pentru argumentarea atitudinilor civice
CS 3.1. Argumentarea relevanţei unor experienţe istorice pentru înţelegerea societăţii ontemporane
– *formularea de argumente referitoare la relevanța/importanța/impactul unui eveniment istoric asupra societății contemporane, pornind de la surse istorice;* – *organizarea unor dezbateri cu participanții la evenimentele istorice marcante, din secolul al XX-lea, pentru valorificarea experienței istorice;* – *simularea unor acțiuni diplomatice, prin asumarea rolurilor unor personalități, pentru înțelegerea societății contemporane, din perspectiva experienței istorice.*
CS 3.2. Justificarea contribuţiei identităţilor culturale româneşti şi ale minorităţilor naţionale la democraţia europeană
– *elaborarea unui proiect pentru organizarea unei „săptămâni multiculturale” la nivelul clasei sau şcolii, valorificând contribuția românilor și a minorităților din România la democrația europeană;* – *realizarea unor fişe biografice care să argumenteze rolul unor personalităţi româneşti şi din rândul minorităţilor naţionale la dezvoltarea democraţiei;* **–** *realizarea de planșe/prezentări care să evidențieze rolul minorităţilor naționale la dezvoltarea democrației, în epoca contemporană, interpretând critic sursele istorice.*

CG 4 - Utilizarea gândirii critice şi a strategiilor de învăţare autonomă, colaborativă şi continuă folosind exemple din istorie
CS 4.1. Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experienţa istorică

- *realizarea unei diagrame care să prezinte opiniile diferitelor personalități în legătură cu o inițiativă de modernizare a societății românești, pe baza diferitelor surse istorice;*
- *formularea de argumente referitoare la proiecte promovate în campanii civice vizând drepturile și libertățile cetățenești în perioada contemporană;*
- *exprimarea opiniei în legătură cu implicarea societății civile în rezolvarea unor situații problemă, din societatea contemporană.*

CS 4.2. Evaluarea propriei activităţi de învăţare prin raportare la obiectivele stabilite în mod colaborativ

- *elaborarea unor fișe de autoevaluare pe baza unor criterii stabilite de către elevi;*
- *crearea de hărţi mentale în format digital în care fiecare elev îşi notează numele şi contribuţia la munca echipei în raport cu sarcinile asumate;*
- *analiza comparativă a propriului progres în învățare, folosind diferiți organizatori grafici, raportat la obiectivele stabilite pentru activitatea grupului.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
1. Modernitatea în spaţiul românesc	**1.1. Românii în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea** ● *Problema Orientală* ● regim fanariot - statut politico-juridic ● ocupaţie militară şi pierderi teritoriale în timpul războaielor ruso-austro-otomane **1.2.Epoca Luminilor în Transilvania** ● Unirea cu Biserica Romei ● reformismul habsburgic ● Răscoala lui Horea, Cloşca şi Crişan ● Școala Ardeleană **1.3. Iniţiative şi acţiuni de modernizare în spaţiul românesc în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea** ● reformele lui Constantin Mavrocordat şi Iosif al II-lea ● memoriile de la Focșani și Șistov ● Partida Naţională ● *Supplex Libellus Valachorum* **1.4. Revenirea la domniile pământene. Regulamentele Organice** ● Revoluţia condusă de Tudor Vladimirescu (1821) ● Protectorat ● Regulamentele Organice
2. Emanciparea politică şi naţională	**2.1. Generaţia paşoptistă şi idealul naţional** ● locotenenţă domnească ● naționalism ● liberalism politic ● proiecte politice paşoptiste **2.2. Unirea Principatelor Române de la 1859 şi domnia lui Alexandru Ioan Cuza** ● de la Congresul de la Paris (1856) la recunoașterea internațională a unirii ● Reformele ● Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1864) - domnia autoritară

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
	2.3. Carol I – modernizarea şi consolidarea politică a României ● Aducerea Prințului străin ● Constituția din 1866 ● Războiul de Independenţă (1877-1878) ● Regatul ● partide politice ● acțiuni de politică externă 1878-1914 **2.4. Societatea românească la cumpăna secolelor al XIX-lea şi al XX-lea (economie, societate, cultură)** ● politica„Prin noi înşine” ● politica „Pașilor mărunți” ● Academia Română ● legislaţia modernă ● capitalul străin și infrastructurile moderne ● problema agrară **2.5. Situaţia românilor din afara graniţelor statului român** ● deznaţionalizare ● dualismul austro-ungar ● gubernie ● partide și grupări politice românești din Transilvania, Basarabia şi Bucovina ● *Memorandum*
3. De la război la pace. România şi Întregirea Naţională	**3.1. ,,Marele Război” şi unificarea naţională** ● participarea României la război ● Unirea Basarabiei, Bucovinei şi Transilvaniei cu România ● Regele Ferdinand I, Regina Maria **3.2. România în relaţiile internaţionale în perioada interbelică** ● autodeterminare națională ● noua diplomație și Tratatele de Pace din 1919-1920 ● securitate colectivă și alianţe regionale - Mica Înţelegere şi Antanta Balcanică ● revizionism ● Take Ionescu ● Nicolae Titulescu
4. Democraţie şi autoritarism. Al Doilea Război Mondial	**4.1. Evoluții politice în România interbelică** ● Constituția din 1923 ● partide democratice și extremiste ● criza dinastică ● regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II-lea **4.2. Diversitate etnică şi confesională. Statutul minorităţilor naţionale** ● majoritate și minorități etnice și confesionale ● partide etnice ● politici educaționale și culturale **4.3. Societate, cultură şi economie în România interbelică** ● reforma agrară (1918-1921) ● politicile interbelice privind industria şi comerţul: neoliberalismul politica „porţilor deschise” și corporatismul ● Marea Criză Economică ● tradiţionalism şi sincronism **4.4. România în anii celui de-Al Doilea Război Mondial** ● sferele de influență și pierderile teritoriale ● de la regimul naţional-legionar la regimul antonescian ● Holocaustul

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
	● participarea României la campaniile militare (1941-1945) ● 23 august 1944
5. Regimul comunist. Revenirea la democraţie şi integrarea euro-atlantică	**5.1. Drumul către totalitarism (1944-1947)** ● Convenţia de Armistiţiu (1944) ● sovietizare ● activitatea guvernului dr. Petru Groza ● alegerile din 1946 ● desființarea pluralismului politic ● înlăturarea monarhiei **5.2. Regimul comunist în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej** ● „democrația populară” ● Constituțiile din 1948 și 1952 ● lupta pentru putere în structurile comuniste ● naționalizare, etatizare, colectivizare ● economie planificată ● politicile represive ● construcția Blocului Estic (Cominform, C.A.E.R., Tratatul de la Varșovia) **5.3. Regimul comunist în perioada Nicolae Ceauşescu** ● Constituția din 1965 ● construcția partidului-stat ● noile „revoluții” în industrie, agricultură și cultură ● cultul personalității ● politica externă de la deschidere la izolaționism ● criza sistemului din anii ’80 **5.4. România în tranziţia către democraţie şi economie de piaţă** ● Revoluţia din 1989 ● forme de organizare politică (1989-1991) ● societate civilă ● Fenomenul „Piața Universității” ● „mineriadele” ● Constituția din 1991 ● alegerile și alternanţa la putere ● privatizare **5.5. Integrarea euro-atlantică a României** ● evoluția României de la structurile Blocului Estic la Pactul de la Snagov (1990-1995) ● aderarea României la N.A.T.O. și integrarea în U.E. ● migrația

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare propuse de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor.

Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare ș.a. În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023 de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal prevăzute în Profilul absolventului, Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca activitățile de învățare să fie proiectate astfel încât:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare, și respectiv pe memorarea concluziilor**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să se evidențieze **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient, de a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

Sugestiile metodologice acordă o un spațiu amplu exemplificării câte unei activități de învățare pentru fiecare competență specifică. Necesitatea acestor exemplificări este dată de competențele specifice formulate pentru acest nivel de școlaritate și a conținuturilor care vizează temele din perioada antică și a evului mediu din istoria românilor. De asemenea, sugestiile de activități de învățare chiar dacă pot părea ample, scopul lor este de a ghida activitatea atât a profesorului cât și a elevilor. Chiar dacă unele dintre activitățile de învățare nu au un element de noutate semnificativ, scopul lor este de a-i ajuta în primul rând pe profesorii aflați la începutul carierei didactice în a-și proiecta demersul didactic iar pentru cei cu experiență didactică să reflecteze asupra utilității, pentru elevii cărora li se adresează, a acestor propuneri de formare a competențelor.

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață. Astfel, activitatea de învățare, proiectată ca situație de învățare poate fi secvențiată, mai ales în condițiile unei alocări orare, prin planurile-cadru, de 1 oră/săptămână.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață. Astfel, activitatea de învățare, proiectată ca situație de învățare poate fi secvențiată, mai ales în condițiile unei alocări orare, prin planurile-cadru, de 1 oră/săptămână.

Competența generală 1: **Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**

Competența specifică 1.1: Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice asupra lumii contemporane

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii deductive, în care demersul didactic pornește de la cunoștințele generale spre aspectele particulare, de la noțiuni la exemple concrete, respectiv interactive, care încurajează interacțiunile pozitive dintre membrii grupului, fiind bazate pe învățarea prin cooperare. În cadrul unei astfel de strategii se poate realiza ca activitate de învățare pe perechi/ pe grupe mici exerciţii de **exprimare a unui punct de vedere argumentat referitor la consecinţele unui eveniment istoric**, utilizând metoda ”Termeni-cheie inițiali”, respectiv ”Termeni cheie în avans. Termeni cheie revizuiți”. În **etapa de evocare** a lecției profesorul alege 4-5 termeni-cheie dintr-un text sau temă care urmează a fi studiată, pe care îi scrie pe tablă sau pe fișele de lucru care sunt distribuite elevilor, respectiv folosirea aplicației digitale Padlet. Elevii sunt solicitați să asocieze fiecărui termen-cheie 2-3 evenimente istorice, 1-2 date cronologice din intervalul de timp studiat, 1-2 personalități istorice implicate în evenimente, respectiv să identifice legăturile, relațiile dintre acești termeni **(premisele**). Astfel, la tema ”Revenirea la domniile pământene. Regulamentele Organice”, profesorul poate alege a serie de termeni-cheie precum: revoluție, protectorat, regim fanariot, proclamație, tratat, act cu valoare de constituție. În **etapa de realizare a sensului** se realizează o secvență de învățare (prezentarea succcintă a temei sau distribuirea și lectura surselor istorice, urmate de completarea și analiza unei scheme) în care se elevii vor selecta/ contrui 3 **argumente** pentru a susține legătura dintre termeni, având în vedere evenimentele și personalitățile asociate (argumente de tip logic – pentru a demonstra un punct de vedere, de justificare – pentru a justifica un punct de vedere, de influență – pentru a convinge și întărirea certitudinii) și vor descoperi termeni avansați și relațiile dintre ei. La finalul lecției, în **etapa de reflecție**, se revine pentru revizuirea relațiilor, conexiunilor dintre termeni. Fiecare grupă își prezintă **premisele, argumentele și concluziile**, se discută și se stabilește valoarea de adevăr a premiselor și concluziilor, respectiv validitatea argumentelor, pe baza legăturilor transdisciplinare (disciplina logică, argumentare și comunicare). **Evaluarea** este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare care să cuprindă criterii referitoare la calitatea premiselor, validitatea argumentelor și calitatea concluziilor prezentate, cât și calitatea activității elevilor (asumarea de roluri în cadrul grupei, contribuții personale în stabilirea argumentelor, respectarea ideilor și părerilor celorlalți).

1.2. Corelarea evenimentelor și proceselor istorice naționale și internaționale pentru a analiza evoluția societății

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii euristice, precum învățarea prin descoperire, dar și strategii transductive, divergente, generatoare de idei originale. Pentru înțelegerea complexității societății contemporane, se poate realiza ca activitate de învățare realizarea unor fișe de lucru comparative prin **identificarea asemănărilor şi deosebirilor culturale** în urma vizitării unor muzee/ muzee virtuale din România și din Europa. Un instrument eficient pentru cadrul didactic, care poate fi aplicat elevilor în cadrul unei astfel de activități îl reprezintă fișele de lucru, care pot fi completate individual, letric sau digital de către elevi (prin folosirea aplicației GoogleForms). Fișa de lucru referitoare la aspectele generale ale vizitării unui muzeu/ expoziții permanente/ temporare poate cuprinde întrebări legate de: denumirea și

istoricul înființării muzeului, evenimente istorice punctuale la care se referă expoziția muzeală, tipurile de surse istorice observate, exponate cu semnificație deosebită în cadrul patrimoniului/ cu încărcătură emoțională și justificarea alegerii, informații noi/ deosebite despre personalități/ evenimente istorice în comparație cu cele învățate la clasă, impresii personale. Analiza comparativă se poate realiza prin completarea unei diagrame Venn, realizată în format letric sau digital (prin utilizarea funcției SmartArt din prezentarea PowerPoint). **Evaluarea** se realizează în funcție de obiectivele de evaluare stabilite de profesor, se poate administra un chestionar sau un test de evaluare, pot fi aplicate criterii de evaluare la fișele de lucru completate de elevi, sau poate fi realizată o evaluare alternativă prin completarea unui portofoliu pe baza fișelor de lucru distribuite elevilor.

Competența generală 2: Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Competența specifică 2.1: Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii interactive, care încurajează interacțiunile pozitive dintre membrii grupului, fiind bazate pe învățarea prin cooperare. În cadrul unei astfel de strategii se poate realiza ca activitate de învățare pe perechi **stabilirea de corelaţii între punctele de vedere exprimate în surse istorice tipărite/on line, cu scopul adoptării unei atitudini privind un subiect sensibil sau o problemă controversată** din secolul XX, utilizând metoda ”Rețeaua de discuții”. Astfel, la tema ”Evoluții politice în România interbelică” poate fi aplicată această metodă, pornind de la probleme precum: *Alegerile parlamentare,* care au asigurat buna funcționare a instituțiilor politice în România interbelică, având în vedere structurarea alegerilor parlamentare: 1919 - un nou drum electoral; 1920 și 1928 - victoria noilor partide; 1922, 1926 și 1927 - popularitate și schimbări electorale; 1931, 1932 și 1933 - marea criză economică; 1937 - alianțe electorale și ascensiunea extremei drepte. În **etapa de evocare**, profesorul distribuie elevilor grupați în perechi sursele istorice selectate (ex: fragmente din programe politice, discursuri, articole de presă), respectiv o grilă conținând situația-problemă/ întrebarea și solicită completarea acesteia atât cu argumente care susțin răspunsul afirmativ, cât și argumente care susțin răspunsul negativ. În **etapa de realizare a sensului**, elevii parcurg individual sursele, discută întrebarea în perechi, apoi stabilesc și completează 4-5 argumente ce susțin răspunsul afirmativ, respectiv 4-5 argumente care susțin răspunsul negativ. Când listele sunt complete, câte 2 perechi se reunesc pentru a le compara, ținând cont de argumentele pro și cele contra ale fiecărei perechi. Grupurile astfel formate completează cele două liste de argumente și discută pe baza acestora până ajung la o concluzie. În funcție de complexitatea problemei abordate, de specificul colectivului de elevi, profesorul poate organiza o dezbatere de 15 minute pe baza argumentelor de grup. La finalul lecției, **în etapa de reflecţie**, câte un voluntar va prezenta o declarație succintă a poziției grupului său, iar fiecare elev reflectează individual asupra argumentelor și stabilește o poziție pro, contra sau indecis. După ascultarea argumentelor, unii elevi își pot schimba opiniile și pot trece de partea altui grup. În **etapa de extindere**, profesorul poate sprijini elevii să transfere competențele dobândite în situații reale de viață, în rezolvarea unei situații-problemă din viața cotidiană și luarea unei decizii personale. (de exemplu: alegerea unei profesii/ cariere). **Evaluarea** este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare, care să cuprindă criterii referitoare la formularea corectă și ierarhizarea coerentă a argumentelor și calitatea concluziilor prezentate, cât și calitatea activității elevilor (asumarea de roluri în cadrul grupei, contribuții personale în stabilirea argumentelor, respectarea ideilor și părerilor celorlalți, compararea și evaluarea diferitelor puncte de vedere referitoare la tema dată). Profesorul poate opta și pentru o **evaluare scrisă**, prin aplicarea unui test cu întrebări structurate pe baza textelor istorice.

Competența specifică 2.2. Evaluarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii euristice, precum învățarea prin descoperire, dar și strategii transductive, divergente, generatoare de idei originale. Pentru stabilirea unor criterii clare de evaluare a relevanței și credibilității informațiilor provenite din diferite surse, se poate realiza **completarea unui organizator grafic cu aspectele relevante referitoare la un eveniment/proces istoric,** selectate prin analiza mai multor surse, tipuri şi tehnici de informare mass-media, pentru a stabili credibilitatea unor informații, activitate în perechi precedată de brainstorming. O astfel de activitate poate fi

desfășurată la tema ”Regimul comunist în perioada Nicolae Ceaușescu” sau la tema ”România postdecembristă – tranziția către democrație și economia de piață”. În **etapa de evocare** a lecției se desfășoară prima fază a producției de idei, prin alegerea temei (enunțată de profesor sau de comun acord cu elevii) și solicitarea exprimării ideilor față de tema în discuție/ rezolvarea situației problemă, care sunt înregistrate în scris. În această etapă, profesorul prezintă elevilor 3-7 surse diferite (fragmente din articole de presă, jurnale, interviuri, emisiuni televizate, discursuri, materiale postate pe site-uri/ blogg-uri de istorie) și stabilește de comun acord cu elevii problema care urmează a fi discutată legată de percepția opiniei publice față de evenimentele istorice - combaterea dezinformării prin identificarea tipurilor și tehnicilor de dezinformare cu impact asupra vieții cotidiene. **Etapa de realizare a sensului** cuprinde a doua fază a aprecierii critice a ideilor prin reluarea ideilor emise și gruparea lor pe categorii/ criterii, analiza critică a ideilor, evaluarea, argumentarea și contraargumentarea ideilor emise. În această etapă se stabilesc criteriile de evaluare a surselor analizate: tipurile de surse, autorul (participant direct la eveniment, observator din exterior, individ obișnuit), scopul în care au fost redactate, factori care ar putea afecta credibilitatea informațiilor oferite de surse (manipulare în scop de propaganda, evitarea unei acțiuni punitive/ exonerare, inexactități, subiectivism, apartenența la un curent de gândire etc.), impactul cantitativ (aria de răspândire, câte persoane au intrat în contact cu ideile). La finalul lecției, în **etapa de reflecție**, elevii selectează ideile valoroase, originale sau soluțiile optime pentru rezolvarea problemei propuse – combaterea dezinformării prin identificarea tipurilor și tehnicilor de dezinformare cu impact asupra vieții cotidiene. Această secvență de învățare se poate derula în cadrul unui laborator de educație medie, prin completarea unui organizator grafic. În **etapa de extindere**, profesorul poate sprijini elevii să transfere competențele dobândite în rezolvarea unei situații-problemă din viața cotidiană prin realizarea unui ghid de combatere a dezinformării în spațiul public. **Evaluarea** este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare care să cuprindă criterii referitoare la calitatea ideilor exprimate, pertinența argumentelor și contraargumentelor în evaluarea surselor analizate, și calitatea concluziilor prezentate, cât și calitatea activității elevilor (participare activă în formularea de idei și completarea organizatorului grafic, contribuții personale în stabilirea argumentelor, respectarea ideilor și părerilor celorlalți).

Competența generală 3.Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Competența specifică 3.1. Argumentarea relevanței unor experiențe istorice pentru înțelegerea societății contemporane

Pentru atingerea CS 3.1 elevii pot realiza un proiect de mozaic cultural, pentru valorificarea experienței istorice, cercetând rolul minorităților etnice în realizarea României Mari și pentru consolidarea acesteia (cu ajutorul biografiilor, a activității din diferitele instituții, a documentelor prin care România se angaja să respecte drepturile minorităților); folosind organizatori grafici fiecare grup prezintă contribuția unei minorități la evenimente. Profesorul joacă rolul de organizator al condițiilor de învățare, de îndrumător și animator, de catalizator al energiilor elevilor. Fișele de lucru vor cuprinde informații despre rolul diferitelor personalități ale minorităților naționale în derularea evenimentelor Marii Uniri, în provinciile istorice, rezoluții ale unirii, Statutul minorităților, dar și despre apariția și activitatea partidelor politice etnice, sau a altor organizații ale minorităților din perioada interbelică, care au au contribuit la consolidarea diversității și la recunoașterea valorilor culturale. Evaluarea se realizează în urma prezentării orale a materialului realizat și analizarea activității în cadrul grupului. Pot fi aplicate criterii de evaluare la fișele de lucru completate de elevi, sau poate fi realizată o evaluare alternativă, prin completarea unui portofoliu - pe baza fișelor de lucru distribuite elevilor. Proiectul mozaicului cultural dezvoltă responsabilitatea individuală și de grup, gândirea critică și abilitățile de comunicare argumentativă, stimulează învățarea reciprocă și implicarea activă a tuturor elevilor, dezvoltarea gândiri logice independente.

Competența specifică 3.2. Justificarea contribuției identității culturale românești și a celei a minorităților naționale la democrația europeană

Pentru atingerea CS 3.2 elevii pot realiza planșe pe care să identifice aspecte ale societății din diferite perioade istorice folosind metoda *Turul Galeriei*, cu asumarea de roluri în cadrul grupurilor (teme propuse: ”Viața socială și culturală în diferite epoci istorice”, ”Aplicarea principiilor liberal -democratice în Constituțiile

românilor” etc.), resursele fiind puse la dispoziție de către profesorul coordonator. T*urul galeriei* este o metodă de învățare activă și interactivă, în care elevii lucrează în grupuri pentru a rezolva o problemă, soluțiile lor sunt expuse ca într-o galerie și evaluarea este realizată de către colegi, când vizitează "galeria" pentru a analiza și a oferi feedback reciproc pe soluțiile prezentate de celelalte grupuri. Această activitate încurajează colaborarea, gândirea critică și dezvoltă abilitățile de comunicare, evidențiind totodată experiențe din diferite perioade istorice, pentru a înțelege societatea contemporană.

Competența generală 4. Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Competența specifică 4.1. Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experienţa istorică

CS 4.1. poate fi dezvoltată prin organizarea de activităţi prin utilizarea metodelor nonformale (ex: „biblioteca vie”, „teatru-forum”, „cafeneaua publică”), pe teme intens dezbătute din istoria românilor precum: dezrobirea rromilor, înfăptuirea reformei agrare din 1864, adoptarea Constituției din 1923, acceptatea notelor ultimative sovietice din 1940, intervenția trupelor Tratatului de la Varșovia în Cehoslovacia etc. De asemenea, prin propunerea de activități care să presupună adresarea de petiții, solicitări de modificări legislative etc. ”Cafeneaua publică” este o metodă care facilitează schimbul de informaţii între elevi, în realizarea unor sarcini, într-un cadru relaxat asemănător unei cafenele. Această metodă este eficientă dacă dorim să valorizăm contribuţia fiecărui elev în realizarea unor sarcini didactice diferite. În grupele de elevi, sarcinile pot fi prezentate sub forma fişelor de lucru sau pot fi comunicate oral. La fiecare masă de lucru delegăm o „gazdă” care va avea rolul de moderator în cadrul grupului şi care va nota şi prezenta ideile discutate. După realizarea sarcinilor proprii, elevii merg în celelalte grupe și împărtășesc idei. Membrii rămaşi, adică „gazdele” prezintă ideile generate de grup până în momentul respectiv. Vizitatorii pot adresa întrebări gazdei, pot contribui cu idei, propuneri la rezolvarea sarcinii. După rundele de vizită, elevii revin la grupele (mesele) iniţiale. În plen – sunt afişate posterele (colile de flipchart), iar „gazdele” fiecărui grup prezintă concluziile dezbaterilor de la mesele de lucru. Pentru colectarea tuturor informațiilor se pot folosi organizatori grafici, sau chestionare. Evaluarea se poate face prin observarea activității în cadrul grupului, metodele non-formale permițând valorizarea activității fiecăruia dintre elevi.

Competența specifică 4.2. Evaluarea propriei activităţi de învăţare prin raportare la obiectivele stabilite în mod colaborativ

Pentru a forma capacităţi autoevaluative se pot folosi mai multe metode cum ar fi: **notarea reciprocă**, în sens de consultare a colegilor elevului evaluat, **autonotarea controlată**, cel evaluat şi-a autoevaluat rezultatele, motivând; **chestionarul, scara de verificare** pentru: creativitate, motivație, independență, curiozitate intelectuală, performanțe școlare, participarea la discuții în clasă, disciplina în cadrul grupului, progresul realizat, comportamentul general în clasă ș.a. Atât în ,,notarea reciprocă”, cât şi în ,,autonotarea controlată”, trebuie cerut elevilor să motiveze nota acordată.

Profesorul trebuie să fie mai mult un organizator al situaţiilor de învăţare, care mediază şi facilitează accesul la informaţie şi un element de legătură între elev şi societate. Implicarea elevilor în procesul didactic trebuie realizată în toate laturile acestuia predare-învăţare-evaluare. Este important ca elevii să înţeleagă criteriile de evaluare, procesul evaluativ, pentru a putea reflecta asupra performanţelor obţinute, a le explica şi a găsi modalităţi de progres.

Strategiile didactice de evaluare pot cuprinde observarea sistematică a comportamentului elevului, evaluarea orală, evaluarea sumativă. Observarea sistematică a comportamentului elevului în cursul activităţii didactice se realizează prin: fişa de observaţii curente, fişa de evaluare, investigaţie, proiect, portofoliu, aplicații, instrumente și platforme educaționale (Google Jamboard, Google Forms, Kahoot, learningsapp, worldwall ș.a). Evaluarea orală, cu criterii de notare și proba scrisă, însoțită de barem de evaluare și de notare constituie metode tradiționale de evaluare, folosite în practica didactică.

Evaluarea sumativă se realizează prin teste de evaluare (inițiale, de parcurs, finale), portofoliu ș.a. Metodele complementare/alternative de evaluare (proiectul, portofoliu etc.), deşi cronofage, asigură individualizarea sarcinilor de lucru, valorificând şi stimulând creativitatea şi originalitatea elevilor, pun în

valoare abilităţile practic-aplicative şi favorizează învăţarea prin cooperare, precum şi implicarea personală a elevului în activitatea de învăţare, dezvoltând motivaţia intrinsecă a acestuia.

Utilizarea de instrumente variate de evaluare, a competenţelor dobândite de elevi, permite abordarea globală a rezultatelor şi depăşirea clişeelor tradiţionale. Prin centrarea demersului didactic pe elev, accentul trece de la "ce" învaţă elevul la "de ce", "pentru ce" şi "cu ce rezultate", măsurarea cunoştinţelor dobândite realizându-se în termeni ca profunzime, funcţionalitate, stabilitate, mobilitate, amplificare treptată în cadrul unui proces didactic activ, bazat pe abordări interdisciplinare şi transcurriculare.

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie. Exemple de astfel de proiecte pot fi *Mari inventatori români și invențiile lor; Evoluția sistemului bancar în România; Igiena în vreme de război, Cutremurul din 1977 și implicațiile sale.*

Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRĂCIUN ANCA ȘTEFANIA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național „Gheorghe Vrănceanu” Bacău, jud. Bacău
IORDAN PAULA CARMEN	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu” Constanța, jud. Constanța
ROMANDAȘ BOGDAN-FLORIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Dimitrie Cantemir” Onești, jud. Bacău
SAMOILĂ DANIELA MIHAELA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab” Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea
SOARE AUREL CONSTANTIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național Militar Dimitrie Cantemir Breaza, jud.Prahova
BUDICI ANIȘOARA	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, București
SIMA MARIANA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nichita Stănescu” Ploiești, județul Prahova
PAVEL CORINA-ROBERTA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nicolae Bălcescu” Brăila, jud. Brăila
CURELEA DRAGOȘ	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Tehnic Energetic Sibiu Județul Sibiu
MANEA MIHAI	GRAD DIDACTIC I, DR.	ISMB/Colegiul Național Spiru Haret București
CĂPLESCU IULIANA MARIA	GRAD DIDACTIC I	Ministerul Educației și Cercetării
MARIAN ELENA-CRISTINA	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Oradea, jud. Bihor

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
POP IOAN AUREL	ACADEMICIAN COORDONATOR ȘTIINȚIFIC	**Academia Română**
POPESCU MIRELA	COORDONATOR GRAD DIDACTIC I/DR	**Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare**
GHEBOIANU MATEI	CONF. UNIV. DR.	**Universitatea București**
ȚÂRĂU VIRGILIU LEON	PROF. UNIV.DR.	**Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca**
COSTEA IONUȚ VIRGIL	CONF. UNIV.DR.	**Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca**
NARAI EUSEBIU	LECTOR UNIV.DR	**Universitatea de Vest, Timișoara**
DOICESCU ROZALIA	CONSILIER	**Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare**
VIȚALARU ADRIAN	CONF. UNIV. DR.	**Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași**

Anexa nr. 84

Programa școlară
pentru disciplina

Istorie. Istoria românilor

Clasa a XII-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 84
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istoria românilor*, clasa a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- ***Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale***

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, Istoria este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea Științe sociale Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv Științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei F.

Un aspect curricular, evidențiat în OMEC nr. 4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării, este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasele a IX-a și a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale le sunt alocate, pentru curriculum de specialitate (CS) câte 1 oră (clasa a IX-a), respectiv 2 ore (clasa a X-a) pe săptămână. În clasele a XI-a și a XII-a, curriculumul de specialitate are alocat un număr diferit de ore, și anume câte 1 oră pe săptămână la specializarea Filologie și respectiv 2 ore pe săptămână pentru specializarea Științe sociale.

Rolul studierii Istoriei este acela de a contribui la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea istoriei, formulate în documente precum Recomandarea Rec(2001)15 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI și Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010). Acestea subliniază importanța unei istorii bazate pe multiperspectivitate, pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării* – ET 2030, susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei asigură orientarea în lumea contemporană, înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională.

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 2018, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a evidențelor rezultatelor datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, istoria devine spațiu al reînnoirii

legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare diferențiată în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferite pentru specializarea Filologie și respectiv pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element ce trebuie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe Istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga Istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază Istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază Istoria românilor.

Structura programei școlare de Istorie. Istoria românilor pentru clasa a XII-a este aceeași atât pentru trunchiul comun, cât și pentru specializarea Științe sociale curriculum de specialitate, respectiv:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului.

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă a elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. La nivelul clasei a XII-a, competențele specifice vizează formularea de puncte de vedere argumentate, argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse istorice, evaluare relevanței și credibilității informațiilor din surse pentru rezolvarea unor situații problemă din viața cotidiană, justificarea contribuției identității culturale românești și a celei a minorităților naționale la democrația europeană. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, posibilitatea unei evaluări bazate pe standarde.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programele școlare pentru specializarea Științe sociale au ca obiectiv aprofundarea acestora prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu.

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari" pentru Istoria românilor, epoca modernă și contemporană. În stabilirea conținuturilor s-au avut în vedere prevederile art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform cărora conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale, pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice care implică evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o perioadă mai mare timp, din perioada modernă și contemporană a istoriei românilor la care se adaugă și studiile de caz . Pentru a asigura specializarea sunt adăugate studii de caz dedicate unor personalități, evenimente, aspecte culturale sau politice. De asemenea, detalierea conținuturilor reprezintă acel minim obligatoriu, care este necesar pentru formarea competențelor specifice, permițând totuși profesorului să decidă, în funcție de particularitățile și interesele elevilor, includerea și a acelor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. Cunoașterea istoriei românilor contribuie la formarea cetățenilor activi și promotori ai valorilor democratice în măsura în care explică evoluția instituțiilor, dezvoltă gândirea critică și de analiză

a surselor, corelează trecutul național cu dinamici europene. explică evoluția instituțiilor și drepturilor omului, problematizează momentele de regres democratic, integrează experiențe pluraliste.

Sugestiile metodologice cuprind propuneri de activități de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri de evaluare. În cadrul acestei secțiuni a programei școlare sunt prezentate sugestii de formare a competențelor specifice pentru clasa a XII-a, prin activitățile de învățare. Profesorul are, de data aceasta, în programa școlară, un exemplu de activitate de învățare pentru formarea respectivei competențe specifice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare utilizând informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3(8)	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea evenimentelor şi proceselor istorice, folosind reperele de timp şi spaţiu, conceptele şi limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicaţii şi interpretări argumentate

Clasa a XII-a
CS 1.1. Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente şi procese istorice asupra lumii contemporane
– *conceperea unui discurs argumentativ referitor la rolul liderului în desfășurarea unui eveniment istoric;* – *elaborarea unei prezentări privind semnificația actuală a unor evenimente şi procese istorice, ca rezultat al unei investigaţii istorice individuale;* – *realizarea unui proiect de cercetare referitor la Diversitate şi unitate în România contemporană, utilizând diferite surse istorice.*
CS 1.2. Corelarea evenimentelor şi proceselor istorice naţionale şi internaţionale pentru a analiza evoluţia societăţii
– *redactarea unei lucrări științifice referitoare la un subiect de istorie locală, folosind şi interpretând, în mod critic, documentele istorice;* – *analiza comparativă a tabelelor şi graficelor pentru formularea de puncte de vedere argumentate privind evoluţia societăţii româneşti în secolele XVIII-XX;* – *organizarea unei expoziţii tematice cu obiecte din patrimoniul personal/imagini şi fotografii ale clădirilor-monument, însoţite de fişe descriptive, în urma vizitării unor muzee/muzee virtuale din România și din Europa, utilizând diferite aplicații digitale.*

CG 2 - Formularea de argumente şi judecăţi de valoare întrebuinţând informaţiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor şi proceselor istorice

Clasa a XII-a
CS 2.1. Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informaţiilor din surse
– *organizarea unei simulări de proces istoric referitor la încălcarea drepturilor și libertăților cetățenești, utilizând diferite surse tipărite/online;* – *crearea unei ,,biblioteci vii" a experienţelor individuale prin analiza critică a surselor istorice scrise şi/sau a mărturiilor orale, cu ajutorul aplicației digitale Canva;* – *realizarea unui studiu de caz referitor la un subiect sensibil sau o problemă controversată din secolul XX pornind de la punctele de vedere exprimate în diverse surse istorice tipărite/ online.*
CS 2.2. Evaluarea relevanţei şi credibilităţii informaţiilor din surse în rezolvarea unor situaţii-problemă din viaţa cotidiană
– *elaborarea unui ghid practic de utilizare a surselor istorice referitoare la o temă istorică pentru stabilirea criteriilor de validare a informațiilor în funcţie de natura emitentului/receptorului, context istoric, semnificaţia mesajului, relevanţă istorică, folosind aplicațiile digitale;* – *crearea unei biblioteci digitale referitoare la o temă istorică prin aplicarea criteriilor de validare a informațiilor din surse diferite, folosind aplicația Padlet;* – *realizarea unui podcast cu specialiști (muzeografi, arheologi, bibliotecari, arhivişti etc) referitor la o situație-problemă din viața cotidiană*.

CG 3 - Valorificarea experienţei istorice şi a diversităţii culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Clasa a XII-a
CS 3.1. Argumentarea relevanţei unor experienţe istorice pentru înţelegerea societăţii contemporane
– *redactarea unui eseu structurat, care să includă puncte de vedere argumentate referitoare la fenomene și procese istorice;* – *organizarea unor jocuri de rol pornind de la evenimente istorice, în care să se analizeze consecinţele acţiunii umane;* – *realizarea unei investigaţii, folosind resursele istoriei orale pe teme de istorie recentă a României, ale cărei rezultate pot fi valorificate prin expoziţii, site-uri culturale, emisiuni radio şi TV, articole ştiinţifice, concursuri şcolare, monografii ale şcolilor şi localităţilor, fişe biografice.*
CS 3.2. Justificarea contribuţiei identităţii culturale româneşti şi a celei a minorităţilor naţionale la democraţia europeană
– *crearea unui infografic cu tema ,,Mozaicul identităţilor", care să ilustreze contribuţiile minorităţilor naţionale şi religioase la cultura democratică românească/europeană;* – *realizarea de proiecte de istorie culturală locală, accesând diferite surse şi utilizând metode interactive, pentru valorificarea contribuţiei românilor şi a minorităţilor etnice şi religioase la consolidarea democraţiei;* – *realizarea unui articol pentru o revistă referitor la contribuţia unei personalităţi feminine la dezvoltarea culturii și civilizației din spațiul românesc și european*.

CG 4 - Utilizarea gândirii critice şi a strategiilor de învăţare autonomă, colaborativă şi continuă folosind exemple din istorie

Clasa a XII-a
CS 4.1. Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experienţa istorică
– *elaborarea, pe grupe, a unui proiect de Constituţie ideală a cetăţeanului activ, valorificând critic conţinutul Constituţiilor româneşti din 1866, 1923 şi 1991;* – *organizarea de video-conferinţe la nivel regional/ național cu participarea elevilor, în care aceştia dezbat evenimente politice/ sociale contemporane, ca expresie a manifestării spiritului civic;* – *elaborarea, pe grupe, a unui ziar având ca temă mişcări sociale/de protest din epoca modernă şi cea contemporană românească, exprimând perspectiva proprie a elevilor asupra evenimentelor.*
CS 4.2. Evaluarea propriei activităţi de învăţare prin raportare la obiectivele stabilite în mod colaborativ
– ***r**ealizarea unor activități de autoevaluare prin completarea unui jurnal reflexiv;*

Clasa a XII-a
– *elaborarea unor portofolii digitale care conţin reflecţii ale membrilor echipei, referitoare la contribuţia proprie la proiecte de grup, activitatea echipei, secvenţe de autoevaluare şi evaluare colegială;* – *realizarea unui tur virtual de evaluare a produselor digitale și activității efectuate de fiecare elev, apelând la coduri de culori (roşu pentru puncte forte, galben pentru întrebări, verde pentru sugestii).*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
1. Modernitatea în spaţiul românesc	**1.1. Românii în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea** ● *Problema Orientală* ● regim fanariot – statut politico-juridic ● ocupaţie militară şi pierderi teritoriale în timpul războaielor ruso-austro-otomane ● Pacea de la Passarowitz (1718) ● Pacea de la Belgrad (1739) ● Pacea de la Kuciuk-Kainargi (1774) Studiu de caz: *Războiul ruso-turc din 1806-1812 şi implicaţiile sale pentru Principatele Române* **1.2. Epoca Luminilor în Transilvania** ● Unirea cu Biserica Romei ● reformismul habsburgic ● *Edictul de Toleranță* ● *Şcoala Ardeleană. Afirmarea latinității* ● Răscoala lui Horea, Cloşca şi Crişan ● Ioan Inochentie Micu-Klein ● Petru Maior Studiu de caz: *Viața cotidiană în secolul al XVIII-lea* **1.3. Iniţiative şi acţiuni de modernizare în spaţiul românesc în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea** ● reformele lui Constantin Mavrocordat şi Iosif al II-lea ● reformismul boieresc - memoriile de la Focșani și Șistov ● Partida Naţională ● proiecte de Constituții ● *Supplex Libellus* (1744); *Supplex Libellus Valachorum* (1791) Studiu de caz: *Mișcarea petiționară românească - cale de emancipare și modernizare* **1.4. Revenirea la domniile pământene. Regulamentele Organice** ● Revoluţia condusă de Tudor Vladimirescu (1821) ● Convenţia de la Akkerman (1826) ● Tratatul de la Adrianopol (1829) ● Protectorat ● Regulamentele Organice ● Alexandru Ghica, Gheorghe Bibescu, Mihail Sturdza Studiu de caz: *Organizarea învățământului în limba română: Școala de la Sfântul Sava*

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
2. Emanciparea politică şi naţională	**2.1. Generaţia paşoptistă şi idealul naţional** ● locotenenţă domnească ● naționalism ● liberalism politic ● proiecte politice paşoptiste ● activitatea din emigrație Studiu de caz: *„Frăția” și Nicolae Bălcescu* **2.2. Unirea Principatelor Române de la 1859 şi domnia lui Alexandru Ioan Cuza** ● de la Congresul de la Paris (1856) la recunoașterea internațională a unirii ● Reformele ● Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1864) - domnia autoritară Studiu de caz*: Modernizarea instituțională* **2.3. Carol I – modernizarea şi consolidarea politică a României** ● Aducerea Prințului străin ● Constituția din 1866 ● vot cenzitar ● Războiul de Independenţă (1877-1878) ● Regatul ● partide politice ● acțiuni de politică externă (1878-1914) Studiu de caz: *Integrarea Dobrogei* Studiu de caz: *Alegerile parlamentare din România modernă* **2.4. Societatea românească la cumpăna secolelor al XIX-lea şi al XX-lea (economie, societate, cultură)** ● politica „Prin noi înşine” ● politica „Pașilor mărunți” ● Academia Română ● legislaţia modernă ● capitalul străin și infrastructurile moderne ● problema agrară ● instituțiile culturale Studiu de caz*: Junimea* Studiu de caz: *Spiru Haret şi modernizarea învăţământului românesc* **2.5. Situaţia românilor din afara graniţelor statului român** ● deznaţionalizare ● dualismul austro-ungar ● gubernie ● partide și grupări politice românești din Transilvania, Basarabia şi Bucovina ● *Memorandum* Studiu de caz: *Curente politice și culturale: Socialismul, Semănătorismul, Poporanismul*

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
3. De la război la pace. România și Întregirea Naţională	**3.1. „Marele Război” şi unificarea naţională** ● participarea României la război ● viața cotidiană ● Unirea Basarabiei, Bucovinei şi Transilvaniei cu România ● ratificarea actelor unirii ● Regele Ferdinand I, Regina Maria Studiu de caz: *Misiunea Militară Franceză în România* Studiu de caz: *„Marele Război” în memorialistică* **3.2. România în relaţiile internaţionale în perioada interbelică** ● autodeterminare națională ● noua diplomație și Tratatele de Pace din 1919-1920 ● securitate colectivă și alianţe regionale - Mica Înţelegere şi Antanta Balcanică ● revizionism ● Take Ionescu ● Nicolae Titulescu Studiu de caz: *Regina Maria și Ion I.C. Brătianu la Conferința de Pace*
4. Democraţie şi autoritarism. Al Doilea Război Mondial	**4.1. Evoluții politice în România interbelică** ● Constituția din 1923 ● sistem electoral ● partide democratice și extremiste ● criza dinastică ● regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II-lea Studiu de caz: *Alegerile parlamentare din 1937* **4.2. Diversitate etnică şi confesională. Statutul minorităţilor naţionale** ● unificarea legislativă ● majoritate și minorități etnice și confesionale ● partide etnice ● politici educaționale și culturale Studiu de caz: *Instituții religioase ale minorităților* **4.3. Societate, cultură şi economie în România interbelică** ● reforma agrară (1918-1921) ● politicile interbelice privind industria şi comerţul: neoliberalismul, politica „porţilor deschise” și corporatismul ● Marea Criză Economică ● tradiţionalism şi sincronism Studiu de caz: *Grupul cultural „Criterion”* **4.4. România în anii celui de-Al Doilea Război Mondial** ● sferele de influență și pierderile teritoriale ● de la regimul naţional-legionar la regimul antonescian ● Holocaustul ● participarea României la campaniile militare (1941-1945) ● 23 august 1944 Studiu de caz: *Aspecte ale vieții cotidiene în vreme de război*
5. Regimul comunist. Revenirea la democraţie şi integrarea euro-atlantică	**5.1. Drumul către totalitarism (1944-1947)** ● Convenţia de Armistiţiu (1944) ● sovietizare ● coaliţiile guvernamentale (1944-1945) ● activitatea guvernului dr. Petru Groza ● alegerile din 1946 ● desființarea pluralismului politic ● înlăturarea monarhiei Studiu de caz: *Greva regală* **5.2. Regimul comunist în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej**

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
	● „democrația populară” ● Constituțiile din 1948 și 1952 ● lupta pentru putere în structurile comuniste ● naționalizare, etatizare, colectivizare ● economie planificată ● politicile represive ● construcția Blocului Estic (Cominform, C.A.E.R., Tratatul de la Varșovia) Studiu de caz: *România între U.R.S.S. și R.P.Chineză în anii ‘60* Studiu de caz: *Șantierele de tineret* **5.3. Regimul comunist în perioada Nicolae Ceauşescu** ● Constituția din 1965 ● construcția partidului-stat ● noile „revoluții” în industrie, agricultură și cultură ● cultul personalității ● politica externă de la deschidere la izolaționism ● criza sistemului din anii ‘80 Studiu de caz: *Arhitectura comunistă* Studiu de caz*: Cinematografia comunistă* **5.4. România în tranziţia către democraţie şi economie de piaţă** ● Revoluţia din 1989 ● forme de organizare politică (1989-1991) ● societate civilă ● Fenomenul „Piața Universității” ● „mineriadele” ● Constituția din 1991 ● alegerile și alternanţa la putere ● privatizare Studiu de caz: *Economia de piață în România postdecembristă* **5.5. Integrarea euro-atlantică a României** ● evoluția României de la structurile Blocului Estic la Pactul de la Snagov (1990-1995) ● aderarea României la N.A.T.O. și integrarea în U.E. ● migrația Studiu de caz: *Participarea României la misiunile de pace sub egida O.N.U.*

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare propuse de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor.

Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare ș.a. În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023 de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal prevăzute în Profilul absolventului, Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca activitățile de învățare să fie proiectate astfel încât:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare, și respectiv pe memorarea concluziilor**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să se evidențieze **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient, de a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

Sugestiile metodologice acordă o un spațiu amplu exemplificării câte unei activități de învățare pentru fiecare competență specifică. Necesitatea acestor exemplificări este dată de competențele specifice formulate pentru acest nivel de școlaritate și a conținuturilor care vizează temele din perioada antică și a evului mediu din istoria românilor. De asemenea, sugestiile de activități de învățare chiar dacă pot părea ample, scopul lor este de a ghida activitatea atât a profesorului cât și a elevilor. Chiar dacă unele dintre activitățile de învățare nu au un element de noutate semnificativ, scopul lor este de a-i ajuta în primul rând pe profesorii aflați la începutul carierei didactice în a-și proiecta demersul didactic iar pentru cei cu experiență didactică să reflecteze asupra utilității, pentru elevii cărora li se adresează, a acestor propuneri de formare a competențelor.

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață. Astfel, activitatea de învățare, proiectată ca situație de învățare poate fi secvențiată.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

Competența generală 1: Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Competența specifică 1.1: Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice asupra lumii contemporane

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii deductive, în care demersul didactic pornește de la cunoștințele generale spre aspectele particulare, de la noțiuni la exemple concrete, respectiv interactive, care încurajează interacțiunile pozitive dintre membrii grupului, fiind bazate pe învățarea prin cooperare. În cadrul unei astfel de strategii se poate realiza ca activitate de învățare pe perechi/ pe grupe realizarea unui *discurs argumentativ referitor la rolul liderului în desfășurarea unui eveniment istoric.* Astfel, la tema ”România în anii celui de-al Doilea Război Mondial”, poate fi realizată simularea situațiilor istorice din timpul Consiliilor de Coroană din vara anului 1940 (contextul istoric, personalități participante, opiniile exprimate, deciziile adoptate), elevii primind drept sarcină realizarea și susținerea unui discurs argumentativ din perspectiva poziției adoptate. În cadrul fiecărei grupe, elevii își asumă status-uri și roluri pentru simula structura organismului de decizie (în acest caz Consiliul de Coroană) și confruntarea cu o situație decizională importantă. În etapa de evocare a lecției, profesorul prezintă succint contextul istoric și modul de funcționare al Consiliului de Coroană ca organism decizional, organizează grupele de elevi și distribuie fiecărei grupe materialele, respectiv moțiunea care urmează a fi dezbătută. Profesorul reamintește elevilor regulile de realizare a unui discurs argumentativ, utilizarea raționamentului de tip deductiv și tipurile de conectori necesari în formularea argumentelor și a concluziei. În etapa de realizare a sensului, la nivelul fiecărei grupe de elevi sunt analizate sursele istorice, pozițiile adoptate de participanți, se construiesc discursurile argumentative pentru susținerea, respectiv respingerea moțiunii (prin formularea argumentelor, contraargumentelor, a dovezilor istorice care le susțin, a concluziei finale), care sunt prezentate celorlaltor grupe. La finalul lecției, în etapa de reflecție, se discută și se stabilește valoarea de adevăr a premiselor și concluziilor, respectiv validitatea argumentelor, pe baza legăturilor transdisciplinare (disciplina logică, argumentare și comunicare), consecințele pe termen scurt și pe termen lung ale deciziilor adoptate.

Evaluarea este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare care să cuprindă criterii referitoare la calitatea premiselor, respectarea formatului discursului argumentativ, respectiv validitatea argumentelor/ contraargumentelor și calitatea concluziilor prezentate, cât și calitatea activității elevilor (asumarea de roluri în cadrul grupei, contribuții personale în stabilirea argumentelor, respectarea ideilor și părerilor celorlalți).

Competența specifică 1.2. Corelarea evenimentelor și proceselor istorice naționale și internaționale pentru a analiza evoluția societății

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii euristice, precum învățarea prin descoperire, dar și strategii transductive, divergente, generatoare de idei originale. Pentru înțelegerea complexității societății contemporane, se poate realiza ca activitate de învățare redactarea unei lucrări științifice referitoare la un subiect de istorie locală, prin realizarea de conexiuni cu evenimente naționale, regionale, europene sau internaționale, utilizând și interpretând critic documentele istorice (ex: biografii ale personalităților locale, viața cotidiană în perioadă de război/ perioada interbelică/ regimul comunist). Astfel, la tema ”Societate, cultură și economie românească în România interbelică” elevii pot realiza o lucrare științifică despre personalități locale/ personalități din România care și-a adus contribuția la dezvoltarea României interbelice pe plan științific sau cultural prin analogie cu alte personalități din Europa interbelică (cunoscute din lecțiile de istorie).

Exemple de corelații: avangardismul (Andre Breton, Salvador Dali, Rene Magritte – Victor Brauner, Tristan Tzara, Ilarie Voronca, Ștefan Roll); invenții și inventatori (John Baird, Alexander Fleming - Nicolae

Paulescu, Herman Oberth, Aurel Perșu, Nicolae Vasilescu-Karpen); arhitectura (Le Corbusier, Mies van der Rohe – Ion Mincu, Ion Socolescu, Grigore Cerchez).

Pașii necesari pentru realizarea unei lucrări științifice: identificarea personalității (scurtă sesiune de brainstorming), identificarea surselor și modalităților de cercetare (cărți publicate existente în fondul bibliotecilor publice, documente existente în arhivele publice și/ sau private, case memoriale, articole publicate pe site-uri de specialitate on-line, documentare istorice), structurarea lucrării (în funcție de punctul de vedere exprimat privind relevanța activității personalității selectate – introducere, argumente, exemple, concluzii), redactarea lucrării (respectarea normelor de tehnoredactare, utilizarea termenilor istorici specifici, citarea surselor și întocmirea aparatului critic, respectarea limitei de spațiu impuse – număr de pagini/ număr de cuvinte), evaluarea critică a versiunii preliminare și rescrierea lucrării.

Evaluarea se realizează în funcție de obiectivele de evaluare stabilite de profesor, pe baza unei fișe de evaluare care poate cuprinde criterii precum: corectitudinea informațiilor prezentate, originalitatea prezentării, respectarea structurii și regulilor de tehnoredactare, existența biografiei și aparatului critic corect întocmite.

Competența generală 2: Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Competența specifică 2.1: Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii interactive, care încurajează interacțiunile pozitive dintre membrii grupului, fiind bazate pe învățarea prin cooperare. În cadrul unei astfel de strategii se poate realiza ca activitate de învățare realizarea unui studiu de caz prin analiza critică a punctelor de vedere exprimate în diferite surse istorice (surse primare/ surse secundare, surse interne/ surse externe) referitoare la un subiect sensibil sau o problemă controversată din secolul XX. Astfel, această activitate poate fi realizată la tema ”Marele Război și unificarea națională” prin analiza critică a punctelor de vedere exprimate în diferite surse istorice referitoare la ocupația militară germană (1916-1918).

Etapa 1: Prezentarea cadrului general în care s-a produs evenimentul și a ”cazului” selectat.

Etapa 2: Sesizarea punctele de vedere divergente și înțelegerea necesității rezolvării cazului (opțiunea pentru susținerea unui punct de vedere) - stabilirea aspectelor neclare, lămurirea întrebărilor, identificarea surselor de informație care pot susține investigația istorică,

Etapa 3: studiul individual al cazului propus – formularea planului unei investigații istorice simple, documentarea prin accesarea și compararea surselor istorice, identificarea punctelor de vedere și a argumentelor de susținere

Etapa 4: dezbaterea în grupuri mici (5-6 elevi) a modurilor de soluționare a cazului – analiza punctelor de vedere identificate, compararea rezultatelor și analiza critică în cadrul unei dezbateri în plen

Etapa 5: formularea concluziilor optime pe baza luării unei decizii unanime

Etapa 6: evaluarea modului de rezolvare a situației cazului și a gradului de participare a fiecăruia

Evaluarea este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare care să cuprindă criterii referitoare la identificarea caracteristicilor surselor istorice analizate, selectarea corectă a punctelor de vedere, raportarea soluției la contextul istoric, formularea corectă a argumentelor și calitatea prezentării, cât și calitatea activității elevilor (asumarea de roluri în cadrul grupei, respectarea ideilor și părerilor celorlalți, compararea și evaluarea diferitelor puncte de vedere referitoare la tema dată). Profesorul poate opta și pentru o evaluare alternativă, prin continuarea cercetării și elaborarea unui proiect individual, folosind aplicația digitală Bookcreator.

Competența specifică 2.2. Evaluarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii euristice, precum învățarea prin descoperire, dar și strategii transductive, divergente, generatoare de idei originale. Pentru stabilirea unor criterii clare de evaluare a relevanței și credibilității informațiilor provenite din diferite surse, se poate realiza activitatea de învățare crearea unui biblioteci digitale referitoare la o temă istorică prin aplicarea criteriilor de validare a informațiilor din surse diferite, folosind aplicația Padlet. Astfel de activitate pe grupe poate fi realizată la tema ”România postdecembristă – tranziția către democrație și economie de piață”, utilizând metoda ”Frisco”, prin abordarea mass-mediei post-decembriste din mai multe perspective și asumarea de roluri diferite în cadrul grupului (conservatorul, exuberantul, pesimistul, optimistul).

În etapa de evocare a lecției se desfășoară organizarea clasei în grupe de câte 4 elevi și asumarea rolurilor, iar profesorul prezintă situația-problemă: ”Cum analizăm informațiile din mass-media referitoare la România postdecembristă”. Fiecare grupă primește spre analiză o categorie de surse media (televiziune/ presa on-line/ site-urile/ blogg-urile). Pentru tema exemplificată pot fi selectate pentru fiecare grupă și evenimentele istorice la care se referă sursele media (ex: televiziune – mineriadele, presa on-line – primele alegeri libere din 1990; site-uri – aderarea României la UE, blogg-uri – personalități istorice) și se propune o listă orientativă de întrebări: *Ce știți despre mass-media din România postdecembristă?; Prezentați o experiență personală pe tema dată; Ce criterii putem folosi pentru a deosebi materialele care oferă o perspectivă obiectivă de cele subiective sau cu caracter propagandistic?; Ce reguli de prezentare ar trebui să utilizeze un material publicat în mass-media?.*

Etapa de realizare a sensului cuprinde analiza efectivă a surselor media pe grupe și realizarea bibliotecii digitale, prin exersarea alternativă a rolurilor, respectând tema propusă și setul de întrebări orientative, la care se adaugă întrebările de clarificare a subiectului. La finalul lecției, în etapa de reflecție, fiecare dintre grupe își prezintă biblioteca digitală creată, criteriile de clasificare folosite, argumentele privind selectarea surselor analizate.

Evaluarea este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare care să cuprindă criterii referitoare la calitatea ideilor exprimate, pertinența argumentelor în evaluarea surselor analizate, și calitatea concluziilor prezentate, cât și calitatea activității elevilor (participare activă în formularea ideilor, asumarea de roluri, contribuții personale în stabilirea argumentelor, respectarea ideilor și părerilor celorlalți).

Competența generală 3 Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Competența specifică 3.1. Argumentarea relevanței unor experiențe istorice pentru înțelegerea societății contemporane

CS.3.1. poate fi dezvoltată prin realizarea unor investigații folosind resursele istoriei orale pe teme de istorie recentă a României, analizând critic informațiile, care pot fi valorificate prin expoziţii, site-uri culturale, emisiuni radio, articole ştiinţifice, concursuri şcolare, monografii ale şcolilor, localităţilor, proiecte etc. utilizând aplicații digitale. Investigația reprezintă o metodă cu puternice valențe de învățare de către elev, dar și un mijloc eficient de evaluare deoarece oferă elevului posibilitatea de a rezolva o sarcină de lucru, în mod creator, în situații de învățare noi sau mai puțin asemănătoare cu cele desfășurate într-un context tradițional, prin lecția clasică. Pentru buna desfășurare, profesorul trebuie să țină cont dacă sunt respectate etapele esențiale ale unui proces investigativ: definirea problemei, alegerea metodelor adecvate, identificarea soluțiilor. Se urmărește să se formeze tehnici de lucru, precum și diferite atitudini de cooperare, toleranță etc.; este o metodă de evaluare precisă, predictivă, intuitivă și sugestivă deoarece are un caracter integrator atât pentru metodologia cercetării științifice și informării, cât și pentru procesele anterioare de învățare; are și un caracter sumativ deoarece antrenează cunoștințele, priceperile, deprinderile care au fost constituite pe o perioadă îndelungată de învățare; pentru formarea ulterioară și pentru educația permanentă se pot exersa activități de cercetare, într-un mod organizat. Evaluarea investigației se realizează într-un

mod holistic, unde se evidențiază: strategia de rezolvare folosită, corectitudinea cu care sunt înregistrate datele, aplicarea cunoștințelor, **prezentarea rezultatelor care au fost obținute, produsele ce au fost realizate, atitudinea pe care au avut-o elevii în fața sarcinii. Prin** investigație se evaluează: modalitatea de rezolvare a problemei propuse, atitudinea vis-a-vis de activitatea elevilor, prezentarea ideilor/ soluțiilor găsite, aplicarea achizițiilor dobândite, sarcinile realizate, dobândirea deprinderilor de a desfășura activități individuale în grup.

Competența specifică 3.2. Justificarea contribuției identității culturale românești și a celei a minorităților naționale la democrația europeană

Competența specifică 3.2. poate fi dezvoltată prin realizarea de proiecte de istorie culturală locală, care urmăresc valorificarea contribuției românilor și a minorităților etnice la consolidarea democrației accesând diferite surse, folosind metode interactive (învăţarea prin descoperire, problematizare, joc de rol, dezbatere, brainstorming etc.) și aplicații digitale. Poate fi analizată activitatea politică a reprezentantilor românilor și ai minorităților naționale din zonă, activitatea culturală, științifică sportivă, activitățile umanitare sau în sprijinul respectării drepturilor și libertăților cetățenești. Materialele realizate pot constitui suportul informativ al creării unui conținut multimedia (pagină web, soft educațional etc.). Conexiunile proiectului cu viața reală sunt esențiale pentru a asigura un context de învățare util, contactul nemijlocit cu tehnologia, cu comunitatea altor elevi, sau a experților și specialiștilor, poate genera o motivație în plus implicării și asumării rolurilor într-un proiect. Din punctul de vedere al evaluării, un proiect oferă posiblitatea profesorului de a pune în relație competențe specifice capacității cognitive, contexte din viața reală astfel încât, în final, elevul demonstrează rezultatul învățării sale. Crearea planurilor de proiect, a listelor de verificare, a grilelor de evaluare, utilizarea sugestiilor de reflecție asupra propriei învățări, identificarea, recunoașterea și surmontarea dificultăților, precum și feed-back-ul oferit de către colegi, atât în mediul on line, cât și în activitatea de la clasă, sunt câteva dintre elementele care, indicate elevilor, le crează acestora sentimentul că dețin controlul asupra învățării și ajută la dezvoltarea unei imagini de sine pozitive și la consolidarea relațiilor la nivelul comunității locale (antreprenoriat, conservarea patrimoniului local, egalitate).

Competența generală 4 - Utilizarea gândirii critice şi a strategiilor de învăţare autonomă, colaborativă şi continuă folosind exemple din istorie

Competența specifică 4.1. Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experienţa istorică

Pentru dezvoltarea CS 4.1. elevii pot fi implicați în realizarea unui proiect civic care să vizeze îmbunătățirea serviciilor publice, prin Jocul de rol. Se stabilește scopul - acela de a avea servicii publice mult mai bune, pentru ca atunci când mai mulți cetățeni reclamă un serviciu public (sau lipsa lui) problema să fie auzită și pusă pe traseul priorităților decidenților publici; administrațiile locale să se bazeze pe nevoi reale ale cetățenilor în funcție de urgența lor. Se organizează grupele, se stabilesc direcțiile de acțiune, cu etape și termene, se atrage sprijinul altor factori interesați.Grupa 1 susține transparența – esențială în relația cu comunitatea și face demersuri la administrația locală în acest sens; susține un acces mai bun la informațiile de interes public, fundamentarea deciziilor locale pe date transparente și publicarea în format simplificat și ușor de înțeles a bugetului local și listei (multi)anuale de investiții. Grupa 2 susține participarea cetățenilor fiind preocupată de realizarea unor întâlniri cu lideri ai administrației locale, cu grupuri civice, consilii de cartiere, ale tinerilor, ale seniorilor. Grupa 3 lansează instrumente pentru cetățeni - centralizarea petițiilor și reclamațiilor legate de calitatea serviciilor publice, aplicarea reglementărilor locale, răspunsuri/soluții concrete la cele mai reclamate probleme de către cetățeni, bugetare participativă, lansarea unor concursuri de soluții și idei, a unui proiect de hub civic sau program comunitar, programe de informare și formare pentru cetățeni.Grupa 4 se ocupă de responsabilizarea administrației prin consultarea instrumentelor care să le ajute să afle ce doresc cetățenii. Grupa 5 se ocupă de organizarea de întâlniri cu reprezentanții comunității. Evaluarea activității are în vedere implicarea în activitățile din cadrul grupului, coerența argumentării din perspectiva rolului, rigoarea științifică.

Competența specifică 4.1. Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experienţa istorică

Activitate de învățare: *elaborarea, pe grupe, de pagini de ziar (articole, imagini) dedicate unor mişcări sociale/de protest din epoca modernă şi cea contemporană românească, exprimând perspectiva proprie a elevilor asupra evenimentelor (ex.: pagină de ziar referitoare la răscoalele ţărăneşti din anii 1888 şi 1907, grevele din anii 1920, 1929 şi 1933, mişcările studenţeşti din Timişoara – 1956/revolta studenţilor ieşeni din 17 februarie 1987 etc.)*

Etape:

1. Captarea atenției - Brainwriting

Profesorul proiectează patru imagini din momente diferite ale istoriei sociale românești (de ex. 1907, Lupeni 1929, Brașov 1987, Piața Universității 1990). Elevii identifică momentul și actorii, formulează două ipoteze despre cauze, în baza celor învățate anterior, notează pe post-it digital aspecte vizuale relevante. Individual, elevii creează o mini-hartă conceptuală în timp real (Miro / Padlet).

2. Formarea echipelor și distribuirea rolurilor - elevii sunt împărțiți pe echipe, fiecare dintre acestea reprezentând o redacție de ziar. Roluri în cadrul redacției istorice:

- editor șef – coordonator;
- istoricul documentarist – verifică sursele și contextul;
- jurnalistul de teren – scrie articolul principal, narativ și descriptiv;
- analistul politic-sociologic – explică cauze, impact, consecințe;
- graficianul – ilustrații, diagrame, machetare;
- cronicarul epocii – pagină de opinie (editorial).

3. Documentarea și analiza informațiilor - echipele se documentează, folosind surse oferite de profesor sau surse digitale valide (fragmente din jurnale, manifeste, reportaje, procese-verbale, imagini istorice, afișe politice, perspective istoriografice diferite, date despre mortalitate, număr participanți, structura socială, represiune)

4.Selectarea informațiilor- fiecare echipă extrage 10 informații istorice relevante, trei citate din surse primare, două perspective istoriografice diferite, o imagine sau date statistice.

5. Realizarea paginii de ziar- elevii creează o pagină de ziar în format digital cu: articol principal (ton jurnalistic, descrierea contextului istoric, analiză cauze - desfășurare - consecințe, inserare de fragmente din sursele analizate); rubrică- editorial scrisă la persoana I în care elevii exprimă perspectiva lor, argumentată; inserarea de tabele comparative (de exemplu, 1929 vs 1933; 1907 vs 1888); inserare de surse (facsimile, analiză de surse, citate); elemente vizuale (fotografii istorice, hărți, grafice, titluri).

6. Reflecție finală - *Jurnalul jurnalistului istoric* (Exit ticket)

Elevii răspund individual la următoarele întrebări într-un Google Docs: *Ce concluzii pot formula despre mișcările sociale studiate? Cum m-a ajutat postura de jurnalist să analizez fapte și evenimente istorice? Ce perspective proprii am reușit să exprim în ziar?*

Produsul final al activității constă într-o pagină de ziar elaborată de elevi care combină: narațiune istorică, analiză sociologică și istoriografică, imagini și surse autentice, opinii proprii argumentate, design profesional, colaborare în echipă.

Competența specifică 4.2. Evaluarea propriei activităţi de învăţare prin raportare la obiectivele stabilite în mod colaborativ

Activitate de învățare: *elaborarea unor portofolii digitale (pe Canva, Google Sites, Padlet sau Wakelet), care conţin produse ale unor proiecte de grup, pe tematici specifice istoriei moderne şi*

contemporane româneşti (clipuri, hărţi, postere, texte), reflecţii ale membrilor echipei, referitoare la contribuţia proprie la activitatea echipei, secvenţe de autoevaluare şi evaluare colegială;

Această activitate îi provoacă pe elevi să elaboreze portofolii digitale pe anumite teme istorice referitoare la istoria românilor, în format digital, completate cu reflecții ale elevilor asupra procesului, secvențe de autoevaluare și evaluare colegială. Astfel, elevii își dezvoltă competențele metacognitive reflectând asupra mecanismelor propriei gândiri și ale procesării informației istorice.

Activitatea implică două direcții de acțiune pedagogică: realizarea de către elevi, în echipă, a unor portofolii digitale pe o temă istorică și reflecția privind procesul de învățare.

Etape ale activității:

1. Stabilirea structurii portofoliului digital - aplicând metoda Brainstorming, dirijați de profesor, elevii stabilesc structura minimală a unui portofoliu digital cu conținut istoric:

   A. Copertă + titlu + temă
   B. Prezentarea echipei (roluri)
   C. Produse digitale (clipuri, hărți, postere)
   D. Secțiune „Surse istorice analizate”
   E. Analiză istoriografică / critică
   F. Reflecții individuale (membrii echipei)
   G. Autoevaluare + evaluare colegială (rubrică)
   H. Concluzie/Sinteză

2. Formarea echipelor și distribuirea rolurilor:

   - Detectivul istoric – reconstituie cronologia exactă
   - Analistul – analizează cauze, consecințe
   - Expertul în surse vizuale – descriere, contextualizare, comparație
   - Responsabilul cu martorii – caută mărturii, documente, fragmente de presă
   - Arhivistul digital – organizează toate materialele în dosar
   - Procurorul istoric – formulează concluzia finală

3. Documentare în echipă în funcție de tema portofoliului- documentarea se realizează de către întreaga echipă, valorificând sugestiile bibliografice ale profesorului și surse digitale validate.

4. Realizarea produselor digitale, părți ale portofoliului: clip video (reportaj, interviu, documentar), hartă istorică digitală, poster/infografic, text istoric (eseu cu integrarea surselor analizate);

5. Includerea în portofoliu digital a reflecțiilor membrilor echipei privind procesul de învățare, privind contribuțiile proprii la activitatea echipei, secvențe de autoevaluare și evaluare colegială.

Reflecțiile individuale se referă la procese cognitive: Ce probă istorică ți-a schimbat percepția asupra evenimentului? Ce contradicții ai descoperit între surse? Ce ai învățat despre propaganda și discursul oficial? Dacă ai fi trăit atunci, cum ai fi interpretat evenimentul?

6. Prezentarea portofoliilor - acestea de prezintă de către fiecare echipă, în plen. Colegii intervin cu sugestii, comentarii, completări, reflecțiile proprii.

Pentru atingerea competentelor specifice se recomandă și activitățile următoare:

– conceperea şi realizarea unei *reviste de informare a tinerilor* cu articole, postere, fotografii, interviuri şi reportaje referitoare la diferite aspecte ale societăţii dintr-o anumită perioadă istorică, deceniu sau an, prin cercetarea documentelor de arhivă, a surselor online şi/sau de istorie orală. (*ex.:* Şcoala Ardeleană, mişcare culturală naţională iluministă; Principalele instituţii ale statului român modern şi partidele politice; Societatea românească la cumpăna secolelor XIX-XX – o societate a contrastelor; 1917/1943 sau 1944

– România în război; Faţetele comunismului în România; Noi orientări în politica externă a României după 1989);

- realizarea unui *documentar video* pe tema *,,De la Principatele Unite la România secolului XXI"* în urma aplicării unor chestionare/ interviuri, utilizând aplicațiile digitale;
- conceperea şi desfăşurarea unei *campanii de promovare a informării corecte şi de combatere a dezinformării*, prin prezentarea unor cazuri din istoria contemporană naţională/locală în urma unei investigaţii documentate pe baza diferitelor surse (articole din presă, studii istorice, jurnale de memorii, interviuri, fotografii, statistici oficiale, documente, hărţi, resurse digitale, etc.) sub forma unui blogg, pagină de Facebook, canal de Youtube, etc;
- inițierea unui proiect civic pentru îmbunătățirea serviciilor publice;
- realizarea unui *discurs argumentativ în cadrul unei simulări de dezbatere academică* privind evoluţia mentalităţilor şi a statutului minorităţilor/statutului femeii în societatea românească pe baza legilor fundamentale din 1866-1991, prin formularea de argumente şi contraargumente pe baza surselor istorice tipărite/online.

Strategiile didactice de evaluare pot cuprinde: observarea sistematică a comportamentului elevului, evaluarea orală, evaluarea sumativă. Observarea sistematică a comportamentului elevului în cursul activităţii didactice se realizează prin: fişa de observaţii curente, fişa de evaluare, investigaţie, proiect, portofoliu, aplicații, instrumente și platforme educaționale (Google Jamboard, Google Forms, Kahoot, learningsapp, worldwall ș.a). Evaluarea orală, cu criterii de notare și proba scrisă, însoțită de barem de evaluare și de notare, constituie metode tradiționale de evaluare folosite în practica didactică.

Evaluarea sumativă se realizează prin teste de evaluare (inițiale, de parcurs, finale), portofoliu ș.a. Metodele complementare/alternative de evaluare (proiectul, portofoliu etc.), deşi cronofage, asigură individualizarea sarcinilor de lucru, valorificând şi stimulând creativitatea şi originalitatea elevilor, pun în valoare abilităţile practic-aplicative şi favorizează învăţarea prin cooperare, precum şi implicarea personală a elevului în activitatea de învăţare, dezvoltând motivaţia intrinsecă a acestuia.

Utilizarea de instrumente variate de evaluare a competenţelor dobândite de elevi permite abordarea globală a rezultatelor şi depăşirea clişeelor tradiţionale. Prin centrarea demersului didactic pe elev, accentul trece de la "ce" învaţă elevul la "de ce", "pentru ce" şi "cu ce rezultate", măsurarea cunoştinţelor dobândite realizându-se în termeni ca profunzime, funcţionalitate, stabilitate, mobilitate, amplificare treptată în cadrul unui proces didactic activ, bazat pe abordări interdisciplinare şi transcurriculare.

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie. Exemple de astfel de proiecte pot fi *Neocladicismul în spațiul românesc; De la ziar la blogg - impactul mass-media în comunitate; Emigranți și imigranți în România postdecembristă*

Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRĂCIUN ANCA ȘTEFANIA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național „Gheorghe Vrânceanu” Bacău, jud. Bacău
IORDAN PAULA CARMEN	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu” Constanța, jud. Constanța
ROMANDAȘ BOGDAN-FLORIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Dimitrie Cantemir” Onești, jud. Bacău
SAMOILĂ DANIELA MIHAELA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab” Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea
SOARE AUREL CONSTANTIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național Militar Dimitrie Cantemir Breaza, jud.Prahova
BUDICI ANIȘOARA	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, București
SIMA MARIANA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nichita Stănescu” Ploiești, județul Prahova
PAVEL CORINA-ROBERTA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nicolae Bălcescu” Brăila, jud. Brăila
CURELEA DRAGOȘ	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Tehnic Energetic Sibiu Județul Sibiu
MARIAN ELENA-CRISTINA	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Oradea, jud. Bihor
MANEA MIHAI	GRAD DIDACTIC I, DR.	ISMB/Colegiul Național Spiru Haret București
CĂPLESCU IULIANA-MARIA	GRAD DIDACTIC I	Ministerul Educației și Cercetării

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
POP IOAN AUREL	ACADEMICIAN COORDONATOR ȘTIINȚIFIC	Academia Română
POPESCU MIRELA	COORDONATOR GRAD DIDACTIC I/DR	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
GHEBOIANU MATEI	CONF. UNIV. DR.	Universitatea București
ȚÂRĂU VIRGILIU LEON	PROF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
COSTEA IONUȚ VIRGIL	CONF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
NARAI EUSEBIU	LECTOR UNIV.DR	Universitatea de Vest, Timișoara
DOICESCU ROZALIA	CONSILIER	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
VIȚALARU ADRIAN	CONF. UNIV.DR.	Universitatea „Al. I.Cuza”, Iași

Anexa nr. 85

Programa școlară
pentru disciplina

Istorie. Istoria românilor

Clasa a XII-a

Trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

Învățământ liceal

- 2026 -

Anexa nr. 85
Programa școlară pentru disciplina *Istorie. Istoria românilor*, clasa a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie*

NOTĂ DE PREZENTARE

Statutul disciplinei Istorie este reglementat de Legea învățământului preuniversitar 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, de OMEC nr.4350/2025 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul liceal și OME 6731/2023 referitor la profilul absolventului. Astfel, Istoria este disciplină de trunchi comun (TC) la nivelul învățământului liceal, studiindu-se la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru specializarea Științe sociale Istoria este prevăzută ca disciplină obligatorie în cadrul examenului de bacalaureat. De asemenea, pentru profilul real, filiera teoretică, specializările matematică-informatică și respectiv Științele naturii, Istoria este disciplină la alegere, în cadrul probei F.

Un aspect curricular, evidențiat în OMEC nr. 4350/2025, pentru a asigura un traseu educațional al profilului și al specializării, este prevăzut un curriculum de specialitate (CS) care vizează aprofundarea temelor din trunchiul comun și, după caz, extinderi ale acestuia. Astfel, ca disciplină de trunchi comun, Istoriei îi este alocată 1 oră pe săptămână la toate filierele, profilurile și specializările. Pentru clasele a IX-a și a X-a, la profilul umanist, specializărilor Filologie și Științe sociale le sunt alocate, pentru curriculum de specialitate (CS) câte 1 oră (clasa a IX-a), respectiv 2 ore (clasa a X-a) pe săptămână. În clasele a XI-a și a XII-a, curriculumul de specialitate are alocat un număr diferit de ore, și anume câte 1 oră pe săptămână la specializarea Filologie și respectiv 2 ore pe săptămână pentru specializarea Științe sociale.

Rolul studierii Istoriei este acela de a contribui la consolidarea democrației, ca principală valoare a societății secolului al XXI-lea. Astfel, demersul educațional este fundamentat și pe principiile și valorile Consiliului Europei privind predarea istoriei, formulate în documente precum Recomandarea Rec (2001)15 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind predarea istoriei în Europa în secolul al XXI-lea și Carta Educației pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010). Acestea subliniază importanța unei istorii bazate pe multiperspectivitate, pe respectul față de diversitate și pe promovarea dialogului intercultural.

În același spirit, Parlamentul European și Comisia Europeană, prin inițiative precum *Declarația de la Paris* (2015) privind promovarea cetățeniei active și a valorilor comune ale libertății, toleranței și non-discriminării, Anexa la *Propunerea de recomandare a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), *Rezoluția Parlamentului European* din 17 ianuarie 2024 referitoare la conștiința istorică europeană și *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării* – ET 2030**,** susțin consolidarea unei conștiințe istorice comune europene, bazate pe respectul pentru adevăr, pe combaterea dezinformării și pe înțelegerea critică a proceselor istorice care au condus la formarea Uniunii Europene ca spațiu al păcii, al democrației și al solidarității. Istoria, ca disciplină școlară ar putea fi concepută ca spațiu al memoriei și responsabilității civice, prin conectarea dimensiunilor locală, națională, europeană și globală. În același timp, educația istorică are un rol esențial în formarea gândirii critice, contribuind la consolidarea rezilienței democratice a tinerilor cetățeni. În consecință, studierea Istoriei asigură orientarea în lumea contemporană, înțelegerea fenomenelor complexe (conflicte, crize, migrații, tehnologii), o participare civică informată, formarea competențelor transversale necesare pentru continuarea studiilor și inserția profesională**.**

Studierea disciplinei școlare Istorie contribuie la formarea profilului absolventului de liceu, definit prin valori precum respectul pentru diversitate și demnitate umană, angajamentul față de statul de drept și drepturile omului, responsabilitate socială și spirit critic, capacitatea de a analiza și interpreta informații dintr-o varietate de perspective, deschiderea către dialog, cooperare și solidaritate europeană. De asemenea, trei din cele opt competențe cheie menționate în Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 2018, respectiv competența personală, socială și de a învăța să înveți; competența cetățenească și competența de sensibilizare și expresie culturală se formează prin studierea acestei discipline. Trebuie subliniat că, prin specificul ei, Istoria contribuie la formarea și dezvoltarea unei gândiri istorice și a unei gândiri critice prin utilizarea surselor, a evidențelor rezultatelor datorate cercetărilor științifice din acest domeniu al cunoașterii. De asemenea, ea contribuie la dezvoltarea competențelor de argumentare bazată pe dovezi științifice, de a rezolva probleme, de comunicare scrisă și orală, colaborare, utilizarea tehnologiilor în cercetarea și prezentarea trecutului și la alfabetizarea media/informațională. Astfel, istoria devine spațiu al reînnoirii legăturilor dintre memorie și viitor, dintre cunoaștere și acțiune, dintre trecutul comun și proiectul european

al păcii, al solidarității, al respectului reciproc și al formării spiritului critic, al responsabilității civice, al cunoașterii rădăcinilor propriei identități și al deschiderii către valorile universale.

Ca urmare a prevederilor din planurile cadru referitoare la numărul de ore alocat Istoriei este necesară și o abordare diferențiată în ceea ce privește realizarea programelor școlare. Acest aspect se regăsește în existența unei programe pentru trunchiul comun (TC), cu aplicabilitate pentru toate filierele, profilurile, specializările și a programelor pentru curriculum de specialitate (CS) concepute în funcție de specializare și numărul de ore corespunzător prevăzut prin planurile-cadru. Astfel, sunt realizate programe diferite pentru specializarea Filologie și respectiv pentru Științe sociale pentru toate clasele învățământului liceal.

Un alt element ce trebuie subliniat este că aceste programe școlare aduc un echilibru între Istoria universală și Istoria românilor. Ca disciplină ce are continuitate cu nivelul gimnazial, unde accentul mai mare este pe Istorie universală, aceasta studiindu-se pe parcursul a trei ani, și doar un singur an întreaga Istorie a românilor, în liceu, în primii doi ani, clasele a IX-a și a X-a, se studiază istoria universală, iar în clasele a XI-a și a XII-a se studiază istoria românilor.

Structura programei școlare de Istorie. Istoria românilor pentru clasa a XII-a este aceeași atât pentru trunchiul comun, cât și pentru specializarea filologie, curriculum de specialitate, respectiv:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt în număr de patru și vizează finalitatea achizițiilor elevilor ca urmare a studiului Istoriei pe parcursul învățământului liceal. Ele sunt în acord cu descriptorii și atributele prioritare din profilul absolventului.

Competențele specifice sunt formulate gradual, în acord cu descriptorii pentru fiecare nivel de vârstă a elevilor, respectând principiile echității și egalității de șanse și al incluziunii. Astfel, pentru fiecare competență generală sunt formulate câte două competențe specifice care pot fi formate și dezvoltate pe parcursul unui an școlar. La nivelul clasei a XII-a, competențele specifice vizează formularea de puncte de vedere argumentate, argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse istorice, evaluare relevanței și credibilității informațiilor din surse pentru rezolvarea unor situații problemă din viața cotidiană, justificarea contribuției identității culturale românești și a celei a minorităților naționale la democrația europeană. S-a avut în vedere, de asemenea, în formularea acestora, posibilitatea unei evaluări bazate pe standarde.

Activitățile de învățare propuse pentru fiecare competență specifică au în vedere formarea și dezvoltarea acestora. De asemenea, propunerile de activități de învățare sunt cele care realizează diferențierea în funcție de filieră, profil și specializare. Astfel, activitățile de învățare propuse pentru formarea competențelor specifice în programele școlare pentru specializarea Filologie au ca obiectiv aprofundarea acestora prin intermediul conținuturilor și prin strategii didactice și de evaluare care să permită inter și transdisciplinaritatea, aspecte de educație juridică, antreprenorială, alfabetizare multimedia, combaterea dezinformării, implicarea civică și respectarea demnității umane, educația pentru mediu.

Conținuturile și domeniile de conținut sunt organizate cronologic și vizează „ideile mari” pentru Istoria românilor, epoca modernă și contemporană. În stabilirea conținuturilor s-au avut în vedere prevederile art. 89 alin. 3 din Legea 198/2023 cu modificările și completările ulterioare, conform cărora conținuturile din programa școlară acoperă doar 75% din orele de predare și evaluare, lăsând cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei școlare prin planurile-cadru și structura anului școlar pentru activități de aprofundare, remediale, pentru proiecte transdisciplinare care să vizeze educația antreprenorială, juridică, istoria și civilizația locală, educația pentru mediu, educația pentru egalitate de șanse.

Domeniile de conținut și conținuturile sunt formulate ca enunțuri generale, referitoare preponderent la procese istorice care implică mai multe evenimente, personalități, schimbări economice, sociale, decizii politice cu impact pe termen scurt sau pe o perioadă mai mare timp din perioada modernă și contemporană a istoriei românilor la care se adaugă și studiile de caz. Pentru a asigura specializarea sunt adăugate studii de caz dedicate unor personalități, evenimente, aspecte culturale sau politice. De asemenea, detalierea conținuturilor reprezintă acel minimum obligatoriu, care este necesar pentru formarea competențelor specifice, permițând totuși profesorului să decidă, în funcție de particularitățile și interesele elevilor, includerea și a acelor concepte, fapte și procese istorice, pe care le consideră necesare pentru dezvoltarea gândirii critice și a perspectivei istorice. Cunoașterea istoriei românilor contribuie la formarea cetățenilor activi și promotori ai valorilor democratice în măsura în care explică evoluția instituțiilor, dezvoltă gândirea critică și de analiză a surselor, corelează trecutul național cu dinamici europene, explică evoluția instituțiilor și drepturilor omului, problematizează momentele de regres democratic, integrează experiențe pluraliste.

Sugestiile metodologice cuprind propuneri de activități de învățare asociate competențelor specifice, inclusiv propuneri de evaluare. În cadrul acestei secțiuni a programei școlare sunt prezentate sugestii de formare a competențelor specifice pentru clasa a XII-a, prin activitățile de învățare. Profesorul are, de data aceasta, în programa școlară, un exemplu de activitate de învățare pentru formarea respectivei competențe specifice.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	**Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**
CG2	**Formularea de argumente și judecăți de valoare utilizând informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice**
CG 3	**Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice**
CG 4	**Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie**

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Analizarea evenimentelor şi proceselor istorice, folosind reperele de timp şi spaţiu, concepte limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicaţii şi interpretări argumentate
CS 1.1. Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente şi procese istorice asupra lumii contemporane
- *formularea de argumente* ***în cadrul unei dezbateri pe tema traumelor*** *provocate de războaie şi de regimurile autoritare sau dictatoriale asupra generaţiilor postbelice din perspectiva generației contemporane, integrând aplicații digitale;* - *realizarea unei hărți conceptuale care să cuprindă puncte de vedere referitoare la impactul unui proces istoric asupra lumii contemporane, cu ajutorul aplicațiilor digitale;* - *realizarea unei prezentări de tipul* ***Wall of Fame*** *cu personalităţi istorice, argumentând rolul acestora în evoluția lumii contemporane.*
CS 1.2. Corelarea evenimentelor şi proceselor istorice naţionale şi internaţionale pentru a analiza evoluţia societăţii
– *exerciții de lectură critică a diferitelor tipuri de surse istorice pentru a argumenta elementele de continuitate și schimbare în evoluţia societăţii româneşti, în secolele al XVIII-lea - al XX-lea;* – *construirea unei diagrame-arbore pentru a evidenția relațiile dintre evenimente și procese istorice internaționale și naționale;* – *realizarea unor analize comparative a surselor istorice referitoare la spațiul românesc și alte spații istorice în vederea demonstrării evoluției societății.*

CG 2 - Formularea de argumente şi judecăţi de valoare utilizând informaţiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor şi proceselor istorice
CS 2.1. Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informaţiilor din surse
– *ierarhizarea argumentelor din diferite surse istorice tipărite/online, care susţin/combat un punct de vedere referitor la un eveniment/proces istoric, cu ajutorul aplicațiilor digitale MindMeister, Coggle;* – *realizarea unui scenariu istoric pe baza surselor istorice tipărite/online, referitor la un subiect sensibil/problemă controversată din secolul al XX-lea, utilizând multiperspectivitatea;* – *elaborarea unui jurnal reflexiv privind impactul evenimentelor istorice asupra societăţii, prin valorizarea experienţelor individuale/de grup din multiple perspective.*
CS 2.2. Evaluarea relevanţei şi credibilităţii informaţiilor din surse în rezolvarea unor situaţii-problemă din viaţa cotidiană

CG 2 - Formularea de argumente şi judecăţi de valoare utilizând informaţiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor şi proceselor istorice
– *alcătuirea unui **portofoliu de surse istorice referitoare la o temă istorică** (articole din presă, studii istorice, memorii, cronici, imagini ale unor obiecte expuse în expoziţii/muzee/colecţii, documente, hărţi, resurse digitale, etc.), **pentru cercetarea/investigaţia istorică**, folosind aplicația digitală Padlet;* – *elaborarea unor soluții la situații-problemă din viața cotidiană, folosind ca argumente evenimente și procese istorice;* – ***analizarea unor materiale video** referitoare la un subiect istoric, pentru a stabili credibilitatea şi validitatea acestora în prezentarea unui eveniment istoric.*

CG 3 - Valorificarea experienţei istorice şi a diversităţii culturale pentru argumentarea atitudinilor ci
CS 3.1. Argumentarea relevanţei unor experienţe istorice pentru înţelegerea societăţii contemporane
– *formularea de argumente referitoare la **elemente de continuitate şi schimbare în procesele istorice** pe baza surselor la prima vedere;* – *realizarea de **comparaţii trecut-prezent** pe teme precum: exercitarea dreptului la vot/afirmarea şi respectarea drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti/organizarea alegerilor/viaţa cotidiană/progres tehnologic, pe suport digital;* – *organizarea unei activități de tipul **controversei creative** referitoare la evenimente istorice, prezentate din perspective multiple.*
CS 3.2. Justificarea contribuţiei identităţii culturale româneşti şi a celei a minorităţilor naţionale la democraţia europeană
– *realizarea unei **„Hărţii culturale interactive a României în Europa”**, prin întrebuinţarea aplicaţiei Google My Maps, cu repere istorice, simboluri, tradiţii, personalităţi, argumentând rolul acestora în context european;* – *organizarea de* mese *rotunde/ ateliere de discuţii/ dezbateri/ interviuri cu participanţii la evenimente istorice marcante din secolul al XX-lea, pentru a evidenția impactul asupra calității vieții;* – *realizarea unui **produs multimedia** (soft educaţional, pagină web) referitor la contribuția unor personalităţi culturale românești și ale minorităților naționale la dezvoltarea democraţiei europene, utilizând surse diferite de informare.*

CG 4 - Utilizarea gândirii critice şi a strategiilor de învăţare autonomă, colaborativă şi continuă folo exemple din istorie
CS 4.1. Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experienţa istorică
– *realizarea unor proiecte civice care să valorifice experiența istorică din spațiul românesc;* – *elaborarea unor articole pentru revista școlii referitoare la acțiuni/inițiative ale societății civile românești în istoria contemporană;* – *analiza critică a articolelor din ziare/ reviste referitoare la diverse probleme ale societăţii din epoca modernă şi contemporană românească.*
CS 4.2. Evaluarea propriei activităţi de învăţare prin raportare la obiectivele stabilite în mod colaborativ
– *crearea de hărţi mentale în format digital (Canva MindMap/MindMeister/Miro), în care fiecare elev îşi notează numele şi contribuţia adusă la munca echipei;* – *completarea zilnică a unui Jurnal al învăţării, rezultat al reflecţiei elevilor asupra propriului proces de învăţare în cadrul grupului, pornind de la întrebări precum: Ce am reuşit să învăţ în mod efectiv? Cum am colaborat cu restul grupului? În ce fel pot îmbunătăţi colaborarea cu ceilalţi membri ai grupului? Cum reflectă tema respectivă identitatea mea civică/obiectivele mele etc.?;* – *crearea unei scale de evaluare a progresului în învățare pe parcursul unei secvențe didactice.*

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a XII-a

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
1. Modernitatea în spaţiul românesc	**1.1. Românii în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea** ● *Problema Orientală* ● regim fanariot – statut politico-juridic ● ocupaţie militară şi pierderi teritoriale în timpul războaielor ruso-austro-otomane *Studiu de caz:* Călători străini despre Principatele Române **1.2. Epoca Luminilor în Transilvania** ● Unirea cu Biserica Romei ● reformismul habsburgic ● *Edictul de Toleranță* ● Răscoala lui Horea, Cloşca şi Crişan ● *Şcoala Ardeleană*. *Afirmarea latinității* **1.3. Iniţiative şi acţiuni de modernizare în spaţiul românesc în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea** ● reformele lui Constantin Mavrocordat şi Iosif al II-lea ● memoriile de la Focșani și Șistov ● Partida Naţională ● proiecte de Constituții ● *Supplex Libellus Valachorum* **1.4. Revenirea la domniile pământene. Regulamentele Organice** ● Revoluţia condusă de Tudor Vladimirescu (1821) ● Convenţia de la Akkerman (1826) ● Tratatul de la Adrianopol (1829) ● Protectorat ● Regulamentele Organice *Studiu de caz:* Academia Mihăileană de la Iaşi

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
2. Emanciparea politică şi naţională	**2.1. Generaţia paşoptistă şi idealul naţional** ● locotenenţă domnească ● naționalism ● liberalism politic ● proiecte politice paşoptiste *Studiu de caz:* Rolul emigrației românești în păstrarea idealurilor pașoptiste **2.2. Unirea Principatelor Române de la 1859 şi domnia lui Alexandru Ioan Cuza** ● de la Congresul de la Paris (1856) la recunoașterea internațională a unirii ● Reformele ● Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1864) – domnia autoritară *Studiu de caz:* „Monstruoasa coaliție” **2.3. Carol I – modernizarea şi consolidarea politică a României** ● aducerea Prințului străin ● Constituția din 1866 ● vot cenzitar ● Războiul de Independenţă (1877-1878) ● Regat ● partide politice ● acțiuni de politică externă 1878-1914 *Studiu de caz:* Carol Popp de Szathmári **2.4. Societatea românească la cumpăna secolelor al XIX-lea şi al XX-lea (economie, societate, cultură)** ● politica „Prin noi înşine” ● politica „Pașilor mărunți” ● Academia Română ● legislaţia modernă ● capitalul străin și infrastructurile moderne ● problema agrară *Studiu de caz:* Carmen Sylva - activitatea culturală și umanitară *Studiu de caz:* Expoziția generală română din 1906 **2.5. Situaţia românilor din afara graniţelor statului român** ● deznaţionalizare ● dualismul austro-ungar ● gubernie ● partide și grupări politice românești din Transilvania, Basarabia şi Bucovina ● *Memorandum* *Studiu de caz:* Asociații și societăți literare și culturale (A.S.T.R.A., Societatea pentru Cultura Românilor, Arboroasa)

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
3. De la război la pace. România și Întregirea Naţională	**3.1. „Marele Război” şi unificarea naţională** ● participarea României la război ● viața cotidiană ● Unirea Basarabiei, Bucovinei şi Transilvaniei cu România ● Regele Ferdinand I, Regina Maria *Studiu de caz:* Ecaterina Teodoroiu **3.2. România în relaţiile internaţionale în perioada interbelică** ● autodeterminare națională ● noua diplomație și Tratatele de Pace din 1919-1920 ● securitate colectivă și alianţe regionale - Mica Înţelegere şi Antanta Balcanică ● revizionism ● Take Ionescu ● Nicolae Titulescu *Studiu de caz:* Elena Văcărescu
4. Democraţie şi autoritarism. Al Doilea Război Mondial	**4.1. Evoluții politice în România interbelică** ● Constituția din 1923 ● partide democratice și extremiste ● criza dinastică ● regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II-lea **4.2. Diversitate etnică şi confesională. Statutul minorităţilor naţionale** ● majoritate și minorități etnice și confesionale ● partide etnice ● politici educaționale și culturale *Studiu de caz:* Presa minorităților naționale în România interbelică **4.3. Societate, cultură şi economie în România interbelică** ● reforma agrară (1918-1921) ● politicile interbelice privind industria şi comerţul: neoliberalismul, politica „porţilor deschise” și corporatismul ● Marea Criză Economică ● tradiţionalism şi sincronism *Studiu de caz:* București - „Micul Paris” **4.4. România în anii celui de-Al Doilea Război Mondial** ● sferele de influență și pierderile teritoriale ● de la regimul naţional-legionar la regimul antonescian ● Holocaustul ● participarea României la campaniile militare (1941-1945) ● 23 august 1944 *Studiu de caz:* Consiliile de Coroană și pierderile teritoriale din anul 1940

Domenii de conținut	Conținuturi Detalieri de conținut (concepte, fapte, procese istorice, personalități)
5. Regimul comunist. Revenirea la democraţie şi integrarea euro-atlantică	**5.1. Drumul către totalitarism (1944-1947)** ● Convenţia de Armistiţiu (1944) ● sovietizare ● coaliţiile guvernamentale (1944-1945) ● activitatea guvernului dr. Petru Groza ● alegerile din 1946 ● desființarea pluralismului politic ● înlăturarea monarhiei *Studiu de caz:* Mihail Sadoveanu – „lumina vine de la Răsărit” **5.2. Regimul comunist în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej** ● „democrația populară” ● Constituțiile din 1948 și 1952 ● lupta pentru putere în structurile comuniste ● naționalizare,etatizare, colectivizare ● economie planificată ● politicile represive ● construcția Blocului Estic (Cominform, C.A.E.R., Tratatul de la Varșovia) *Studiu de caz:* Evoluția realismului socialist **5.3. Regimul comunist în perioada Nicolae Ceauşescu** ● Constituția din 1965 ● construcția partidului-stat ● noile „revoluții” în industrie, agricultură și cultură ● cultul personalității ● politica externă de la deschidere la izolaționism ● criza sistemului din anii ‘80 *Studiu de caz:* Cântarea României **5.4. România în tranziţia către democraţie şi economie de piaţă** ● Revoluţia din 1989 ● forme de organizare politică (1989-1991) ● societate civilă ● Fenomenul „Piața Universității” ● „mineriadele” ● Constituția din 1991 ● alegerile și alternanţa la putere ● privatizare *Studiu de caz:* Reprezentarea tranziției în artă și literatură **5.5. Integrarea euro-atlantică a României** ● evoluția României de la structurile Blocului Estic la Pactul de la Snagov (1990-1995) ● aderarea României la N.A.T.O. și integrarea în U.E. ● migrația

SUGESTII METODOLOGICE

Măsura în care predarea *Istoriei* își atinge obiectivele propuse depinde de actualitatea și de gradul de inovare propuse de cadrul de reglementare, dar, în principal, de calitatea activității de predare-învățare-evaluare proiectată și aplicată în clasă de către profesor.

Activitatea didactică are un grad ridicat de complexitate, implicând: stăpânirea domeniului de cunoaștere, înțelegerea profundă a caracteristicilor celui care învață, a proceselor cognitive care determină învățarea și a nivelului de motivație, creativitate în proiectarea învățării, rigoare dar și flexibilitate în managementul clasei de elevi, evaluarea corectă a nivelului la care se produce învățarea în raport cu standardele de învățare ș.a. În această lungă călătorie de la intenție (setul de competențe prevăzut în programa școlară) la rezultat (competențele deprinse de elev ca urmare a învățării), profesorul are o largă autonomie metodologică, precum și libertatea pe care i-o oferă Legea Învățământului Preuniversitar 198/2023 de a dispune de 25% din timpul alocat disciplinei prin planurile-cadru de învățământ.

În contextul schimbărilor curriculare prevăzute de Legea 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, a descriptorilor și atributelor prioritare ale absolventului învățământului liceal prevăzute în Profilul absolventului, Sugestiile metodologice au scopul de a orienta cadrul didactic în activitatea sa cu elevii. Bunele practici românești și internaționale sugerează ca activitățile de învățare să fie proiectate astfel încât:

- accentul să se deplaseze de la învățarea reproductivă la **învățarea bazată pe investigare, argumentare și validare, și respectiv pe memorarea concluziilor**;
- elevul să fie pus în situația de **a formula ipoteze, de a testa și de a evalua rezultate**, în spiritul autenticității demersului științific;
- să se evidențieze **diferența dintre teorie** (postulare) **și validare** (confirmare prin dovezi), pentru a cultiva gândirea critică și autonomia intelectuală;
- să fie valorificat **caracterul dinamic al cunoașterii științifice**, prin exemple de teorii sau concepții care au fost revizuite, depășite ori infirmate, pentru a sublinia că știința evoluează prin dialog între ipoteză și dovadă;
- activitățile de învățare să reflecte **metodologia specifică domeniului cunoașterii științifice**: observare, experiment, modelare, argumentare logică, analiză comparativă, formulare de concluzii etc.

Pentru a întări caracterul de noutate al programelor școlare de liceu, atât din perspectiva competențelor specifice cât și a conținuturilor, detalierea activităților de învățare asociate competențelor specifice poate ajuta profesorul în orientarea demersului didactic. Astfel, intenția este de a pune la dispoziția profesorului, într-un singur document tot ceea ce îl poate ajuta în proiectarea unui demers didactic eficient, de a crea situații de învățare realiste, în care formarea competențelor cu ajutorul conținuturilor să se poată realiza pe parcursul unei ore de clasă.

Sugestiile metodologice acordă o un spațiu amplu exemplificării câte unei activități de învățare pentru fiecare competență specifică. Necesitatea acestor exemplificări este dată de competențele specifice formulate pentru acest nivel de școlaritate și a conținuturilor care vizează temele din perioada antică și a evului mediu din istoria românilor. De asemenea, sugestiile de activități de învățare chiar dacă pot părea ample, scopul lor este de a ghida activitatea atât a profesorului cât și a elevilor. Chiar dacă unele dintre activitățile de învățare nu au un element de noutate semnificativ, scopul lor este de a-i ajuta în primul rând pe profesorii aflați la începutul carierei didactice în a-și proiecta demersul didactic iar pentru cei cu experiență didactică să reflecteze asupra utilității, pentru elevii cărora li se adresează, a acestor propuneri de formare a competențelor.

Activitățile de învățare asociate competențelor specifice exemplificate în această secțiune a programei școlare au asociate și conținuturi, altele sunt prezentate într-o formă generală lăsând profesorului libertatea de a decide căror conținuturi le poate aplica. Unele dintre aceste activități de învățare exemplificate pot fi utilizate la finalul unei unități de învățare sau al unui modul, fiind necesar în acest context o alocare orară din acel procent de 25% din numărul total de ore. De asemenea, profesorul, în calitatea sa de creator de curriculum pentru activitățile de la clasă, trebuie să proiecteze situații de învățare în care accentul nu mai este pus pe însușirea, memorarea de informație ci pe cum aplică elevul conceptele, faptele/evenimentele istorice în diverse contexte de viață. Astfel, activitatea de învățare, proiectată ca situație de învățare poate fi secvențiată.

EXEMPLE DETALIATE PENTRU ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE

Competența generală 1: **Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate**

Competența specifică 1.1: Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice asupra lumii contemporane

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii deductive, în care demersul didactic pornește de la cunoștințele generale spre aspectele particulare, de la noțiuni la exemple concrete, respectiv interactive, care încurajează interacțiunile pozitive dintre membrii grupului, fiind bazate pe învățarea prin cooperare. În cadrul unei astfel de strategii se poate realiza ca activitate de învățare pe perechi/ pe grupe mici **formularea de argumente în cadrul unei dezbateri** pe tema traumelor provocate de războaie şi de regimurile autoritare sau dictatoriale asupra generaţiilor postbelice din perspectiva generației contemporane, utilizând metoda ”Philips 6/6”. Această activitate poate fi realizată la tema ”România în anii celui de-al Doilea Război Mondial”.

În **etapa de evocare** profesorul prezintă elevilor tema pe care o vor aborda în cadrul dezbaterii: principalele traume morale în România în anii celui de-al Doilea Război Mondial au fost pierderile umane provocate de campania din est, precizând pierderile teritoriale din 1940, efortul de război al României în perioada 1941-1945, participarea la Holocaust și crimele de război, ocupația hortistă în nordul Transilvaniei, ocupația sovietică. Profesorul distribuie elevilor fișele cu textele-suport și le solicită să identifice argumente care pot susține/ combate un punct de vedere privind traumele morale provocate de al Doilea Război Mondial. Activitate frontală – conversație de ancorare: *Ce argumente considerați că sunt mai importante în susținerea punctului vostru de vedere?* Se solicită elevilor să-și exprime poziția prin enunțarea de argumente pro și contra, iar în funcție de poziția exprimată clasa este structurată în două mari grupe. Fiecare grupă este organizată în echipe de câte 6 elevi (4 membri, 1 secretar care consemnează ideile exprimate de colegi, 1 lider care conduce dezbaterea în cadrul echipei și prezintă concluziile).

În **etapa de realizare a sensului**, fiecare echipă discută liber 6 minute problema în dezbatere, formulează un punct de vedere susținute de argumente pe baza surselor istorice. Ordonarea și ierarhizarea argumentelor se realizează prin completarea de către secretar a unei hărți conceptuale ierarhice - pe foi de flip-chart sau digital prin utilizarea aplicațiilor MindMeister, Coggle. Dezbaterea se încheie prin prezentarea concluziilor de către fiecare dintre liderii echipelor în fața clase. La finalul lecței, în **etapa de reflecție**, se desfășoară discuția colectivă a punctelor de vedere exprimate pe baza ierarhizării argumentelor prezentate și stabilirea deciziei finale privind pertinența argumentelor. Profesorul intervine prin formularea concluziilor, aprecieri la adresa activității elevilor și selectează punctele de vedere pertinente.

Evaluarea este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare care să cuprindă criterii referitoare la formularea corectă a punctelor de vedere, selectarea și ierarhizarea coerentă a argumentelor și calitatea concluziilor prezentate, cât și calitatea activității elevilor (asumarea de roluri în cadrul grupei, argumentarea opțiunii personale în confruntarea cu opinii divergente, respectarea ideilor și părerilor celorlalți).

Competența specifică 1.2. Corelarea evenimentelor și proceselor istorice naționale și internaționale pentru a analiza evoluția societății

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii euristice, precum învățarea prin descoperire, dar și strategii transductive, divergente, generatoare de idei originale. Pentru înțelegerea complexității societății, se poate realiza ca activitate de învățare **lectura critică a diferitelor tipuri de surse istorice** pentru argumentarea constantelor și schimbărilor în evoluția societății românești în secolele al XVIII-lea - al XX-lea, folosind metoda Lotus (Floare de nufăr). Activitatea se poate desfășura în cadrul unor teme

precum: ”Epoca Luminilor în Transilvania”, ”Societatea românească la cumpăna secolelor al XIX-lea și al XX-lea (economie, societate, cultură)” sau ”România postdecembristă – tranziția către democrație și economie de piață”.

În **etapa de evocare**, profesorul organizează clasa în 8 grupe de câte 3-4 elevi (numărul grupelor poate fi dimensionat potrivit efectivului de elevi), fiecare grupă primind spre analiză o fișă de lucru cu textul-suport/ link către resursa digitală. Este inițializată diagrama prin enunțarea temei centrale și a celor 8 subteme. În cazul temei ”Societatea românească la cumpăna secolelor al XIX-lea și al XX-lea (economie, societate, cultură)”, profesorul va enunța problema centrală ”Modernizare/ Progres” și va distribui fișele de lucru cu texte-suport pentru 8 domenii diferite: industrie – legea minelor (1895); agricultură – legile din 1903-1904; finanțe – Banca Națională a României; transport – construcția căilor ferate (1865-1914); educație – legile adoptate de Spiru Haret (1898, 1899); romantism – Eminescu ”Geniu pustiu” (fragmente); realismul – Caragiale ”Momente și schițe” (fragmente); simbolismul – Ion Minulescu ”Romanțe pentru mai târziu”.

În **etapa de realizare a sensului**, grupele de elevi analizează critic sursele istorice, având în vedere 8 subteme/ idei/ criterii: caracteristicile sursei; contextul istoric; cauze; consecințe; categorii sociale/ grupe de populație vizate; personalități implicate; evenimente/ acțiuni/ opere similare pe plan internațional; aprecierea gradului de modernizare/ impact economic/ social/ cultural. În urma discuțiilor de grup, completează fiecare floare de lotus din dreptul subtemei atribuite. Exercițiul poate continua prin dezvoltarea fiecărei noi idei și realizarea de noi conexiuni. La finalul lecției, **în etapa de reflecție**, sunt analizate diagramele, sunt apreciate corectitudinea conexiunilor, evidențierea constantelor, respectiv a schimbărilor din societatea românească.

Evaluarea se realizează în funcție de obiectivele de evaluare stabilite de profesor, se poate administra un chestionar sau un test de evaluare, pot fi aplicate criterii de evaluare la fișele de lucru completate de elevi, sau poate fi realizată o evaluare alternativă prin completarea unui portofoliu individual pe baza dezvoltării unei noi serii de idei subsumate fișelor de lucru distribuite elevilor.

Competența generală 2: Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Competența specifică 2.1: Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii interactive, care încurajează interacțiunile pozitive dintre membrii grupului, fiind bazate pe învățarea prin cooperare. În cadrul unei astfel de strategii se poate realiza ca activitate de învățare **realizarea unui scenariu istoric pe baza surselor istorice tipărite/online, referitor la un subiect sensibil/problemă controversată din secolul al XX-lea**, utilizând metoda RAFT. Astfel, la tema ”Marele Război” și unificarea națională, pot fi abordate probleme sensibile și controversate precum situația de pe frontul sudic din 1916, ocupația militară din 1916-1918, pacea de la București, dar și confruntarea mai multor puncte de vedere, precum poziția personalităților politice românești față de război în 1914 sau 1916.

În **etapa de evocare**, profesorul prezintă succint problema și distribuie elevilor organizați pe grupe de câte 5 elevi sursele istorice în funcție de problema aleasă (Consiliile de Coroană din 1914, 1916, 1918, listele de participanți, Tratatul de pace de la București din 1918, discursuri politice – Nicolae Iorga, Ion I.C.Brătianu, fragmente de jurnale/ memorii – Constantin Argetoianu, Alexandru Averescu, Alexandru Marghiloman, Take Ionescu, I.G.Duca, Louis Basset, Carol I, Regina Maria, Grigore Procopiu, George Topârceanu etc.). În baza propunerilor elevilor, profesorul selectează personajele-cheie pentru tema lecției, fiecare grupă asumându-și rolul pentru a interpreta unul dintre personaje, respectiv selectarea auditoriului, a grupului/ personajului căruia i se adresează mesajul. Grupele de elevi au libertatea de a-și alege forma de redactare (scrisoare personală, deschisă, secretă, oficială, editorial/ articol de ziar, discurs politic etc.) și subiectul mesajului în conformitate cu rolul asumat.

În **etapa de realizare a sensului**, elevii analizează critic sursele istorice primite, punctele de vedere exprimate în funcție de implicarea autorului în eveniment, contextul istoric în care a fost redactat, tipul de

limbaj utilizat, posibile influențe și omisiuni, realizând astfel un profil al personalității, respectiv al auditoriului. Grupele redactează textele utilizând termenii istorici specifici temei, respectând caracteristicile tipului de document. Textele redactate sunt citite și primesc feed-back din partea auditoriului.

La finalul lecției, în **etapa de reflecție**, se organizează o dezbatere a calității formale și științifice a textelor redactate, în baza cărora elevii vor realiza un scurt documentar istoric referitor la problema dată, utilizând aplicația Canva.

Evaluarea este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare care să cuprindă criterii referitoare la identificarea caracteristicilor surselor istorice analizate, utilizarea termenilor istorici adecvați în redactarea textului, încadrarea mesajului în contextul istoric, formularea corectă a argumentelor și calitatea prezentării, cât și calitatea activității elevilor (asumarea de roluri în cadrul grupei, contribuții originale în redactarea textului, respectarea ideilor și părerilor celorlalți, compararea și evaluarea diferitelor puncte de vedere referitoare la tema dată). Profesorul poate opta și pentru o **evaluare scrisă**, prin redactarea unui text argumentativ.

Competența specifică 2.2. Evaluarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

Pentru realizarea acestei competențe specifice se pot utiliza strategii euristice, precum învățarea prin descoperire, dar și strategii transductive, divergente, generatoare de idei originale. Pentru stabilirea unor criterii clare de evaluare a relevanței și credibilității informațiilor provenite din diferite surse, se poate realiza activitatea de învățare **analizarea unor materiale video** referitoare la un subiect istoric, pentru a stabili credibilitatea şi validitatea acestora din perspectiva desfăşurării unui eveniment istoric, utilizând ,,Interviul în 3 trepte”. Astfel de activitate poate fi aplicată la tema ”Regimul comunist în perioada Nicolae Ceaușescu”. ”Interviul în 3 trepte” (tehnica IIO) este o metodă de învățare prin colaborare, în cadrul căreia partenerii se intervievează reciproc în legătură cu un anumit subiect, elevii asumându-și pe rând rolul de intervievator, de intervievat, respectiv de observator (cel care va nota în scris principalele aspect ale discuției). În acest mod, metoda contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a competențelor de relaționare, de comunicare, a capacității argumentative și de cooperare.

În **etapa de evocare** a lecției se desfășoară organizarea clasei în microgrupuri de câte 3 elevi și asumarea rolurilor, iar profesorul prezintă tema interviului ”Cum analizăm materialele video despre regimul comunist în perioada Nicoale Ceaușescu?”, sursele în discuție (materiale video diferite, vizionate anterior desfășurării lecției). Pentru tema exemplificată pot fi selectate secvențe documentare (ex: documentare realizate de TVR1 în seria ”Adevăruri despre trecut”, disponibile pe youtube), secvențe de interviuri cu personalități/ istorici (ex: interviuri cu istoricul Cosmin Popa în seria Historincul, disponibile pe youtube), secvențe de film artistic (ex: ”Amintiri din Epoca de Aur”, ”Hawai” disponibile pe youtube) și propune o listă orientativă de întrebări: *Ce știți despre materialele video pe tema regimului comunist din perioada Nicolae Ceușescu?; Prezentați o experiență personală pe tema dată; Ce modalitate de verificare a informațiilor din materialele video utilizați?; Cum deosebim materialele care oferă o perspectivă obiectivă de cele subiective sau cu caracter propagandistic?; Ce schimbări aș face în prezentarea regimului comunist din perioada Nicolae Ceaușescu printr-un material video?*.

Etapa de realizare a sensului cuprinde realizarea efectivă a interviurilor la nivelul microgrupurilor, prin exersarea alternativă a rolurilor, respectând tema propusă și setul de întrebări orientative, la care se adaugă întrebările de clarificare a subiectului. La finalul lecției, în **etapa de reflecție**, fiecare dintre microgrupuri își prezintă sintetic rezultatele, se centralizează cele mai importante idei și se ierarhizează în funcție de un criteriu prestabilit (relevanța materialului video, acuratețea informațiilor etc.). În **etapa de extindere**, profesorul poate sprijini elevii să transfere competențele dobândite în rezolvarea unei situații-problemă din viața cotidiană prin realizarea unui set de reguli în realizarea unui material video pe tema regimului comunist din perioada Nicolae Ceaușescu.

Evaluarea este formativă și se realizează pe tot parcursul activității, pe baza unei fișe de evaluare/ autoevaluare care să cuprindă criterii referitoare la calitatea ideilor exprimate, pertinența argumentelor în evaluarea surselor analizate, și calitatea concluziilor prezentate, cât și calitatea activității elevilor (participare

activă în formularea și redactarea ideilor, contribuții personale în stabilirea argumentelor, respectarea ideilor și părerilor celorlalți).

Competența generală 3.Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Competența specifică 3.1. Argumentarea relevanței unor experiențe istorice pentru înțelegerea societății contemporane

CS 3.1. se poate realiza prin inițierea unor comparații interactive trecut-prezent pe tema exercitării dreptului la vot/ afirmării și respectării drepturilor și libertăților cetățenești/ organizarea alegerilor electorale/ progres tehnologic creând o prezentare digitală, sau o conversație euristică în cadrul lecției. Pot fi abordate diferite evenimente istorice prin metoda incidentului critic. Ca tehnici utilizate pentru culegerea datelor se pot folosi: observația, chestionarul, demonstrația etc. Elevii selectează cu ajutorul profesorului informații despre eveniment, folosind diferite surse istorice și le analizează, exprimând păreri, sau fiind incitați să se pună în locul personajelor implicate (”*Ce ai fi făcut tu, dacă ai fi fost participant la evenimente? Dar dacă ai fi avut rolul unui miner/om politic/jurnalist/locuitor?*”, ”*Care au fost consecințele imediate și pe termen lung ale evenimentelor?*”). Cu ajutorul acestei metode, profesorul poate să aprecieze: gradul în care elevii înțeleg și își definesc o problemă, capacitatea elevului/grupei de a identifica și selecta procedeele de obținere a informațiilor, de colectare și organizare a datelor, abilitatea de a formula și testa ipoteze, argumentarea interpretării evenimentelor, gradul de complexitate al rezolvării sarcinii de lucru. Totodată, se poate folosi ca secvență de evaluare Tehnica 3-2-1. Pe timpul rezolvării sarcinilor, profesorul poate observa sistematic activitățile și comportamentul elevilor.

Competența specifică 3.2. Justificarea contribuției identității culturale românești și a celei a minorităților naționale la democrația europeană

Competența CS 3.2. se poate atinge prin organizarea de mese rotunde/ ateliere de discuţii/dezbateri/ realizarea unor interviuri cu supravieţuitorii participanţi la evenimentele secolului al XX-lea, analizând impactul acestora asupra calității vieții individului și valorificând informații asemănătoare/contradictorii din diverse surse istorice. Deoarece puțini mai sunt supraviețuitorii evenimentelor din prima jumătate a secolului al XX-lea, se recomandă folosirea resurselor platformelor interactive de învățare ale spațiului european, care cuprind mărturii înregistrate ale supraviețuitorilor evenimentelor, sau ale urmașilor acestora (europeana.eu, iWitness, USC Shoah - sfi.usc.edu , iiccmer.ro etc.). Fiind platforme educaționale, au activități legate de experiențele trăite în timpul Holocaustului/regimului totalitar cu vizionarea/analiza resursei istorice și chestionar cu întrebări punctuale, care ghidează elevul în activitatea de învățare și în exprimarea opiniilor în legătură cu evenimentele prezentate. În legătură cu evenimentele de istorie recentă a României pot fi organizate dezbateri, având ca invitați supraviețuitori ai închisorilor comuniste, muncitori din fabricile comuniste, țărani care au lucrat în Cooperativele Agricole de Producție, eroi ai Revoluției din decembrie 1989, spre exemplu. La sfârșitul activității, se vor formula concluziile cu privire la argumentele prezentate (claritate, adecvare la temă, grad de convingere), prestația vorbitorilor, relevanța afirmațiilor etc. Elevii vor fi împărțiți în echipe și vor fi invitați să culeagă informații din medii non-formale, prin diferite modalități, folosindu-se inclusiv istoria orală. Pentru a sprijini elevii, profesorul poate structura o fișă, necesară realizării ghidului de interviu, care poate avea structura : *I. Documentarea asupra problemei*-care va face obiectul discuțiilor cu persoana aleasă, folosindu-se cuvinte-cheie (enciclopedii, cărți, Internet, articole, manuale); II. *Stabilirea întrebărilor*. Spre exemplu, în funcție de pregătirea interlocutorului; *III. Realizarea interviului; IV. Transcrierea interviului pe un suport electronic.* Se au în vedere și aspecte legate de interpretarea istoriei orale: înțelegerea limitelor memoriei și a observației personale și totodată, sensul pe care martorul ocular încearcă să-l dea trecutului, peste timp. Un interviu reușit presupune formularea unor întrebări adecvate și ascultarea cu atenție a răspunsurilor persoanei intervievate. Pe baza interviurilor și a surselor istorice identificate de elevi, profesorul va organiza o activitate de prezentare a acestora și de identificare a aspectelor comune mai multor intervievați sau a diferențelor care apar în relatările diferitelor persoane, cu privire la același fapt istoric. De asemenea, se poate organiza o masă rotundă, cu participarea elevilor și a câtorva dintre cei intervievați, moderator fiind profesorul și câțiva elevi, care au realizat cele mai bune interviuri. Discuția poate fi limitată ca timp, dar astfel încât să permită fiecăruia dintre participanți exprimarea opiniei. Masa rotundă – ca activitate didactică – este ”reușită” când participanții sunt sinceri și

deschiși unul cu celălalt. Evaluarea elevilor va fi realizată pe baza unei fișe de observație și a unui chestionar, distribuite la sfârșitul activității.

Competența generală 4 - Utilizarea gândirii critice şi a strategiilor de învăţare autonomă, colaborativă şi continuă folosind exemple din istorie

Competența specifică 4.1.Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experienţa istorică

Activitate de învățare: *realizarea unor prezentări digitale referitoare la mișcări sociale din istoria modernă și contemporană românească- răscoala din 1907*

Etape ale activității

1. **Crearea contextului, motivarea elevilor pentru tematică, trezirea interesului** - folosind metoda Brainstorming, profesorul solicită elevilor răspunsul la următoarele întrebări: *În ce măsură un eveniment poate fi considerat mișcare socială? Care sunt criteriile sociologice și istorice ale unei mișcări sociale? Cum se diferențiază mobilizările spontane de mișcările organizate?*

   Elevii reține că o mișcare socială are o continuitate în timp; implică acțiunea colectivă conștientă; urmărește schimbarea sau apărarea unei valori sociale – politice, economice, culturale, identitare; are o minimă organizare – lideri, structuri, strategii sau obiective clare; produce un impact social vizibil – pe termen scurt sau lung (legislativ, moral, cultural). De asemenea, elevii diferențiază între criteriile sociologice ale mișcării sociale (actorul colectiv, identitate colectivă, scop comun, organizare internă, durată și continuitate) și criteriile istorice (context, evenimente care au declanșat mișcarea, impactul asupra societății, modul în care este percepută, relația cu mișcări externe similare).

   Pentru elaborarea prezentării, elevii sunt împărțiți pe echipe.

2. **Documentarea** - lucrând în echipă, elevii analizează surse istorice oferite de profesor (de exemplu, broșura *Chestia țărănească,* scrisă de Spiru Haret în 1905, republicată în 1907, secvențe de discurs istoriografic aparținând lui: Henri H. Stahl, C. C. Giurescu, Keith Hitchins, Lucian Boia)

3. **Selectarea informațiilor relevante, conform unor repere date** - fiecare echipă selectează cinci informații cheie (fapte, cauze, efecte); un fragment reprezentativ (citat original); două perspective ideologice diferite referitoare la această mișcare socială (de exemplu, perspectiva liberală și perspectiva conservatoare); două perspective istoriografice diferite.

4. **Stabilirea design-ului prezentării** - în baza structurii recomandată de profesor, echipele stabilesc designul și formatul prezentării (de exemplu, Google Slides, Canva, Miro sau altă aplicație digitală), valorificând atât text, cât și imagine.

   Structură recomandată:

1) *Introducere: definirea mișcării sociale, ipoteza de lucru*
2) *Contextul intern și internațional*
3) *Actorii sociali (clase, grupuri, elite, mase)*
4) *Mecanisme de mobilizare și comunicare*
5) *Analiză istoriografică comparată*
6) *Impact pe termen scurt și lung.*
7) *Concluzie: semnificația mișcării în modernizarea României*

5. **Elaborarea prezentării** - echipele elaborează prezentarea privind răscoala din 1907, în format digital.

6. **Susținerea și evaluarea prezentărilor** - echipele își prezintă materialele elaborate. Elevii formulează sugestii, comentarii, adresează întrebări pentru a clarifica anumite aspecte ale prezentărilor. Colegii și profesorul evaluează după următoarele criterii: rigurozitatea istorică; integrarea conceptelor sociologice; calitatea suportului digital; coerența argumentării.

7. **Reflecția critică** - trei perspective de abordare (*(istorică – sociologică – civică)*. Elevii răspund într-un Google Docs la următoarele întrebări de reflecție: Cum se raportează răscoala din 1907 la contextul social, economic, politic de la începutul secolului al XX-lea? Care este rolul actorilor colectivi în schimbările istorice? Ce poate învăța societatea contemporană din această mișcare?

Competența specifică 4.2. Evaluarea propriei activităţi de învăţare prin raportare la obiectivele stabilite în mod colaborativ

Activitate de învățare: crearea de *hărţi mentale* în format digital (Canva MindMap /MindMeister Miro), în care fiecare elev îşi notează numele şi contribuţia adusă la munca echipei.

Această activitate îi provoacă pe elevi să identifice concepte esențiale, să stabilească relații cauzale între procese istorice, să distingă între idei principale și detalii, să construiască structuri conceptuale coerente. De asemenea, elevii își dezvoltă competențele metacognitive reflectând asupra mecanismelor propriei gândiri și ale procesării informației istorice.

Activitatea implică două direcții de acțiune pedagogică: realizarea de către elevi, în echipă, a unor hărți mentale pe o temă istorică și marcarea pe această hartă conceptuală în format digital a propriei contribuții. În felul acesta, se promovează responsabilitatea personală în cadrul muncii colective, se asigură transparența aportului individual, se previne „free-riding-ul" (participarea pasivă în echipă), se formează competențe de cooperare, negociere, împărțire a sarcinilor.

Exemplificare: tema - ***Aderarea României la UE***

Elevii sunt împărțiți în echipe. Fiecare echipă primește o fișă cu textul următor:

O țară care dorește să adere la Uniunea Europeană adresează o cerere Consiliului European, care solicită Comisiei Europene să prezinte un aviz. Parlamentul European este notificat în legătură cu această cerere. În cazul în care avizul Comisiei este favorabil, Consiliul European poate decide – în unanimitate – acordarea statutului de țară candidată. În urma recomandării Comisiei, Consiliul decide – din nou, în unanimitate – dacă deschide sau nu negocierile. Totalitatea legislației UE (acquis-ul comunitar) este împărțită în peste 30 de capitole de politici. Înainte de a începe negocierile propriu-zise, Comisia întocmește un raport de „screening" (examinare) pentru fiecare capitol. Pe baza recomandărilor Comisiei, Consiliul decide în unanimitate dacă deschide sau nu noi capitole de negocieri. Ori de câte ori progresele sunt considerate satisfăcătoare, Comisia poate recomanda „închiderea provizorie" a unui capitol. Din nou, Consiliul decide în unanimitate. Negocierile de aderare sunt bilaterale și au loc în cadrul conferințelor de aderare. După ce negocierile privind toate capitolele au fost încheiate, termenii și condițiile – inclusiv eventuale clauze de salvgardare și dispoziții tranzitorii – sunt încorporate într-un tratat de aderare între statele membre ale UE și țara candidată. Tratatul de aderare se poate semna numai după aprobarea Parlamentului European și după obținerea acordului unanim al Consiliului. Acesta este apoi supus ratificării de către toate statele contractante, în conformitate cu propriile cerințe constituționale (ratificare în parlament sau referendum).

Elevii primesc următoarele sarcini de lucru:

1.să lucreze colaborativ și să structureze informația din sursa dată sub forma unei reprezentări grafice originale, creative, în format digital tip Padlet (schemă, organizator grafic, desen)

2. să se documenteze, utilizând site-urile oficiale ale UE, în legătură cu procesul de aderare a României la UE (în ce an a depus cererea de aderare, când a primit statutul de țară candidată, când au început negocierile de aderare etc)

3. să reconstituie, tot sub forma unei hărți mentale, care a fost traseul României de aderare la UE

4. să posteze cele două hărți conceptuale în Google Drive.

După postarea hărții conceptuale, fiecare elev o accesează în Google Drive și inserează post-it-uri digitale pe care menționează cu ce a contribuit la realizarea hărților conceptuale, ce sugestii a făcut în cadrul echipei, ce a apreciat la colegii de echipă, ce ar mai îmbunătăți la produsele realizate.

Strategiile didactice de evaluare pot cuprinde observarea sistematică a comportamentului elevului, evaluarea orală, evaluarea sumativă. Observarea sistematică a comportamentului elevului în cursul activităţii didactice se realizează prin: fişa de observaţii curente, fişa de evaluare, investigaţie, proiect, portofoliu, aplicații, instrumente și platforme educaționale (Google Jamboard, Google Forms, Kahoot, learningsapp, worldwall ș.a). Evaluarea orală, cu criterii de notare și proba scrisă, însoțită de barem de evaluare și de notare constituie metode tradiționale de evaluare folosite în practica didactică.

Evaluarea sumativă se realizează prin teste de evaluare (inițiale, de parcurs, finale), portofoliu ș.a. Metodele complementare/alternative de evaluare (proiectul, portofoliu etc.), deşi cronofage, asigură individualizarea sarcinilor de lucru, valorificând şi stimulând creativitatea şi originalitatea elevilor, pun în valoare abilităţile practic-aplicative şi favorizează învăţarea prin cooperare, precum şi implicarea personală a elevului în activitatea de învăţare, dezvoltând motivaţia intrinsecă a acestuia.

Utilizarea de instrumente variate de evaluare a competenţelor dobândite de elevi permite abordarea globală a rezultatelor şi depăşirea clişeelor tradiţionale. Prin centrarea demersului didactic pe elev, accentul trece de la "ce" învaţă elevul la "de ce", "pentru ce" şi "cu ce rezultate", măsurarea cunoştinţelor dobândite realizându-se în termeni ca profunzime, funcţionalitate, stabilitate, mobilitate, amplificare treptată în cadrul unui proces didactic activ, bazat pe abordări interdisciplinare şi transcurriculare.

Propunerile de activități de învățare exemplificate în programă pot fi adaptate în funcție de nivelul elevilor, de resursele pe care le oferă școala. De asemenea, punctajele acordate pentru evaluare sunt propuneri și ele pot fi adaptate de profesor. Important este, ca aceste criterii de evaluare, punctaje să fie comunicate elevilor odată cu sarcinile de lucru.

Pe parcursul orelor corespunzătoare procentului de 25% din numărul total de ore pe an școlar pot fi realizate proiecte care să valorifice informațiile dobândite la fiecare domeniu de conținut și care să vizeze educația pentru mediu, educația juridică, interculturală sau pentru cetățenie. Exemple de astfel de proiecte pot fi *Femeia în spațiul public românesc, Jurmalul de război - Primul Război Mondial în literatura de război, Contracultura și atitudinea antisistem în perioada Ceaușescu.*

Chiar dacă exemplele de activități de învățare pun accent pe interactivitate, pe utilizarea noilor tehnologii, a resurselor educaționale deschise, aceasta nu presupune eliminarea totală a metodelor tradiționale de transmitere a informațiilor istorice precum expunerea, conversația euristică sau de evaluare, respectiv testul docimologic.

Aplicațiile digitale propuse pentru activitățile de învățare pot fi înlocuite, în anumite cazuri de fișe în format hârtie. Cu toate acestea, dacă școala are resursele necesare, profesorul de istorie, prin intermediul activităților de învățare pe care le consideră necesare pentru formarea competențelor specifice, poate contribui și la dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor.

Profesorul este cel care decide, pe baza competențelor generale, a competențelor specifice, a temelor, conceptelor, evenimentelor, proceselor istorice și a personalităților menționate în programă cum își planifică și realizează activitățile de învățare, modalitățile de evaluare, astfel încât să faciliteze elevilor o învățarea reală, eficientă, formarea competențelor, a gândirii critice și a perspectivei istorice.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/ Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
CRĂCIUN ANCA ȘTEFANIA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național „Gheorghe Vrănceanu” Bacău, jud. Bacău
IORDAN PAULA CARMEN	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu” Constanța, jud. Constanța
ROMANDAȘ BOGDAN-FLORIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Dimitrie Cantemir” Onești, jud. Bacău
SAMOILĂ DANIELA MIHAELA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab” Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea
SOARE AUREL CONSTANTIN	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național Militar Dimitrie Cantemir Breaza, jud.Prahova
BUDICI ANIȘOARA	GRAD DIDACTIC I	Liceul Teoretic „George Călinescu”, București
SIMA MARIANA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nichita Stănescu” Ploiești, județul Prahova
PAVEL CORINA-ROBERTA	GRAD DIDACTIC I	Colegiul Național ”Nicolae Bălcescu” Brăila, jud. Brăila
CURELEA DRAGOȘ	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Tehnic Energetic Sibiu Județul Sibiu
MARIAN ELENA-CRISTINA	GRAD DIDACTIC I, DR.	Colegiul Național „Mihai Eminescu” Oradea, jud. Bihor
MANEA MIHAI	GRAD DIDACTIC I, DR.	ISMB/Colegiul Național Spiru Haret București
CĂPLESCU IULIANA MARIA	GRAD DIDACTIC I	Ministerul Educației și Cercetării

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
POP IOAN AUREL	ACADEMICIAN COORDONATOR ȘTIINȚIFIC	Academia Română
POPESCU MIRELA	COORDONATOR GRAD DIDACTIC I/DR	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
GHEBOIANU MATEI	CONF. UNIV. DR.	Universitatea București
ȚÂRĂU VIRGILIU LEON	PROF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
COSTEA IONUȚ VIRGIL	CONF. UNIV.DR.	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
NARAI EUSEBIU	LECTOR UNIV.DR	Universitatea de Vest, Timișoara
DOICESCU ROZALIA	CONSILIER	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
VIȚALARU ADRIAN	CONF. UNIV.DR.	Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași